

รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน

เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

26 มีนาคม 2567

สารบัญ

		หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร		**ก – ฎ**
บทที่ 1	**บทนำ**	**1**
	ความเป็นมาในการตรวจสอบ	1
	วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ	3
	ขอบเขตและวิธีการตรวจสอบ	3
	ระยะเวลาการตรวจสอบ	9
บทที่ 2	**ผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะ**	**10**
	ข้อตรวจพบที่ 1 การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์	12
	ข้อตรวจพบที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP)	32
	ข้อตรวจพบที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียได้อย่างครบถ้วน	40
	ข้อตรวจพบที่ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ขาดการเตรียมความพร้อมในการก่อสร้าง	47
	ข้อเสนอแนะ	**56**
	สรุปผลการตรวจสอบ	**59**
ภาคผนวก		**60**
ความเห็นของหน่วยรับตรวจ		**95**
คณะผู้บริหารการตรวจสอบและผู้ตรวจสอบ		

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงข้อมูลทั่วไปของระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 24 แห่ง	5
ตารางที่ 2	แสดงข้อตรวจพบสำคัญที่ได้จากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่องการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	11
ตารางที่ 3	แสดงข้อมูลระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 11 แห่ง ที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้	13 – 15
ตารางที่ 4	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย ของ อปท. จำนวน 10 แห่ง	18 – 21
ตารางที่ 5	แสดงข้อมูลพื้นที่ในเขตรับผิดชอบ พื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสีย และอัตราค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง ของระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 22 แห่ง	26
ตารางที่ 6	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากประชากรในเขตพื้นที่เฉลี่ยต่อวัน (ลบ.ม./วัน) ของ อปท. จำนวน 16 แห่ง	27
ตารางที่ 7	แสดงผลตรวจสอบคุณภาพน้ำเสีย ของ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 17 แห่ง	30
ตารางที่ 8	แสดงข้อมูลการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียและค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 22 แห่ง	37 – 39
ตารางที่ 9	แสดงข้อมูลการดำเนินการเกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียของ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 12 แห่ง	42
ตารางที่ 10	สรุปข้อมูลความคิดเห็นของ อปท. ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 25 แห่ง	51
ตารางที่ 11	สรุปข้อมูลการเตรียมความพร้อมด้านการจัดทำเอกสารการขอรับจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 20 แห่ง	52

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	แสดงรูปแบบระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน (Central Wastewater System)	6
ภาพที่ 2	แสดงรูปแบบระบบบำบัดน้ำเสียแบบกลุ่มอาคาร (Cluster Wastewater System)	6
ภาพที่ 3	แสดงตัวอย่างสภาพของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ที่ไม่มีการใช้ประโยชน์	15 – 17
ภาพที่ 4	แสดงตัวอย่างเครื่องจักรและอุปกรณ์ของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้	24 – 25
ภาพที่ 5	แสดงแนวทางการศึกษาและขั้นตอนการกำหนด อัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ตามคู่มือการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ของกรมควบคุมมลพิษ	34
ภาพที่ 6	ผลการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย	43

สารบัญภาคผนวก

		หน้า
ภาคผนวกที่ 1	แสดงรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประเด็นที่ตรวจพบจากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 24 แห่ง	61 – 62
ภาคผนวกที่ 2	ข้อมูลสภาพและการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักร/อุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 18 แห่ง	63 – 65
ภาคผนวกที่ 3	ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 24 แห่ง ที่ได้แจ้งผลให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการแล้ว	66 – 75
ภาคผนวกที่ 4	แสดงรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการออกเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย	76
ภาคผนวกที่ 5	สรุปผลการปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ของ อปท. จำนวน 17 แห่ง	77 – 78
ภาคผนวกที่ 6	จำนวนพื้นที่เป้าหมายในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 - 2580 รายลุ่มน้ำ	79
ภาคผนวกที่ 7	แสดงข้อมูลความคิดเห็นของ อปท. ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 25 แห่ง	80 – 81
ภาคผนวกที่ 8	แสดงภาพรวมด้านการเตรียมความพร้อมด้านการจัดทำเอกสารการขอรับจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ของ อปท. ในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 20 แห่ง	82 – 84
ภาคผนวกที่ 9	แสดงการเตรียมความพร้อมด้านการจัดทำเอกสารการขอรับจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ของ อปท. ในพื้นที่เป้าหมาย จำแนกตาม อปท. จำนวน 20 แห่ง	85 – 87

สารบัญภาคผนวก (ต่อ)

		หน้า
ภาคผนวกที่ 10	แสดงปัญหา/สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 22 แห่ง ส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน	88 – 92
ภาคผนวกที่ 11	ชื่อรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 8 รายงาน	93 – 94

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ด้านที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน ได้มีการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายการจัดการคุณภาพน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำคือการป้องกันและลดน้ำเสียที่ต้นทาง **การเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดและควบคุมการระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม** การรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และการอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ ทั้งนี้กฎหมายได้กำหนดให้การจัดการน้ำเสียเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยปรากฏตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย

จากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานเรื่องการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในพื้นที่ 15 จังหวัด ทั้งหมด 24 แห่ง รวมงบประมาณที่ใช้ในการก่อสร้างทั้งสิ้น จำนวนเงิน 5,463,940,400.00 บาท และมีความสามารถในการรองรับน้ำเสียรวมทั้งสิ้น จำนวน 251,528.00 ลบ.ม./วัน และตรวจสอบการเตรียมความพร้อมในการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 25 แห่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ในพื้นที่ 22 ลุ่มน้ำ ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการเตรียมความพร้อมในการจัดทำเอกสารขอรับการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้าง มีประเด็นข้อตรวจพบที่สำคัญและส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่

ข้อตรวจพบที่ 1 การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์

ข้อตรวจพบที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP)

ข้อตรวจพบที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียได้อย่างครบถ้วน

ข้อตรวจพบที่ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ขาดการเตรียมความพร้อมในการก่อสร้าง

สรุปได้ดังนี้

ข้อตรวจพบที่ 1 การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์

1.1 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งไม่มีการใช้ประโยชน์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้

จากการตรวจสอบ พบว่า ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ที่ได้หยุดเดินระบบหรือเดินระบบไม่ต่อเนื่อง จำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 47.83 งบประมาณการก่อสร้างรวมทั้งสิ้น จำนวนเงิน 1,338,665,000.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.62 ของงบประมาณก่อสร้างทั้งสิ้น จำนวนเงิน 5,224,070,400.00 บาท โดยเป็นการหยุดเดินระบบถาวร เนื่องจากน้ำเสียไม่สามารถไหลเข้าระบบบำบัดได้ จำนวน 1 แห่ง หยุดเดินระบบชั่วคราว เนื่องจาก สภาพบ่อบำบัดไม่เหมาะสมและมีปริมาณน้ำเสียไหลเข้าสู่ระบบน้อยจนไม่สามารถเดินระบบได้ จำนวน 4 แห่ง มีการปล่อยน้ำเสียจากโรงฆ่าสัตว์เข้าสู่ระบบบำบัดโดยตรง มีผลทำให้น้ำเสียที่ผ่านการบำบัดมีคุณภาพไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด จำนวน 1 แห่ง อุปกรณ์/เครื่องสูบน้ำ ชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้งานได้ จำนวน 3 แห่ง ปิดระบบเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 1 แห่ง และมีการเดินระบบไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากมีปัญหาเรื่องระบบไฟฟ้าไม่เพียงพอโดยจะปิดระบบในช่วงกลางคืน จำนวน 1 แห่ง จากการหยุดเดินระบบทำให้สูญเสียโอกาสในการบำบัดน้ำเสียของชุมชน จำนวน 50,605.00 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 20.65 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย จำนวน 245,028.00 ลบ.ม./วัน

1.2 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องส่วนใหญ่มีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบน้อยกว่าความสามารถของระบบในการรองรับน้ำเสีย

จากการตรวจสอบ พบว่า ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. 10 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 83.33 จากทั้งหมด จำนวน 12 แห่ง ที่มีการใช้ประโยชน์หรือเดินระบบอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีปริมาณน้ำเสียไหลเข้าสู่ระบบบำบัดเฉลี่ยต่อวันน้อยกว่าร้อยละ 75 โดยระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลเมืองตะพานหิน มีปริมาณน้ำเสียไหลเข้าระบบเฉลี่ยต่อวันน้อยที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 7.02 ซึ่งโดยภาพรวมทั้งหมด จำนวน 10 แห่ง มีปริมาณน้ำเสียไหลเข้าระบบเฉลี่ยต่อวันอยู่ที่ จำนวน 78,464.34 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 58.07 ของความสามารถในการรองรับทั้งสิ้น จำนวน 135,123.00 ลบ.ม./วัน ทั้งที่ระบบบำบัดน้ำเสียส่วนใหญ่ได้เปิดเดินระบบมามากกว่า 20 ปี แล้ว นอกจากนี้ อปท. ส่วนใหญ่ ไม่มีการติดตั้งอุปกรณ์วัดอัตราการไหล (flow meter) ของน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย โดยจะใช้การวัดชั่วโมงการทำงานของเครื่องสูบน้ำเสียในการคำนวณหาปริมาณน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่ระบบ

1.3 เครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วนไม่ได้ใช้ประโยชน์และ/หรือชำรุดเสียหาย

จากการตรวจสอบ พบว่า เครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 78.26 จากทั้งสิ้น จำนวน 23 แห่ง ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์และ/หรือชำรุดเสียหาย โดยจำแนกเป็น ไม่มีการใช้ประโยชน์ เช่น เครื่องเซ็นเซอร์วัดปริมาณน้ำเข้า เครื่องเติมอากาศ เครื่องจ่ายคลอรีน เครื่องกวนผสมคลอรีน เครื่องสูบน้ำ และเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำ จำนวน 4 แห่ง ชำรุดไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ เช่น เครื่องสูบน้ำ ชุดระบบ SCADA เครื่องเติมคลอรีน เครื่องตักขยะ เครื่องฆ่าเชื้อโรคด้วยแสงยูวี และเครื่องรีดตะกอน จำนวน 10 แห่ง สภาพบ่อบำบัดน้ำเสียมีรอยแตกร้าวบริเวณขอบบ่อ และมีจอก แหน สาหร่าย และวัชพืชน้ำขึ้นกระจายอยู่ภายในบ่อบำบัด

จำนวน 10 แห่ง และห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำไม่มีการใช้ประโยชน์ สำหรับใช้ตรวจสอบคุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 4 แห่ง ทำให้สารเคมีที่จัดซื้อไว้ไม่ได้ใช้ประโยชน์และหมดอายุทั้งหมด

นอกจากนี้ยังพบว่ามีรายการเครื่องจักรอุปกรณ์ งานก่อสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสีย งบประมาณจำนวนเงิน 498 ล้านบาท ของ เทศบาลนครเชียงใหม่ ไม่สอดคล้องกับสภาพการใช้งานในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้เป็นภาระในการบำรุงดูแลรักษาในอนาคต รวมทั้งอาจเกิดการไม่ใช้ประโยชน์เป็นการใช้จ่ายงบประมาณอย่างไม่ประหยัด และสูญเปล่าได้

1.4 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียในปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบได้ทั้งหมด

จากการตรวจสอบข้อมูลพื้นที่ในเขตรับผิดชอบเปรียบเทียบกับพื้นที่บริการบำบัดน้ำเสียชุมชนของระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 22 แห่ง พบว่า ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ทั้งหมด ยังไม่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมพื้นที่ในเขตรับผิดชอบ โดยภาพรวมสามารถให้บริการได้จำนวน 143.85 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 22.01 ของพื้นที่ทั้งสิ้น จำนวน 653.45 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเมื่อพิจารณาพื้นที่ให้บริการของระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมชุมชน ของ อปท. จำนวน 16 แห่ง พบว่า มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ของ อปท. จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.75 ที่มีพื้นที่ให้บริการน้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ในเขตรับผิดชอบทั้งหมด โดย เทศบาลนครเชียงราย มีพื้นที่ให้บริการน้อยที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 17.50 เท่านั้น ทั้งที่ส่วนใหญ่ได้เปิดเดินระบบมานานกว่า 20 ปี แล้ว และเมื่อพิจารณาถึงอัตราค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย พบว่า เทศบาลเมืองตาก มีอัตราค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสูงถึง 191,641,379.31 บาทต่อตารางกิโลเมตร แต่สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ในเขตรับผิดชอบได้เพียงร้อยละ 19.94 เท่านั้น สำหรับระบบบำบัดน้ำเสียแบบกลุ่มอาคารของ อปท. จำนวน 6 แห่ง พบว่า ทต.จันจว้า สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ได้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.075 เท่านั้น และปัจจุบันได้หยุดเดินระบบแล้วเนื่องจากมีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบน้อยมากจนไม่สามารถเปิดเดินระบบได้ และเมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถในการรองรับน้ำเสียรวมชุมชน ของ อปท. จำนวน 16 แห่ง พบว่า มีระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 4 แห่ง มีปริมาณน้ำเสียที่ประมาณการจากจำนวนประชากรมากกว่าความสามารถในการรองรับน้ำเสียของระบบบำบัด

1.5 ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดจากระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

จากการตรวจสอบข้อมูลการรายงานผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนของระบบบำบัดน้ำเสีย ของ อปท. จำนวน 17 แห่ง พบว่า มีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.29 ที่มีผลการวิเคราะห์ค่าบีโอดี (BOD) ไนโตรเจนทั้งหมด (TN) และค่าฟอสฟอรัสทั้งหมด (TP) ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และยังพบว่ามีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 70.59 ไม่มีประสิทธิภาพในการลดค่าความสกปรกของน้ำเสียได้ โดยค่าพารามิเตอร์บางรายการ เช่น บีโอดี (BOD) ของแข็งแขวนลอย (Suspended Solids) น้ำมันและไขมัน (O & G) ไนโตรเจนทั้งหมด (TN) และค่าฟอสฟอรัสทั้งหมด (TP) มีค่าร้อยละความสกปรกที่ลดลงติดลบ (ค่าตัวเลขของน้ำทิ้งสูงกว่าค่าน้ำเสียเข้าระบบ)

จากข้อมูลคุณภาพน้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดมีค่าพารามิเตอร์บางตัวที่สูงกว่าค่าน้ำเสียที่เข้าระบบ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดเครื่องมือในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำเสียที่อยู่ระหว่างการบำบัด ได้แก่ เครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำ (Flow meter) เครื่องวัดอุณหภูมิน้ำ เครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำ และเครื่องวัดความเป็นกรด – ด่าง (pH meter) ซึ่งตามเกณฑ์การออกแบบระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวมกำหนดว่าในการเดินระบบกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำ ต้องมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำหรือพารามิเตอร์ต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการเดินระบบ

ผลกระทบ จากการที่ อปท. ส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ทำให้การใช้ประโยชน์จากครุภัณฑ์และสิ่งปลูกสร้างของระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่คุ้มค่า มีปริมาณน้ำเสียที่ไม่ผ่านการบำบัดถูกระบายลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำได้ และส่งผลให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติอาจอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม เป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค เกิดภาระทางด้านสาธารณสุขของประเทศได้และส่งผลต่อภาพลักษณ์ของจังหวัดอีกด้วย นอกจากนี้ยังทำให้ต้นทุนต่อหน่วยในการบำบัดน้ำเสียชุมชนสูงขึ้นด้วย

ข้อตรวจพบที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสียเป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP)

จากการตรวจสอบการดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP) ของ อปท. จำนวน 22 พบว่า อปท. ส่วนใหญ่จำนวน 21 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 95.45 ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยส่วนใหญ่ยังไม่มีการเตรียมความพร้อมในการกำหนดการจัดเก็บค่าบริการน้ำเสียไว้ในแผนพัฒนา 3 ปีของหน่วยงาน รวมทั้งยังไม่ดำเนินการประชาสัมพันธ์ ประชุมหรือชี้แจงให้ประชาชน สถานประกอบการ เจ้าของแหล่งกำเนิดน้ำเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในพื้นที่ให้เข้าใจถึงผลกระทบของปัญหาน้ำเสีย และความสำคัญของระบบบำบัดน้ำเสียรวม รวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสียตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ตลอดจนการสอบถามความคิดเห็นถึงความเต็มใจและอัตราที่เหมาะสมในการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย แต่อย่างใด โดยเฉพาะเทศบาลนครลำปางและเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ซึ่งได้จัดทำข้อตกลงการให้บริการรับบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลกับองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) ซึ่งตามข้อตกลง อจน. จะต้องให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และการประชาสัมพันธ์ โดยดำเนินการสำรวจ ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการจัดเก็บ อัตราการจัดเก็บ จัดทำร่างเทศบัญญัติสำหรับเทศบาลในการประกาศจัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และจัดวางระบบการจัดเก็บ แต่ปัจจุบันระยะเวลาการจัดทำบันทึกข้อตกลงดังกล่าวผ่านมามากกว่า 8 ปี แล้ว เทศบาลทั้งสองแห่งยังไม่สามารถออกประกาศเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการน้ำเสียได้

ส่วน อปท. ที่ได้ดำเนินการออกเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียและได้ดำเนินการจัดเก็บตามประกาศแล้ว มีเพียงจำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.55 ได้แก่ เทศบาลนครแม่สอด โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สามารถจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดน้ำเสียในพื้นที่ให้บริการได้ประมาณ ร้อยละ 49.56 – 58.96 จากผู้ที่ต้องชำระค่าบริการบำบัดน้ำเสียทั้งหมด ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เทศบาลนครแม่สอด มีค่าใช้จ่าย

ในการบริหารจัดการฯ รวมทั้งสิ้น จำนวนเงิน 2,246,448.23 บาท และสามารถจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียและค่าต่อท่อเชื่อมได้จำนวนเงิน 1,226,439.27 บาท จึงมีค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการระบบเป็นจำนวนเงิน 1,020,008.96 บาท

สำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า เทศบาลนครนครสวรรค์ มีค่าใช้จ่ายสูงที่สุดถึงจำนวนเงิน 18,917,302.94 บาท รองลงมาคือ เทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวนเงิน 10,466,315.87 บาท เทศบาลนครเชียงราย จำนวนเงิน 8,887,919.66 บาท และเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จำนวนเงิน 5,226,947.90 บาท (ไม่รวมค่าใช้จ่ายกระแสไฟฟ้า) โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้า รองลงมาคือ ค่าบุคลากร ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา ค่าสารเคมี และค่าตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ

ผลกระทบ กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสียได้ ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการเดินระบบและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพ และต้องนำงบประมาณส่วนอื่นมาใช้จ่าย ทำให้เสียโอกาสในการนำงบประมาณดังกล่าวไปใช้ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนหรือพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน นอกจากนี้ยังไม่สามารถสร้างจิตสำนึกของประชาชนและเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษในการลดปริมาณการใช้น้ำได้ ซึ่งการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย ทำให้ประชาชนมีแรงจูงใจในการลดหรือประหยัดการใช้น้ำประปาได้

ข้อตรวจพบที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียได้อย่างครบถ้วน

3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากจุดกำเนิดแหล่งกำเนิดน้ำเสียผ่านกลไกประชารัฐได้อย่างครบถ้วน

จากการตรวจสอบ พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากจุดกำเนิดแหล่งกำเนิดน้ำเสียผ่านกลไก "ประชารัฐ" (ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง) เพื่อช่วยลดปริมาณความสกปรกที่ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมได้อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะในส่วนของการรณรงค์สร้างจิตสำนึกและความตระหนักแก่บ้านเรือนทุกครัวเรือน การสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการหรือเจ้าของแหล่งกำเนิดน้ำเสีย การรณรงค์ให้ชุมชนหรือสถานประกอบการในชุมชนเมืองมีการเชื่อมท่อระบายน้ำเสียเข้าสู่ระบบรวบรวม รวมถึงการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ เพื่อให้มีระบบเฝ้าติดตาม สำหรับกรณีการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดน้ำเสียแล้วกลับมาใช้ใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ พบว่าเทศบาลนครนครสวรรค์สามารถนำน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียรวมกลับไปใช้ใหม่ สำหรับกรณีการออกเทศบัญญัติ เรื่อง การติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคาร พบว่า อปท. ทุกแห่งได้ดำเนินการครบถ้วนแล้ว

สำหรับผลการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันของภาพรวมทั้งประเทศ จากฐานข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ณ วันที่ 4 ธันวาคม 2566 พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการออกเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติแล้ว จำนวน 6,554 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 84.32 จากทั้งสิ้น จำนวน 7,773 แห่ง ส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการติดตั้งบ่อดักไขมันแล้ว จำนวน 9,703 และ 1,331 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 53.36 และ

74.57 จากทั้งสิ้น จำนวน 18,185 และ 1,785 แห่ง ตามลำดับ จากตัวเลขดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีความคืบหน้าการดำเนินการน้อยกว่าที่ควร โดยยังมีส่วนที่ยังไม่ได้ดำเนินการอีกจำนวน 8,482 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 46.64

3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ครบถ้วน

จากผลการตรวจสอบการควบคุมและติดตามให้เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 17 แห่ง พบว่า อปท. ทั้งหมด ยังไม่สามารถควบคุมและติดตามให้เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 ได้อย่างครบถ้วน เนื่องจาก อปท. ไม่มีการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 รวมถึงมีการรายงานผลการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ของผู้ครอบครองแห่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ ไม่ถูกต้องครบถ้วน และบางเดือนล่าช้า และไม่มีการออกใบรับเพื่อใช้เป็นหลักฐานให้กับเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษแต่อย่างใด และพบว่า อปท. จำนวน 3 แห่ง ในฐานะผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บสถิติและข้อมูลการจัดทำบันทึกรายละเอียดและรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในฐานะเจ้าของระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน (แบบ ทส.1 และ แบบ ทส.2) สำหรับจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด สำหรับ อปท. จำนวน 4 แห่ง ในฐานะเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษ ที่มีการจัดทำข้อมูลตามแบบ ทส.1 และแบบ ทส.2 แต่การรายงานข้อมูลยังไม่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เช่น ไม่มีการระบุการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของระบบ ปริมาณน้ำใช้ทุกกิจกรรม ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำเสีย ปริมาณสารเคมีหรือสารสกัดชีวภาพที่ใช้ และการทำงานของระบบ เป็นต้น

ผลกระทบ กรณี อปท. ส่วนใหญ่ที่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียได้อย่างครบถ้วน ทำให้ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาน้ำเน่าเสีย รวมทั้งไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือข้อเท็จจริงในการดำเนินงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. และไม่สามารถป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียที่ต้นทางของครัวเรือนในชุมชนได้ ซึ่งทำให้น้ำเสียบางส่วนที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียถูกระบายออกสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ

ข้อตรวจพบที่ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ขาดการเตรียมความพร้อมในการก่อสร้าง

จากการสอบถามข้อมูลผู้บริหารและ/หรือ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ของ อปท. จำนวน 25 แห่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ จำนวน 15 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 60 ไม่ทราบว่าพื้นที่ในเขตรับผิดชอบของตนเองเป็นเป้าหมายในการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ทั้งที่บางแห่งเป็นพื้นที่เป้าหมาย ปี พ.ศ. 2567 มี อปท. จำนวน 14 แห่ง

คิดเป็นร้อยละ 56 ให้ข้อมูลว่าปัจจุบันในพื้นที่รับผิดชอบกำลังประสบปัญหามลพิษทางน้ำเสียหรือปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น มี อปท. จำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 44 ให้ข้อมูลว่าที่ผ่านมา อปท. ได้รับการร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาน้ำเน่าเสียและการปล่อยน้ำเน่าเสียทิ้งลงแหล่งน้ำสาธารณะจากประชาชนในพื้นที่ รวมถึง อปท. จำนวนมากถึง 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 72 เห็นว่าการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในเขตพื้นที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และจากการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารการขอรับจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 15 รายการ พบว่า อปท. ทั้งหมดยังขาดการเตรียมความพร้อมและขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำเอกสาร รวมถึงขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการจัดทำเอกสารเพื่อเสนอขอรับจัดสรรงบประมาณ เช่น เอกสารข้อเสนอโครงการ (TOR) การศึกษาความเหมาะสม (FS) การสำรวจและออกแบบรายละเอียด (DD) การจัดทำรายการประมาณราคา (BOQ) การยืนยันการสมทบงบประมาณ การจัดทำแผนการบริหารจัดการโครงการ การศึกษาการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน รวมถึงจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) เป็นต้น

ผลกระทบ กรณี อปท. ขาดการเตรียมความพร้อม ทำให้ อปท. ขาดโอกาสในการได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเสียในชุมชนได้ และหากได้รับการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างอาจเกิดปัญหาทำให้การก่อสร้างล่าช้าหรือยกเลิกโครงการได้ เช่น ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลเมืองนครพนม ปัจจุบันระงับการก่อสร้างเนื่องจากไม่สามารถส่งมอบที่สาธารณประโยชน์เพื่อใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียให้กับผู้รับจ้างได้ หรือระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลตำบลป่าซาง ซึ่งไม่ได้ก่อสร้างเนื่องจากขาดความพร้อมพื้นที่ดำเนินการ หรืออาจเกิดปัญหาการก่อสร้างระบบบำบัดในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมอยู่ เช่น อยู่ในพื้นที่เสี่ยงเกิดอุทกภัย ทำให้เครื่องจักร/อุปกรณ์ ถูกน้ำท่วม ชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้งานได้ และทำให้ต้องหยุดเดินระบบ และท้ายที่สุดทำให้ประเทศไทยไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการบำบัดน้ำเสียได้ร้อยละ 83 ตามแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้

สาเหตุ

จากประเด็นข้อตรวจพบจากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีสาเหตุที่สำคัญ ดังนี้

1. ระบบรวบรวบและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนยังไม่ครอบคลุมพื้นที่เขตชุมชนเมือง ส่งผลให้ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบมีน้อยเมื่อเทียบกับความสามารถในการรองรับน้ำเสียของระบบประกอบกับบ้านเรือนส่วนใหญ่ไม่ต่อเชื่อมท่อระบายน้ำเสียเข้าสู่ระบบรวบรวมน้ำเสีย และยังส่งผลให้คุณภาพน้ำทิ้งไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เนื่องจากปริมาณน้ำที่เข้าระบบน้อยทำให้ระยะเวลากักเก็บนานกว่าที่ออกแบบไว้ ทำให้เกิดสาหร่ายปริมาณมากในระบบบำบัดน้ำเสีย

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดแคลนงบประมาณและ/หรือ มีงบประมาณจำกัด ในการซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรอุปกรณ์และการจัดซื้อทดแทนของเดิมที่เสื่อมสภาพตามอายุการใช้งาน รวมถึงงบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียให้สามารถเดินระบบได้อย่างต่อเนื่อง

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านการจัดการน้ำเสียและควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย โดยเฉพาะด้านการตรวจสอบและซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง และไม่มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจคุณภาพน้ำในห้องปฏิบัติการได้ ประกอบกับบุคลากรดังกล่าวมีภาระงานอื่น ๆ ที่ต้องปฏิบัติทำให้ไม่สามารถดูแลระบบรวบรวมน้ำเสียได้อย่างครอบคลุมและเดินระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดเพื่อนำมาซึ่งงบประมาณในการก่อสร้างท่อรวบรวม หรือปรับปรุง/ซ่อมแซม รวมถึงขยายแนวท่อรวบรวมให้มีความครอบคลุมตามการขยายตัวของชุมชนมากขึ้น

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีแผนการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย เช่น แผนการรวบรวมน้ำเสียจากบ้านเรือนที่จะเข้าระบบในแต่ละปี แผนการซ่อมบำรุง และแผนงบประมาณ รวมถึงไม่มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และไม่มีการรายงานปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียให้ผู้บริหารท้องถิ่นทราบเพื่อหาแนวทางแก้ไขอย่างทันท่วงที

6. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข้อเท็จจริงแก่ชุมชนและประชาชน รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและร่วมตัดสินใจดำเนินการจัดการน้ำเสีย ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วมดำเนินการทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ทำให้ภาคประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียชุมชน และไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรในการหาพื้นที่ก่อสร้างระบบบำบัด การจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และการปล่อยทิ้งน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด

7. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ อปท. ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างทราบถึงแผนงานการก่อสร้าง รวมถึง อปท. ส่วนใหญ่ในพื้นที่เป้าหมายไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลน้ำเสีย ประกอบกับเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าในการจัดทำเอกสารการขอรับการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8. ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียน้อยกว่างานด้านอื่น ๆ และยังไม่ให้ความสำคัญในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียสำหรับนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการระบบให้สามารถเดินระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากผู้บริหารท้องถิ่นเกรงว่าจะสูญเสียคะแนนเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

9. ขาดความชัดเจนในด้านการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายหรือข้อบังคับด้านการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่ควรเป็นนโยบายที่ชัดเจนจากภาครัฐเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

10. ขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียมีประสิทธิภาพเกิดผลสัมฤทธิ์ และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นควรให้ปลัดกระทรวงมหาดไทย พิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1. ให้มีการประเมินผลการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวมทั้งประเทศที่มีการจัดสร้างไปแล้ว เพื่อศึกษาความคุ้มค่าการลงทุนและแก้ไขปัญหาให้ อปท. ดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพน้ำทิ้งเป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนด

2. เห็นควรสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียและอยู่ในพื้นที่เป้าหมายก่อสร้าง ศึกษาความเหมาะสมและการออกแบบการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย (Feasibility study detail design: FS/DD) โดยการของบประมาณผ่านแผนปฏิบัติเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด รวมถึงแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียอยู่แล้ว แต่มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบน้อยเมื่อเทียบกับความสามารถในการบำบัดน้ำเสียของระบบ และพื้นที่การให้บริการบำบัดน้ำเสียไม่ครอบคลุมทั้งพื้นที่ในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียในอนาคต ให้วางแผนก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ และเชื่อมต่อท่อระบายน้ำเข้าสู่ระบบบำบัดได้ทั้งหมด หรือดำเนินการบำบัดน้ำเสียตามความเหมาะสมของพื้นที่ส่วนที่เหลือ โดยเลือกใช้เทคโนโลยีบำบัดน้ำเสียให้เหมาะสมกับพื้นที่และลักษณะน้ำเสีย และเมื่อเกิดความเสียหายบุคลากรของท้องถิ่นสามารถซ่อมแซมและบำรุงรักษาได้โดยง่าย โดยขอรับงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

3. กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแต่ไม่สามารถบริหารจัดการได้เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร หรือความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ ให้ประสานงานกับองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) เพื่อขอคำปรึกษาหรือจัดทำข้อตกลงร่วมกับ อจน. ให้เข้ามาดำเนินการปรับปรุง ซ่อมแซม พร้อมทั้งบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนตามเงื่อนไขของข้อตกลงร่วมกัน ทั้งนี้องค์การจัดการน้ำเสียจะต้องให้ความสำคัญอย่างมากคือการนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการน้ำเสีย และส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน รวมถึงให้มีการจัดวางระบบจัดเก็บค่าบริการ ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียให้เกิดผลเป็นรูปธรรมทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำเสีย แล้วยังสามารถลดภาระงบประมาณภาครัฐได้

4. ให้พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบให้ อปท. มีการจัดเก็บค่าบริการน้ำเสียเพื่อให้มีรายได้เพียงพอมาใช้ในการดูแล บำรุงรักษา และขยายพื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสีย และผลักดันให้มีการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ออกหนังสือซักซ้อม/สั่งการ หรือออกเป็นกฎกระทรวง เป็นต้น โดยนำหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายมาใช้ปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชุมชนและประชาชน ทั้งอาจต้องพิจารณาถึงความเต็มใจจ่ายและความสามารถในการที่จะจ่ายของผู้ใช้บริการ ระดับรายได้ และการกระจายรายได้ของกลุ่มผู้ใช้บริการในแต่ละท้องถิ่น โดยอาจกำหนดให้กลุ่มผู้ใช้บริการประเภทอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมให้จ่ายสูงกว่ากลุ่มอื่น เพื่อลดภาระการจ่ายเงินค่าบริการให้กับกลุ่มผู้ใช้บริการประเภทบ้านเรือน รวมถึงติดตามความคืบหน้าเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบำบัดน้ำเสีย/ค่าธรรมเนียม ให้สามารถรวมกับใบแจ้งยอดค่าน้ำประปาได้ ซึ่ง

ปัจจุบันกรมควบคุมมลพิษได้ลงนามในบันทึกความร่วมมือการจัดการคุณภาพน้ำร่วมกับองค์การจัดการน้ำเสียและอยู่ระหว่างบูรณาการความร่วมมือกับการประปาส่วนภูมิภาคและการประปานครหลวงในเรื่องการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียรวมกับใบแจ้งยอดค่าน้ำประปา

5. พิจารณานำฐานข้อมูลที่ได้จากการเชื่อมโยงฐานข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลการใช้ประโยชน์ในการจัดการมลพิษของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาใช้ประโยชน์ในการวางนโยบายบริหารจัดการน้ำเสียให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการเชื่อมโยงข้อมูลการจัดการน้ำเสีย ณ ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ผ่านระบบ Web service จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน การจัดการคุณภาพน้ำในการเฝ้าระวังและประเมินคุณภาพน้ำ และเป็นการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่สนับสนุนการจัดการมลพิษของทั้งสองหน่วยงาน เช่น ข้อมูลสารสนเทศด้านคุณภาพน้ำ ข้อมูลอุทกพลศาสตร์ ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษ ข้อมูลศักยภาพในการรองรับปริมาณมลพิษของระบบบำบัดน้ำเสีย ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำเสียของประเทศไทย

6. มอบหมายผู้รับผิดชอบนำรายงานภาพรวมการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานเรื่องการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฉบับนี้ ไปใช้ประโยชน์โดยการวิเคราะห์หาแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีต่าง ๆ ตามผลการตรวจสอบและกำหนดเป็นมาตรการเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

7. แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

7.1 กำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริหารจัดการน้ำเสียตามแนวประชารัฐ ตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.5/ว 397 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2560 ทั้งนี้เพื่อสร้างให้ประชาชน สถานประกอบการ ร้านอาหาร และหาบเร่แผงลอยเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำเสีย โดยการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย ลดปริมาณความสกปรกของเสีย ณ แหล่งกำเนิด

7.2 กำชับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการติดตั้งบ่อดักไขมันในอาคารที่รับผิดชอบให้ครบถ้วนตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0820.3/ว 3546 ลงวันที่ 30 สิงหาคม 2566 เรื่อง นโยบายขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรณรงค์ สร้างแรงจูงใจแก่ร้านอาหาร ตลาด และโรงแรมในเขตเทศบาล และเมืองพัทยา ให้ตระหนักถึงความสำคัญในการติดตั้งบ่อดักไขมันในพื้นที่ โดยประชาสัมพันธ์เผยแพร่คู่มือแนวทางการจัดการน้ำมันและไขมันจากบ่อดักไขมันและการนำไปใช้ประโยชน์ที่จัดทำโดยกรมควบคุมมลพิษ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน

7.3 แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยให้ผู้บริหารท้องถิ่นในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น ควบคุม กำกับดูแล และติดตามให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 รวมถึงส่งเสริมให้มีการจัดทำโครงการจัดซื้อเครื่องจักร – อุปกรณ์เดินระบบเพื่อเพิ่มประสิทธภาพระบบ เช่น เครื่องวัดอัตรา

การไหลของน้ำเสีย ซึ่งเครื่องดังกล่าวจะนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลของน้ำเสียที่เข้าระบบและน้ำทิ้งที่ไหลออกจากระบบมาใช้ในการวางแผนการเดินระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำข้อมูลไปกรอกตามกฎหมาย (ทส.1 และ ทส.2)

7.4 แจ้งให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย เช่น แผนงบประมาณการเดินระบบและบำรุงรักษา และแผนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงให้จัดทำฐานข้อมูลการบริหารจัดการน้ำเสีย เช่น ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ปริมาณการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดประเภทชุมชน ประสิทธิภาพของระบบบำบัด ปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบและปริมาณน้ำทิ้ง คุณภาพน้ำทิ้ง จำนวนครัวเรือนที่ต่อเชื่อมท่อน้ำทิ้ง ข้อมูลของระบบรวบรวมน้ำเสียและโรงปรับปรุงคุณภาพน้ำเดิม ต้นทุนการบำบัดน้ำเสีย และคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการวางแผนบริหารจัดการ การกำหนดมาตราการหรือแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเสีย รวมถึงให้จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน ตลอดจนรวมถึงปัญหาและอุปสรรคในช่วงดำเนินงานระบบเป็นระยะ ๆ เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ถ้าหากมีปัญหาในการดำเนินการที่เกินขีดความสามารถ จะได้จัดการแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างทันท่วงที โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือพื้นที่ที่มีเหตุร้องเรียนเป็นประจำ

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาในการตรวจสอบ

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต กล่าวคือใช้เพื่อการบริโภค เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม รวมถึงใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำในอดีตจนถึงปัจจุบัน จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้สรุปผลตรวจสอบคุณภาพน้ำ พบว่ามีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ได้แก่ เจ้าพระยาตอนล่าง ลำตะคองตอนล่าง ท่าจีนตอนล่าง กวง และลพบุรี โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมาจากการปล่อยน้ำเสียจาก 3 แหล่งสำคัญคือ ชุมชน อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ที่ขาดการบำบัดก่อนระบายลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และปริมาณการใช้น้ำของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีปริมาณน้ำเสียจากชุมชนประมาณ 9.5 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยมีน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดได้เองตามกระบวนการตามธรรมชาติ (self–purification) ปริมาณ 4.60 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน (คิดเป็นร้อยละ 48.42) และผ่านระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนทั้ง 105 แห่ง ที่จะสามารถบำบัดน้ำเสียได้จำนวน 3.2 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน (คิดเป็นร้อยละ 33.69) ทำให้เหลือปริมาณน้ำเสียที่ไม่ได้รับการบำบัดจำนวน 1.70 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน (คิดเป็นร้อยละ 17.89)

ทั้งนี้ระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่ 105 แห่ง และส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลายแห่งไม่สามารถเปิดหรือเดินระบบได้ หรือเดินระบบได้ไม่เต็มประสิทธิภาพเท่าที่ควรและไม่ต่อเนื่อง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานเรื่องการบริหารจัดการระบบรวมรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พบสาเหตุสำคัญคือ การขาดแคลนงบประมาณในการซ่อมแซมปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย ขาดแคลนงบประมาณในการเดินระบบบำบัดน้ำเสีย เช่น ค่ากระแสไฟฟ้า จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอและไม่มีความรู้ความชำนาญในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย รวมถึงขนาดระบบรวบรวมน้ำเสียมีขนาดใหญ่ส่งผลต่อค่าใช้จ่าย ระบบรวบรวมน้ำเสียไม่ครอบคลุมพื้นที่ และเครื่องจักรมีอายุใช้งานนานทำให้ชำรุด/เสื่อมสภาพ ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย อีกทั้งยังขาดการเตรียมความพร้อมในการสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP) และยังขาดนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย จึงทำให้ไม่มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ ปัญหาเหล่านี้จะส่งผลให้น้ำเสียจากชุมชนไม่ได้รับการบำบัดให้คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ทำให้เกิดการแพร่กระจายของน้ำเสียอย่างรวดเร็ว กลายเป็นปัญหามลพิษทางน้ำ แหล่งน้ำมีสีและมีกลิ่นไม่สามารถใช้อุปโภคบริโภค และอาจเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตทั้งในน้ำและในบริเวณใกล้เคียง ทำให้เสียความสมดุลทางธรรมชาติ เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ทำลายทัศนียภาพ โดยเฉพาะแหล่งน้ำที่ใช้ในการคมนาคมและแหล่งท่องเที่ยว และเป็นปัญหาต่อกระบวนการผลิตน้ำประปา ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงคุณภาพน้ำเพิ่มมากขึ้น

ในช่วงที่ผ่านมากระทรวงมหาดไทยโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้มีหนังสือซักซ้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายฉบับ โดยให้ความสำคัญกับนโยบายการจัดการน้ำเสียตามแนวทางประชารัฐ (ระดับต้นทาง กลางทาง และปลายทาง) และกำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แก้ไขปัญหาการจัดการน้ำเสียชุมชนให้มีประสิทธิภาพ คุ้มค่า มีความต่อเนื่องและไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม กรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนในพื้นที่ หากพบปัญหาในการบริหารงานหรือเดินระบบ ให้ดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน โดยใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร หรือความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ ให้ประสานงานกับองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) เพื่อทำข้อตกลงร่วมกับ อจน. ให้เข้ามาดำเนินการปรับปรุง ซ่อมแซม พร้อมทั้งบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนตามเงื่อนไขของข้อตกลงร่วมกัน แต่ผลจากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินยังพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการตามแนวทางได้ครบถ้วน

ทั้งนี้ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ด้านที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน ได้กำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายการจัดการคุณภาพน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ คือการป้องกันและลดน้ำเสียที่ต้นทาง **การเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดและควบคุมการระบายน้ำเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม** การรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และการอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ ซึ่งทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย สำหรับชุมชนเพิ่มเติมให้ครอบคลุมพื้นที่สำคัญทั่วประเทศ เพื่อลดปริมาณความสกปรกที่เกิดขึ้น ส่งผลให้แหล่งน้ำที่เป็นแหล่งรองรับความสกปรกมีคุณภาพน้ำดีขึ้นสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ด้านที่ 6 การจัดการน้ำและสุขาภิบาล ที่กำหนดตัวชี้วัดร้อยละคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินและคุณภาพน้ำทะเลอยู่ในเกณฑ์ดี ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการบำบัดลงร้อยละ 50 และเพิ่มการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ โดยภายในปี พ.ศ. 2580 ได้กำหนดให้มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 741 แห่ง ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยมีการบำบัดน้ำเสียได้ร้อยละ 83

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 11 (จังหวัดนครสวรรค์) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพ คุ้มค่า มีความต่อเนื่อง และไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทยในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนผ่านกลไกการบริหารราชการในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งจะเป็นการช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางน้ำของประเทศ และสามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนและการเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แผนปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ด้านการจัดการคุณภาพน้ำ และอนุรักษ์น้ำ ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกำหนดมาตรฐานและการ

ควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ รวมทั้งคุณภาพของแหล่งน้ำทั่วประเทศ โดยการเร่งรัดการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย การควบคุมและลดปริมาณน้ำเสีย และการส่งเสริมการใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายในการผลักดันการดำเนินการจัดเก็บค่าบริการ ค่าธรรมเนียมหรือค่าบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย อันส่งผลต่อเศรษฐกิจด้านการเพิ่มโอกาสเชิงพาณิชย์ในการจัดทำบริการหรือกิจการต่อเนื่องที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำเสีย เช่น การนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ และการผลิตพลังงานจากน้ำเสีย เป็นต้น ซึ่งจะช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจของภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดังกล่าว รวมถึงการดูแลรักษาคุณภาพน้ำ ระบบนิเวศทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง การเสริมสร้างภูมิทัศน์และทัศนียภาพของบ้านเมืองและแหล่งท่องเที่ยว จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว อันเป็นการเพิ่มศักยภาพและมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวของประเทศ เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งทำให้การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียได้ครอบคลุมทั่วประเทศ ซึ่งต้องใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินเป็นจำนวนที่สูงมาก แต่หากมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยประหยัดเงินงบประมาณแผ่นดินได้และเป็นการวางระบบการบริหารจัดการน้ำเสียที่สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน

จากความสำคัญดังกล่าวผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน อาศัยหน้าที่และอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 มาตรา 90 ได้จัดทำรายงานภาพรวมจากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ 15 จังหวัด เพื่อเสนอข้อตรวจพบที่สำคัญ รวมถึงปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดในการดำเนินงานการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเสนอต่อปลัดกระทรวงมหาดไทย อันจะทำให้การใช้จ่ายงบประมาณด้านการบริหารจัดการน้ำเสียมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์และมีความคุ้มค่า รวมถึงประชาชนและประเทศชาติได้ประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ

1. เพื่อทราบว่าการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพ หรือไม่

2. เพื่อทราบปัญหา อุปสรรค หรือข้อจำกัดในการดำเนินงานบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อไป

ขอบเขตและวิธีการตรวจสอบ

ขอบเขตการตรวจสอบ

1. ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่องการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในเขตพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลางตอนบน จำนวน 15 จังหวัด ทั้งสิ้นจำนวน 24 แห่ง รวมงบประมาณที่ใช้ในการก่อสร้างทั้งสิ้น จำนวนเงิน 5,463,940,400.00 บาท และมีความสามารถในการรองรับน้ำเสียรวมทั้งสิ้นจำนวน 251,528.00 ลบ.ม./วัน ดังนี้

1) จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ (ทน.เชียงใหม่)

2) จังหวัดเชียงราย จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครเชียงราย (ทน.เชียงราย) เทศบาลตำบลจันจว้า (ทต.จันจว้า) และเทศบาลตำบลแม่สาย (ทต.แม่สาย)

3) จังหวัดลำพูน จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองลำพูน (ทม.ลำพูน)

4) จังหวัดลำปาง จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครลำปาง (ทน.ลำปาง)

5) จังหวัดพะเยา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองพะเยา (ทม.พะเยา)

6) จังหวัดน่าน จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองน่าน (ทม.น่าน)

7) จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ (ทม.อุตรดิตถ์)

8) จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครพิษณุโลก (ทน.พิษณุโลก) เทศบาลตำบลบางระกำ (ทต.บางระกำ) และเทศบาลตำบลวังทอง (ทต.วังทอง)

9) จังหวัดตาก จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองตาก (ทม.ตาก) และเทศบาลนครแม่สอด (ทน.แม่สอด)

10) จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ (ทม.เพชรบูรณ์)

11) จังหวัดสุโขทัย จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี (ทม.สุโขทัยธานี)

12) จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครนครสวรรค์ (ทน.นครสวรรค์) เทศบาลเมืองชุมแสง (ทม.ชุมแสง) และเทศบาลตำบลท่าตะโก (ทต.ท่าตะโก)

13) จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองกำแพงเพชร (ทม.กำแพงเพชร) และเทศบาลเมืองสลกบาตร (ทม.สลกบาตร)

14) จังหวัดพิจิตร จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองพิจิตร (ทม.พิจิตร) และเทศบาลเมืองตะพานหิน (ทม.ตะพานหิน)

15) จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองอุทัยธานี (ทม.อุทัยธานี)

ทั้งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมชุมชน (Central Wastewater System) จำนวน 18 แห่ง และรูปแบบการจัดการน้ำเสียแบบกลุ่มอาคาร (Cluster Wastewater System) จำนวน 6 แห่ง โดยเป็นระบบเอสบีอาร์ (Sequencing Batch Reactor: SBR) จำนวน 2 แห่ง ระบบแบบบ่อปรับเสถียร (Stabilization Pond: SP) จำนวน 13 แห่ง ระบบแบบบึงประดิษฐ์ (Constructed Wetland: CW) จำนวน 2 แห่ง ระบบแบบสระเติมอากาศ (Aerated Lagoon: AL) จำนวน 3 แห่ง และระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนแบบแอกทิเวเต็ดสลัดจ์ (Activator Sludge: AS) จำนวน 4 แห่ง

สำหรับการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียส่วนใหญ่จำนวน 18 แห่ง จะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหน่วยงานดำเนินการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOA) ร่วมกับองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) ในการให้บริการรับบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 9 แห่ง

(รายละเอียดตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 24 แห่ง

จังหวัด	รายชื่อ อปท.	ประเภทระบบบำบัด	จำนวนเงินค่าก่อสร้าง (บาท)	ปีที่เริ่มเดินระบบ	ความสามารถในการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./วัน)	หน่วยงานดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสีย
รูปแบบระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมชุมชน (Central Wastewater System)						
เชียงใหม่	1) ทน.เชียงใหม่	AL	269,000,000.00	2540	50,000.00	**อจน.**
เชียงราย	2) ทน.เชียงราย	AL	153,370,000.00	2547	27,200.00	อปท.
เชียงราย	3) ทต.แม่สาย	SP	239,870,000.00	–	6,500.00	อปท. อยู่ระหว่างการทดลองเดินระบบ
ลำพูน	4) ทม.ลำพูน	SBR	583,000,000.00	2556	10,000.00	อปท./**อจน.**
ลำปาง	5) ทน.ลำปาง	SP	631,850,000.00	2548	12,300.00	**อจน.**
พะเยา	6) ทม.พะเยา	SP	200,000,000.00	2543	9,700.00	**อจน.**
น่าน	7) ทม.น่าน	SP	482,280,000.00	2544	8,259.00	อปท.
พิษณุโลก	8) ทน.พิษณุโลก	SP	795,740,000.00	2560	25,000.00	**อจน.**
ตาก	9) ทน.แม่สอด	SP	413,750,000.00	2542	11,000.00	**อจน.**
ตาก	10) ทม.ตาก	SP	277,880,000.00	2542	5,400.00	อปท./**อจน.**
สุโขทัย	11) ทม.สุโขทัยธานี	SP	292,920,000.00	2545	8,400.00	อปท.
นครสวรรค์	12) ทน.นครสวรรค์	SBR	715,500,000.00	2552	36,000.00	อปท.
นครสวรรค์	13) ทม.ชุมแสง	SP	35,575,000.00	2541	1,650.00	อปท.
กำแพงเพชร	14) ทม.กำแพงเพชร	SP	255,000,000.00	2543	13,500.00	**อจน.**
กำแพงเพชร	15) ทต.สลกบาตร	SP	7,870,000.00	2539	1,047.00	อปท.
พิจิตร	16) ทม.พิจิตร	AL	180,000,000.00	2540	12,000.00	อปท.
พิจิตร	17) ทม.ตะพานหิน	SP	123,426,000.00	2549	7,164.00	อปท.
อุทัยธานี	18) ทม.อุทัยธานี	SP	25,900,000.00	2536	4,768.00	อปท./**อจน.**
รูปแบบการจัดการน้ำเสียแบบกลุ่มอาคาร (Cluster Wastewater System)						
อุตรดิตถ์	19) ทม.อุตรดิตถ์	AS	4,950,000.00	2552	320.00	อปท.
เพชรบูรณ์	20) ทม.เพชรบูรณ์	AS	31,090,000.00	2557	900.00	อปท.
พิษณุโลก	21) ทต.บางระกำ	AS	6,010,000.00	2552	240.00	อปท.
พิษณุโลก	22) ทต.วังทอง	AS	1,580,000.00	2552	80.00	อปท.
เชียงราย	23) ทต.จันจว้า	CW	3,19,400.00	2550	50.00	อปท.
นครสวรรค์	24) ทต.ท่าตะโก	CW	3,160,000.00	2551	50.00	อปท.
รวมทั้งหมด 23 แห่ง (ยกเว้น ทต.แม่สาย)			**5,224,070,400.00**		**245,028.00**	
รวมทั้งหมด 24 แห่ง			**5,463,940,400.00**		**251,528.00**	

ที่มา : รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 – 11

2. ตรวจสอบการเตรียมความพร้อมในการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 25 แห่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ในพื้นที่ 22 ลุ่มน้ำ ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมชุมชน (Central Wastewater System) คือ ระบบบำบัดน้ำเสียชนิดที่มีการก่อสร้างเพื่อรวบรวมน้ำเสียจากกิจกรรมทุกประเภทในชุมชนมาบำบัด ณ จุดใดจุดหนึ่ง ซึ่งระบบท่อรวบรวมน้ำเสียของชุมชนนั้นมี 2 รูปแบบหลัก คือ ระบบท่อรวบรวม และระบบท่อรวบรวมแยก แสดงตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน (Central Wastewater System)

ที่มา : คู่มือระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน กรมควบคุมมลพิษ (หน้า 42)

สำหรับระบบบำบัดน้ำเสียแบบกลุ่มอาคาร (Cluster Wastewater System) คือ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียที่รับจากบ้านเรือนหรืออาคารตั้งแต่สองหลังขึ้นไปและตั้งอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกันมาบำบัดยังระบบบำบัดน้ำเสียที่ตั้งอยู่ตำแหน่งที่เหมาะสมใกล้บ้านเรือนของกลุ่มอาคารนั้น ซึ่งระบบดังกล่าวมีการพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันที่มีพื้นที่วิกฤตหรือแหล่งชุมชนใหญ่เพียงบางจุดหรือแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งที่ต้องรองรับนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่มีขนาดเล็กจะมีต้นทุนต่ำกว่าระบบบำบัดรวมของชุมชน โดยรูปแบบของระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมกลุ่มอาคารจะเป็นการรวบรวมน้ำเสียชุมชนจากแหล่งกำเนิดในพื้นที่วิกฤตหรือแหล่งชุมชนใหญ่เข้าไปบำบัดยังระบบบำบัดที่มีขนาดเล็กและองค์ประกอบของระบบที่เหมาะสมกับปริมาณและความสกปรกของน้ำเสีย แสดงตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบระบบบำบัดน้ำเสียแบบกลุ่มอาคาร (Cluster Wastewater System)

ที่มา : คู่มือระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน กรมควบคุมมลพิษ (หน้า 38)

วิธีการตรวจสอบ

1. ศึกษากฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

1.1 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

1.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

1.3 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

1.4 กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 สิงหาคม 2555

1.5 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมระบายน้ำทิ้งจากระบบน้ำเสียรวมชุมชน ประกาศ ณ วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2553

1.6 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะหรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ประกาศ ณ วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2553

1.7 ประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง แนวทางการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชน ประกาศ ณ วันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2563

1.8 หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0820.3/ว 1499 ลงวันที่ 12 มีนาคม 2563 เรื่อง การบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.9 หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0891.4/ว 363 ลงวันที่ 7 มีนาคม 2557 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์กำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

1.10 หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.5/ว 397 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2560 เรื่อง ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.11 หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0820.3/ว 58 ลงวันที่ 6 มกราคม 2566 เรื่อง นโยบายขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และด่วนที่สุด ที่ มท 0820.3/ว 2822 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2566 เรื่อง เร่งรัดติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.12 คู่มือการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.13 คู่มือการจัดการน้ำเสียสำหรับบ้านเรือน สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.14 คู่มือพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2561 – 2580 กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.15 แนวทางดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียดและรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 สำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.16 แนวทางและมาตรการการจัดการน้ำเสียชุมชนในระดับท้องถิ่น กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน รายงานการติดตามและประเมินผล และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1 รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดลำพูน ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 (จังหวัดเชียงใหม่)

2.2 รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 9 (จังหวัดลำปาง)

2.3 รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 9 (จังหวัดลำปาง)

2.4 รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 9 (จังหวัดลำปาง)

2.5 รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 9 (จังหวัดลำปาง)

2.6 รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวม และระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดตาก จังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดสุโขทัย ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 10 (จังหวัดพิษณุโลก)

2.7 รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวม และระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 11 (จังหวัดนครสวรรค์)

2.8 รายงานการติดตามและประเมินผลระบบบำบัดน้ำเสียรวมและระบบกำจัดของเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการอุดหนุนงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2564 ระหว่าง สผ. และ สสภ. ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 4 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.9 ข้อมูลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จากเว็บไซต์ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. สัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 24 แห่ง เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน ความคิดเห็น รวมทั้งปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการดำเนินงาน และแนวทางแก้ไขปัญหาของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. สอบถามข้อมูลผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 25 แห่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทราบข้อมูลและการเตรียมความพร้อมเพื่อขอรับงบประมาณ รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอื่น ๆ ในการเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. ตรวจสอบสังเกตการณ์พื้นที่การดำเนินงานของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ 15 จังหวัด จำนวน 24 ระบบ เพื่อให้ทราบถึงสภาพการใช้ประโยชน์ การดูแลบำรุงรักษา และการบริหารจัดการ

การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่ได้จากเอกสารการตรวจสอบ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสอบถาม และการสังเกตการณ์ แล้วนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นรายงานการตรวจสอบฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ระยะเวลาการตรวจสอบ

ตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน 2566 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2567

บทที่ 2
ผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะ

โรงบำบัดน้ำเสียเป็นสถานที่รวบรวมน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น บ้านเรือน แหล่งพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และสถาบัน เข้าสู่กระบวนการบำบัดแบบต่าง ๆ เพื่อกำจัดมลสารที่อยู่ในน้ำเสียให้มีคุณภาพดีขึ้น และไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อแม่น้ำ ลำคลอง แหล่งน้ำธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมโดยรอบ โดยน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วจะถูกระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือบางส่วนยังสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และอื่น ๆ แม้ว่าน้ำจะเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีการใช้ซ้ำหลายครั้งวนเวียนเป็นวัฏจักร และมีกระบวนการทำให้สะอาดโดยตัวเอง (Self Purification) แต่กระบวนการนี้ก็มีขีดความสามารถจำกัดในแต่ละแหล่งน้ำ ดังนั้นการบำบัดน้ำเสียจึงเป็นกลไกสำคัญอันหนึ่งที่จะช่วยลดภาระของแหล่งน้ำในการทำความสะอาดตัวเองตามธรรมชาติ และช่วยป้องกันมิให้สารมลพิษปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำดิบในการผลิตน้ำประปา ทั้งนี้การรวบรวมน้ำเสียจะมีระบบท่อระบายน้ำเป็นระบบท่อที่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในการทำหน้าที่รวบรวมน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษต่าง ๆ ให้ไหลไปตามท่อระบายน้ำซึ่งวางอยู่ใต้ดินไปสู่ระบบบัดน้ำเสียก่อนที่จะปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นจะใกล้เคียงกับอัตราการใช้น้ำในชุมชนนั้น ๆ ทั้งนี้ระบบท่อระบายน้ำจะต้องมีความสามารถในการรองรับน้ำที่ไหลเข้าท่อระบายน้ำได้ทั้งหมด โดยไม่ก่อให้เกิดการรั่วซึมหรือทำให้เกิดน้ำท่วมขึ้นภายในชุมชน ซึ่งการออกแบบระบบโดยกำหนดความสามารถในการรองรับน้ำเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะสามารถนำน้ำเสียที่เกิดขึ้นมาบำบัดให้ได้มากที่สุดและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในพื้นที่ 15 จังหวัด ทั้งสิ้น จำนวน 24 แห่ง รวมงบประมาณที่ใช้ในการก่อสร้างทั้งสิ้น จำนวนเงิน 5,463,940,400.00 บาท และมีความสามารถในการรองรับน้ำเสียรวมทั้งสิ้น จำนวน 251,528.00 ลบ.ม./วัน และตรวจสอบการเตรียมความพร้อมในการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 25 แห่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ในพื้นที่ 22 ลุ่มน้ำ ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีประเด็นข้อตรวจพบที่สำคัญและส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่

ข้อตรวจพบที่ 1 การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์

ข้อตรวจพบที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP)

ข้อตรวจพบที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียได้อย่างครบถ้วน

ข้อตรวจพบที่ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ขาดการเตรียมความพร้อมในการก่อสร้าง

(รายละเอียดตามตารางที่ 2 และตามภาคผนวกที่ 1)

ตารางที่ 2 แสดงข้อตรวจพบสำคัญที่ได้จากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ที่	ข้อตรวจพบที่สำคัญ	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1	**การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์** (ตรวจสอบ อปท. ทั้งหมด 23 แห่ง)		
	1.1 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งไม่มีการใช้ประโยชน์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้	11	47.83
	1.2 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องส่วนใหญ่มีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบน้อยกว่าความสามารถในการรองรับน้ำเสีย	10	83.33
	1.3 เครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วนไม่ได้ใช้ประโยชน์และ/หรือและชำรุดเสียหาย	18	78.26
	1.4 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียในปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบได้ทั้งหมด	22	100.00
	1.5 ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดจากระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	6	35.29
2	**องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP)**	**21**	**95.45**
3	**องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียได้อย่างครบถ้วน**		
	3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากจุดกำเนิดแหล่งกำเนิดน้ำเสียผ่านกลไกประชารัฐได้อย่างครบถ้วน	12	100.00
	3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ครบถ้วน	17	100.00
4	**องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ขาดการเตรียมความพร้อมในการก่อสร้าง**		

ที่มา : รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 – 11 จำนวน 7 รายงาน และรายงานการตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียให้กับองค์การน้ำเสียของเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 11 จำนวน 1 รายงาน

หมายเหตุ :
1. กรณีตามประเด็นข้อตรวจพบที่ 1
   – ข้อตรวจพบที่ 1.1 และ 1.3 โดยตรวจสอบระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ทั้งหมด 23 แห่ง
   – ข้อตรวจพบที่ 1.2 โดยตรวจสอบระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ทั้งหมด 12 แห่ง
   – ข้อตรวจพบที่ 1.4 โดยตรวจสอบระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ทั้งหมด 22 แห่ง
   – ข้อตรวจพบที่ 1.5 โดยตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ทั้งหมด 17 แห่ง
2. กรณีตามประเด็นข้อตรวจพบที่ 2 โดยตรวจสอบการดำเนินงานของ อปท. จำนวน 22 แห่ง
3. กรณีตามประเด็นข้อตรวจพบที่ 3
   – ข้อตรวจพบที่ 3.1 โดยตรวจสอบการดำเนินการของ อปท. จำนวน 12 แห่ง
   – ข้อตรวจพบที่ 3.2 โดยตรวจสอบการดำเนินการของ อปท. จำนวน 17 แห่ง
4. กรณีตามประเด็นข้อตรวจพบที่ 4 โดยตรวจสอบการเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย
5. หน่วยรับตรวจ (อปท.) 1 แห่ง อาจมีข้อตรวจพบมากกว่า 1 ลักษณะ

จากข้อตรวจพบในแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อตรวจพบที่ 1 การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์

จากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินการ เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของ อปท. จำนวน 23 แห่ง พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ โดยพบว่ามีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. บางแห่งไม่มีการใช้ประโยชน์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ หรือบางแห่งมีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องแต่มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบน้อยกว่าความสามารถในการบำบัดน้ำเสีย รวมถึงมีเครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียบางส่วนไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ และยังพบว่าระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ไม่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบได้ทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่าผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดจากระบบบำบัดน้ำเสียบางแห่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยจำแนกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1.1 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งไม่มีการใช้ประโยชน์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้

จากการตรวจสอบการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 23 แห่ง (ยกเว้น ระบบบำบัดน้ำเสียของ ทต.แม่สาย ซึ่งได้ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อเดือนกรกฎาคม 2566 และปัจจุบันอยู่ระหว่างการทดลองเดินระบบ) พบว่า มีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ที่ได้หยุดเดินระบบหรือเดินระบบไม่ต่อเนื่อง จำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 47.83 งบประมาณการก่อสร้างรวมทั้งสิ้น จำนวนเงิน 1,338,665,000.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.62 ของงบประมาณก่อสร้างทั้งสิ้น จำนวนเงิน 5,224,070,400.00 บาท และทำให้สูญเสียโอกาสในการบำบัดน้ำเสียของชุมชน จำนวน 50,605.00 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 20.65 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย จำนวน 245,028.00 ลบ.ม./วัน โดยพบว่า

1) หยุดเดินระบบถาวร เนื่องจากน้ำเสียไม่สามารถไหลเข้าระบบบำบัดได้ จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ทม.อุทัยธานี

2) หยุดเดินระบบ เนื่องจาก

– สภาพบ่อบำบัดไม่เหมาะสมและมีปริมาณน้ำเสียไหลเข้าสู่ระบบน้อยจนไม่สามารถเดินระบบได้ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ทต.จันจว้า ทต.วังทอง ทต.ท่าตะโก และ ทม.ชุมแสง

– มีการปล่อยน้ำเสียจากโรงฆ่าสัตว์เข้าสู่ระบบบำบัดโดยตรง มีผลทำให้น้ำเสียที่ผ่านการบำบัดมีคุณภาพไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ทต.สลกบาตร

– อุปกรณ์/เครื่องสูบน้ำ ชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้งานได้ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ทม.อุตรดิตถ์ ทม.ตาก และ ทม.พิจิตร

– อจน. ได้ดำเนินการปิดระบบเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ทน.พิษณุโลก

3) เดินระบบไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากมีปัญหาเรื่องระบบไฟฟ้าไม่เพียงพอโดยจะปิดระบบในช่วงกลางคืน จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ทต.บางระกำ

(รายละเอียดตามตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 11 แห่ง ที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้

รายชื่อ อปท.	จำนวนเงินค่าก่อสร้าง (บาท)	ความสามารถในการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./วัน)	สภาพปัจจุบัน
สถานะปัจจุบัน : หยุดเดินระบบถาวร เนื่องจากน้ำเสียไม่สามารถไหลเข้าระบบบำบัดได้ จำนวน 1 แห่ง			
1) ทม.อุทัยธานี	25,900,000.00	4,768.00	หยุดเดินระบบถาวร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556 เนื่องจากระบบรวบรวมเดิมมีโครงข่ายท่อระบายน้ำไม่เพียงพอกับปริมาณน้ำเสียและน้ำฝนที่เกิดขึ้น อีกทั้งระบบรวบรวมไม่มีการออกแบบให้มีสถานีสูบน้ำ ทำให้ไม่สามารถรวบรวมน้ำเสียเข้าบ่อบำบัดได้อย่างต่อเนื่อง และในปี พ.ศ. 2555 ได้รับจัดสรรงบประมาณจำนวนเงิน 464,684,000.00 บาท จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียแห่งใหม่ แต่มีปัญหาผู้รับจ้างไม่สามารถดำเนินการส่งมอบงานจ้างให้แล้วเสร็จได้ตามสัญญา ดังนั้น ทม.อุทัยธานี จึงบอกเลิกสัญญาจ้างตั้งแต่วันที่ 30 กรกฎาคม 2556 ซึ่งในการก่อสร้างดังกล่าวผู้รับจ้างได้ดำเนินการปิดท่อรวบรวมเพื่อไม่ให้น้ำเสียไหลเข้าสู่ระบบบำบัดในระหว่างการก่อสร้าง และภายหลังการบอกเลิกสัญญาผู้รับจ้างไม่ได้ดำเนินการแก้ไข ทำให้น้ำเสียจากชุมชนไม่สามารถไหลเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียได้
สถานะปัจจุบัน : หยุดเดินระบบ เนื่องจากสภาพบ่อบำบัดไม่เหมาะสมและมีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบน้อยจนไม่สามารถเดินระบบได้ จำนวน 4 แห่ง			
2) ทต.จันจว้า	3,219,400.00	50.00	หยุดเดินระบบ เนื่องจากปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบน้อยจนไม่สามารถเดินระบบได้
3) ทต.วังทอง	1,580,000.00	80.00	หยุดเดินระบบ ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2565 เนื่องจากมีปริมาณน้ำไหลเข้าระบบรวบรวมน้ำเสียน้อย ประกอบกับลูกลอยควบคุมการทำงานของเครื่องสูบน้ำชำรุด
4) ทต.ท่าตะโก	3,160,000.00	50.00	หยุดเดินระบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 เนื่องจากสภาพของบ่อบำบัดได้มีการปรับปรุงเมื่อปี พ.ศ. 2563 ทำให้บ่อมีขนาดเล็กลงกว่าขนาดเดิม ส่งผลให้น้ำเสียไม่สามารถไหลได้ตามอนุกรมจากบ่อผึ่งไปบ่อบึงประดิษฐ์และบ่อปรับสภาพ ประกอบกับพืชในบ่อบึงประดิษฐ์ เช่น กก แฝก และธูปฤาษีที่ทำหน้าที่ในการกรองและตกตะกอนสารแขวนลอยและสารอินทรีย์ขาดการดูแลรักษาและไม่มีการปลูกเสริม จึงทำให้บ่อบำบัดไม่มีสภาพที่จะบำบัดน้ำเสียให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้งได้ ปัจจุบัน ทต.ท่าตะโก อยู่ระหว่างการออกแบบและปรับปรุงขนาดของบ่อบำบัดน้ำเสียให้สามารถใช้งานได้
5) ทม.ชุมแสง	35,575,000.00	1,650.00	หยุดเดินระบบ ตั้งแต่เดือนมกราคม 2563 เนื่องจากปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่บ่อบำบัดน้ำเสียมีปริมาณน้อย น้ำเสียส่วนใหญ่จะยังคงค้างอยู่ที่บ่อกึ่งไร้อากาศ ไม่สามารถไหลต่อแบบอนุกรมไปยังบ่อบำบัดในหน่วยต่อไปได้ รวมถึงสภาพของบ่อกึ่งไร้อากาศ สาย 2 บ่อ 1 และบ่อ 2 มีพืชน้ำประเภทบัว จอก แหน ขึ้นเกือบครึ่งของพื้นที่บ่อ ปัจจุบัน ทม.ชุมแสง อยู่ในช่วงปรับปรุงระบบให้สามารถใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้น้ำเสียที่ผ่านการบำบัดมีคุณภาพผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

รายชื่อ อปท.	จำนวนเงินค่าก่อสร้าง (บาท)	ความสามารถในการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./วัน)	สภาพปัจจุบัน
สถานะปัจจุบัน : หยุดเดินระบบ เนื่องจากมีการปล่อยน้ำเสียจากโรงฆ่าสัตว์เข้าสู่ระบบบำบัดโดยตรง มีผลทำให้น้ำเสียที่ผ่านการบำบัดมีคุณภาพไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด จำนวน 1 แห่ง			
6) ทต.สลกบาตร	7,870,000.00	1,047.00	หยุดเดินระบบ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2565 เนื่องจากมีการปล่อยน้ำเสียจากโรงฆ่าสัตว์เข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากโรงฆ่าสัตว์เป็นน้ำเสียที่มีความสกปรกสูงกว่าน้ำเสียชุมชนโดยทั่วไป จนเกิดสภาวะการเจริญเติบโตของสาหร่ายอย่างหนาแน่นในบ่อบำบัดน้ำเสีย และเกิดกลิ่นเหม็นรุนแรงกว่าระบบปกติทั่วไป ซึ่งการเจริญเติบโตของจอก แหน สาหร่าย และวัชพืชน้ำทั่วไปที่ขึ้นปกคลุมผิวน้ำกระจายทั่วบ่อบำบัดน้ำเสียทั้ง 3 บ่อ มีผลทำให้น้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วมีคุณภาพไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานและยังมีสภาพเน่าเสียมากกว่าน้ำเสียที่เข้าระบบ ปัจจุบัน ทต.สลกบาตรอยู่ระหว่างการออกแบบระบบบำบัดน้ำเสียของโรงฆ่าสัตว์ รวมถึงจัดหางบประมาณในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของโรงฆ่าสัตว์ต่อไป
สถานะปัจจุบัน : หยุดเดินระบบเนื่องจากอุปกรณ์/เครื่องสูบน้ำ ชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้งานได้ จำนวน 3 แห่ง			
7) ทม.อุตรดิตถ์	4,950,000.00	320.00	หยุดเดินระบบ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 เนื่องจากอุปกรณ์ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ โดยได้รับความเสียหายจากอุทกภัยเมื่อปี พ.ศ. 2554 ปัจจุบันระบบไฟฟ้า อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักร ที่ได้รับความเสียหายทั้งหมดไม่ได้รับการซ่อมแซม ดูแลบำรุงรักษา รวมถึงบริเวณโดยรอบมีต้นหญ้า วัชพืชขึ้นปกคลุมและเศษขยะ
8) ทม.ตาก	277,880,000.00	5,400.00	หยุดเดินระบบ ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2563 เนื่องจากเครื่องสูบน้ำชำรุดไม่สามารถเดินระบบได้
9) ทม.พิจิตร	180,000,000.00	12,000.00	หยุดเดินระบบ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2565 เนื่องจากเครื่องสูบน้ำแบบจุ่ม (Submersible pump) ซึ่งมีทั้งหมด จำนวน 7 เครื่อง ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ทั้งหมด
สถานะปัจจุบัน : หยุดเดินระบบเนื่องจาก อจน. ดำเนินการปิดระบบเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 1 แห่ง			
10) ทน.พิษณุโลก	795,740,000.00	25,000.00	หยุดเดินระบบ โดยในเดือนมีนาคม 2565 ทน.พิษณุโลกได้ส่งมอบระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียให้ อจน. ไปบริหารจัดการตามข้อตกลงการให้บริการรับบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย ทน.พิษณุโลก เลขที่ 02/2562 ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2561 และบันทึกแนบท้ายข้อตกลงฯ ลงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2565 ซึ่งตกลงให้ อจน. บริหารและจัดการตลอดจนซ่อมบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียของ ทน.พิษณุโลก ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2562 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2577 โดยขณะตรวจสอบอยู่ระหว่างการดำเนินการซ่อมแซม เพื่อฟื้นฟูปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียตามบันทึกแนบท้ายฯ ข้อที่ 4.1 ซึ่งกำหนดให้ “ในปีที่ 1 องค์การจัดการน้ำเสียต้องดำเนินการซ่อมแซมเพื่อฟื้นฟูปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียจนดำเนินการตรวจรับมอบงานแล้วเสร็จ และสามารถดำเนินการบริหารจัดการได้ตามปกติ”

รายชื่อ อปท.	จำนวนเงินค่าก่อสร้าง (บาท)	ความสามารถในการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./วัน)	สภาพปัจจุบัน
สถานะปัจจุบัน : เดินระบบไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากมีปัญหาเรื่องระบบไฟฟ้าไม่เพียงพอโดยจะปิดระบบในช่วงกลางคืน จำนวน 1 แห่ง			
11) ทต.บางระกำ	6,010,000.00	240.00	เดินระบบไม่ต่อเนื่อง โดยจะปิดระบบในช่วงกลางคืน ตั้งแต่เดือนมกราคม 2564 เนื่องจากมีปัญหาเรื่องระบบไฟฟ้าไม่เพียงพอเพราะช่วงเย็นประชาชนในบริเวณใกล้เคียงมีการใช้ไฟฟ้าจำนวนมาก ทำให้กระแสไฟฟ้าตกจึงปิดเดินระบบในช่วงเวลาดังกล่าว
รวมทั้งหมด	**1,338,665,000.00**	**50,605.00**	

ภาพที่ 3 แสดงตัวอย่างสภาพของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ที่ไม่มีการใช้ประโยชน์

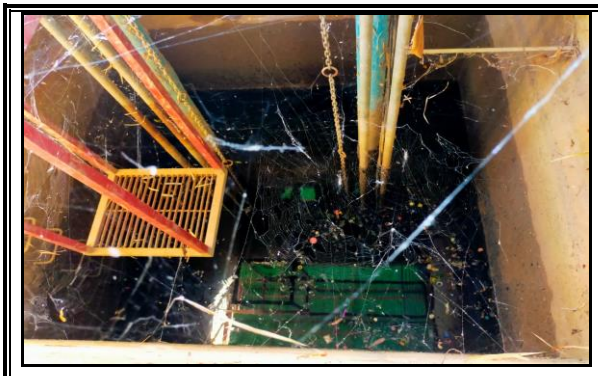

รายละเอียด : สภาพบ่อบำบัดน้ำเสียแบบระบบบึงประดิษฐ์ของ ทต.จันจว้า โดยบริเวณบ่อดักทราย และลานตะกอน มีน้ำเข้าภายในบ่อแต่ไม่มากพอที่จะไหลไปยังระบบถัดไปได้ รวมถึงมีสภาพชำรุด และบ่อปรับสภาพ ไม่มีน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัด โดยน้ำภายในบ่อเป็นน้ำฝน
สถานที่ : ระบบบำบัดน้ำเสีย ทต.จันจว้า จ.เชียงราย
วันที่สังเกตการณ์ : วันที่ 16 ธันวาคม 2565

รายละเอียด : สภาพบ่อบำบัดน้ำเสียแบบบ่อปรับเสถียร ของ ทม.ตาก ที่ไม่มีการใช้ประโยชน์
สถานที่ : ระบบบำบัดน้ำเสีย ทม.ตาก จ.ตาก
วันที่สังเกตการณ์ : 23 พฤษภาคม 2566

รายละเอียด : สภาพบ่อบำบัดน้ำเสียแบบบ่อปรับเสถียร ของ ทม.ชุมแสง สภาพของบ่อมีจอก แหน สาหร่าย และวัชพืชน้ำกระจายทั่วไป
สถานที่ : ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ทม.ชุมแสง จ.นครสวรรค์
วันที่สังเกตการณ์ : วันที่ 9 ธันวาคม 2565

รายละเอียด : สภาพบ่อบำบัดน้ำเสียแบบบึงประดิษฐ์ของ ทต.ท่าตะโก สภาพขาดการดูแลรักษา บางบ่อมีหญ้าขึ้นรกทึบ
สถานที่ : บ่อบำบัดน้ำเสีย ทต.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์
วันที่สังเกตการณ์ : วันที่ 7 ธันวาคม 2565

รายละเอียด : สภาพบ่อบำบัดน้ำเสียแบบบ่อปรับเสถียรของ ทต.สลกบาตร สภาพของบ่อจะมีจอก แหน สาหร่าย ขึ้นปกคลุมผิวน้ำกระจายทั่วทั้งบ่อบำบัดน้ำเสียทั้ง 3 บ่อ ระดับน้ำในบ่ออยู่ในระดับต่ำ มีดาดคอนกรีตชำรุด มีหญ้าขึ้นด้านในบ่อ
สถานที่ : ระบบบำบัดน้ำเสีย ทต.สลกบาตร จ.กำแพงเพชร
วันที่สังเกตการณ์ : วันที่ 22 ธันวาคม 2565

รายละเอียด : สภาพบ่อบำบัดน้ำเสียของ ทม.อุทัยธานี ที่ได้ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2536 และได้ปรับปรุงฟื้นฟูระบบบำบัดน้ำเสียเมื่อ ปี พ.ศ. 2538 ปัจจุบันไม่มีการใช้ประโยชน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 สภาพของบ่อบำบัดบางส่วนมีน้ำท่วมขังและมีหญ้าขึ้นรก
สถานที่ : บ่อบำบัดน้ำเสีย ทม.อุทัยธานี จ.อุทัยธานี
วันที่สังเกตการณ์ : วันที่ 6 มกราคม 2566

1.2 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องส่วนใหญ่มีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบน้อยกว่าความสามารถของระบบในการรองรับน้ำเสีย

กรมควบคุมมลพิษ ได้ให้ความหมายของ “ความสามารถในการรองรับน้ำเสีย” หมายถึง ความสามารถของระบบที่มีอยู่ในปัจจุบันในการบำบัดน้ำเสียที่รวบรวมได้และเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งตามเอกสารนโยบายและพื้นที่เป้าหมายการจัดการน้ำเสียชุมชน (พ.ศ. 2553 – 2584) ของกรมควบคุมมลพิษ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการด้านการจัดการน้ำเสียชุมชนภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด กรณีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ข้อ 1.2.2 การเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมน้ำเสีย “การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสีย และ/หรือ การปรับปรุง/ปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีในการบำบัดน้ำเสีย จะต้องมีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบรวบรวมน้ำเสีย และระบบบำบัดน้ำเสียในระยะแรกไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียที่ได้ก่อสร้างไว้แล้ว”

จากการตรวจสอบการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ที่มีการใช้ประโยชน์กล่าวคือมีการเดินระบบอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 12 แห่ง พบว่า มีจำนวน 10 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีปริมาณน้ำเสียไหลเข้าสู่ระบบบำบัดเฉลี่ยต่อวันน้อยกว่าร้อยละ 75 โดยระบบบำบัดน้ำเสียของ ทม.ตะพานหิน มีปริมาณน้ำเสียไหลเข้าระบบเฉลี่ยต่อวันน้อยที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 7.02 และ ทม.กำแพงเพชร มีปริมาณน้ำเสียไหลเข้าระบบเฉลี่ยต่อวันมากที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 62.26 ซึ่งโดยภาพรวมทั้งสิ้น จำนวน 10 แห่ง มีปริมาณน้ำเสียไหลเข้าระบบเฉลี่ยต่อวันอยู่ที่จำนวน 78,497.41 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 42.40 ของความสามารถในการรองรับทั้งสิ้น จำนวน 185,123.00 ลบ.ม./วัน ทั้งที่ระบบบำบัดน้ำเสียส่วนใหญ่ได้เปิดเดินระบบมามากกว่า 20 ปี แล้ว (รายละเอียดตามตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลปริมาณน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย ของ อปท. จำนวน 10 แห่ง

รายชื่อ อปท.	ปีที่เริ่มเดินระบบ	ความสามารถของระบบในการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./วัน)	ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบเฉลี่ย/วัน (ลบ.ม./วัน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565		ข้อมูลปริมาณน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย
			ปริมาณน้ำเสียเข้าระบบ	ร้อยละ	
1) ทน.เชียงใหม่	2540	50,000.00	24,036.93	43.70	พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยเข้าสู่ระบบประมาณ 24,036.93 ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 43.70 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย จำนวน 50,000.00 ลบ.ม./วัน และจากการตรวจสอบปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 เฉลี่ยอยู่ที่ 15,625.75 – 24,036.93 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 28.41 – 43.70 ของความสามารถของระบบในการรองรับน้ำเสีย
2) ทน.เชียงราย	2547	27,200.00	12,326.50	45.32	พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยเข้าสู่ระบบประมาณ 12,326.50 ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.32 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย จำนวน 27,200.00 ลบ.ม./วัน และจากการตรวจสอบปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 เฉลี่ยอยู่ที่ 8,208.02 – 12,667.74 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 30.18 – 46.57 ของความสามารถของระบบในการรองรับน้ำเสีย
3) ทน.ลำปาง	2548	12,300.00	3,218.46	26.17	ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 มีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบบำบัดเฉลี่ยต่อวันไม่เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่เป็นไปตามความสามารถของระบบที่รองรับได้ โดยปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำเสียเฉลี่ยต่อวันมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ – ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบบำบัดเฉลี่ย 3,922.29 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 31.89 ของความสามารถของระบบที่รองรับได้ – ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบเฉลี่ย 3,218.46 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 26.17 ของความสามารถของระบบที่รองรับได้
4) ทน.นครสวรรค์	2552	36,000.00	19,399.91	53.88	พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยเข้าสู่ระบบประมาณ 19,399.91 ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 53.88 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย จำนวน 36,000.00 ลบ.ม./วัน ยกเว้นช่วงฤดูฝนจะพบว่ามีปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบประมาณ 37,000.00 – 42,000.00 ลบ.ม./วัน

รายชื่อ อปท.	ปีที่เริ่มเดินระบบ	ความสามารถของระบบในการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./วัน)	ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบเฉลี่ย/วัน (ลบ.ม./วัน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565		ข้อมูลปริมาณน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย
			ปริมาณน้ำเสียเข้าระบบ	ร้อยละ	
5) ทน.แม่สอด	2542	11,000.00	3,008.11	27.35	พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยเข้าสู่ระบบประมาณ 3,008.11 ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 27.35 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย จำนวน 11,000.00 ลบ.ม./วัน และเมื่อตรวจสอบปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบในปี 2564 พบว่า มีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบเฉลี่ยอยู่ที่ 6,655.40 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 60.50 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย ซึ่งปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เนื่องจากในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ทม.แม่สอด มีการเปิดเดินระบบบำบัดน้ำเสียเฉพาะช่วงเวลาประมาณ 22.00 – 09.00 น. ของแต่ละวัน ส่วนช่วงเวลาอื่นจะไม่มีการเปิดเดินระบบรวบรวมน้ำเสียเพื่อนำน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย
6) ทม.ลำพูน	2556	10,000.00	1,849.15	18.49	พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยเข้าสู่ระบบประมาณ 1,849.15 ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.49 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย จำนวน 10,000.00 ลบ.ม./วัน และจากการตรวจสอบปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 เฉลี่ยอยู่ที่ 1,816.08 – 2,116.82 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 18.16 – 21.17 ของความสามารถของระบบในการรองรับน้ำเสีย
7) ทม.พะเยา	2543	9,700.00	2,681.59	27.65	ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2565 มีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบบำบัดเฉลี่ยต่อวันไม่เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่เป็นไปตามความสามารถของระบบที่รองรับได้ โดยปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำเสียเฉลี่ยต่อวันมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ – ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียเฉลี่ย 6,381.98 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 65.79 ของความสามารถของระบบที่รองรับได้ – ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียเฉลี่ย 3,891.29 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 40.12 ของความสามารถของระบบที่รองรับได้ – ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียเฉลี่ย 2,681.59 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 27.65 ของความสามารถของระบบที่รองรับได้

รายชื่อ อปท.	ปีที่เริ่มเดินระบบ	ความสามารถของระบบในการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./วัน)	ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบเฉลี่ย/วัน (ลบ.ม./วัน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565		ข้อมูลปริมาณน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย
			ปริมาณน้ำเสียเข้าระบบ	ร้อยละ	
8) ทม.น่าน	2544	8,259.00	3,065.29	37.11	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2565 ระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน มีปริมาณน้ำเข้าระบบบำบัดน้ำเสียเฉลี่ยต่อวันไม่เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่เป็นไปตามความสามารถของระบบที่รองรับได้โดยปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย มีจำนวนต่ำกว่าร้อยละ 50.00 ของความสามารถของระบบที่รองรับได้ ดังนี้ – ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียเฉลี่ย 2,534.34 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 30.69 ของความสามารถของระบบที่รองรับได้ – ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียเฉลี่ย 2,987.72 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 36.18 ของความสามารถของระบบที่รองรับได้ – ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียเฉลี่ย 3,065.29 ลบ.ม./วัน คิดเป็นร้อยละ 37.11 ของความสามารถของระบบที่รองรับได้
9) ทม.กำแพงเพชร	2543	13,500.00	8,405.75	62.26	พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดเฉลี่ยเท่ากับ 8,405.75 ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 62.26 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย จำนวน 13,500 ลบ.ม./วัน โดยเดือนมกราคม 2565 มีน้ำเสียเข้าระบบเพียง 4,865.61 ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.04 ยกเว้นช่วงเดือนกันยายนและตุลาคม 2565 ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนทำให้มีน้ำฝนไหลรวมมากับน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดมากกว่า 10,000 ลบ.ม./วัน ซึ่งเมื่อพิจารณาข้อมูลช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2565 พบว่าช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายนซึ่งไม่ใช่ฤดูฝนจะมีปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดประมาณ 4,400.61 – 6,464.43 ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.59 – 47.88 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสียของระบบบำบัด
10) ทม.ตะพานหิน	2549	7,164.00	505.72	7.02	พบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดเฉลี่ยเท่ากับ 505.72 ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.06 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย จำนวน 7,164.00 ลบ.ม./วัน เท่านั้น โดยเฉพาะช่วงเดือนมกราคม – เดือนเมษายน จะมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบเพียง 67.33 – 392.28

รายชื่อ อปท.	ปีที่เริ่มเดินระบบ	ความสามารถของระบบในการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./วัน)	ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบเฉลี่ย/วัน (ลบ.ม./วัน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565		ข้อมูลปริมาณน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย
			ปริมาณน้ำเสียเข้าระบบ	ร้อยละ	
					ลบ.ม./วัน และมีการเดินระบบเฉลี่ย 15.92 วันต่อเดือน และเมื่อเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และ 2564 พบว่ามีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบบำบัด 2,213.94 ลบ.ม./วัน และ 1,320.85 ลบ.ม./วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 30.90 และ 18.44 ของความสามารถในการรองรับน้ำเสีย ตามลำดับ ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพด้านการรวบรวมปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดของ ทม.ตะพานหิน ลดลงทุกปี
รวมทั้งหมด		**185,123.00**	**78,497.41**	**42.40**	

สำหรับระบบบำบัดน้ำเสียของ ทม.เพชรบูรณ์ ซึ่งมีการเดินระบบอย่างต่อเนื่อง แต่เจ้าหน้าที่ที่ดูแลไม่มีการบันทึกปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบทำให้ไม่สามารถทราบข้อมูลของปริมาณน้ำเสีย ส่วนระบบบำบัดน้ำเสียของ ทม.สุโขทัยธานี พบว่า ในปี พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบโดยเฉลี่ยสูงกว่าความสามารถของระบบในการรองรับน้ำเสีย โดยอยู่ที่ 10,363.93 ลบ.ม./วัน ซึ่งระบบสามารถรองรับได้ที่ 8,400 ลบ.ม./วัน เนื่องจากในช่วงเดือนกันยายน 2564 – เดือนมกราคม 2565 ในเขตพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ประสบกับปัญหาน้ำท่วม จึงทำให้มีการสูบน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียที่มากกว่าปกติ นอกจากนี้ อปท. ส่วนใหญ่ ไม่มีการติดตั้งอุปกรณ์วัดอัตราการไหล (flow meter) ของน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย โดยจะใช้การวัดชั่วโมงการทำงานของเครื่องสูบน้ำเสียในการคำนวณหาปริมาณน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่ระบบ

1.3 เครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วนไม่ได้ใช้ประโยชน์และ/หรือชำรุดเสียหาย

การจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมศูนย์จะประกอบด้วยระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งมีพัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ของระบบ ที่มีความซับซ้อน และมีเป็นจำนวนมากหลากหลายรายการ หน่วยงานที่มีหน้าที่บริหารจัดการระบบ จำเป็นต้องดูแลบำรุงรักษา ปรับปรุงซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี พร้อมใช้งานอยู่เสมอเพื่อให้ระบบดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยเครื่องจักร/อุปกรณ์ในระบบจะต้องสามารถใช้งานได้ครบถ้วนตามองค์ประกอบที่ได้ออกแบบไว้ โดยทั้งสองระบบต่างสนับสนุนการทำงานระหว่างกัน คือระบบรวบรวมน้ำเสียทำหน้าที่รวบรวมน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย และระบบบำบัดน้ำเสียทำหน้าที่บำบัดน้ำเสียให้มีคุณภาพดีขึ้นเป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดก่อนปล่อยน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน

จากการตรวจสอบระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 23 แห่ง (ยกเว้น ทต.แม่สาย เนื่องจากอยู่ระหว่างการทดลองระบบ) พบว่าเครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 78.26 ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ และ/หรือชำรุดเสียหาย (รายละเอียดตามภาคผนวกที่ 2) ดังนี้

1) กรณีเครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย **ของ อปท. จำนวน 4 แห่ง** ได้แก่ ทน.เชียงใหม่ ทน.ลำปาง ทม.กำแพงเพชร และ ทม.ชุมแสง **ไม่มีการใช้ประโยชน์** เช่น เครื่องเซ็นเซอร์วัดปริมาณน้ำเข้า เครื่องเติมอากาศ เครื่องจ่ายคลอรีน เครื่องกวนผสมคลอรีน เครื่องสูบน้ำ และเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำ

2) กรณีเครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย **ของ อปท. จำนวน 10 แห่ง** ได้แก่ ทน.เชียงใหม่ ทน.เชียงราย ทน.นครสวรรค์ ทม.ลำพูน ทม.น่าน ทม.อุตรดิตถ์ ทม.ตาก ทม.สุโขทัยธานี ทม.พิจิตร และ ทม.ตะพานหิน **ชำรุดไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้** เช่น เครื่องสูบน้ำ ชุดระบบ SCADA เครื่องเติมคลอรีน เครื่องตักขยะ เครื่องฆ่าเชื้อโรคด้วยแสงยูวี และเครื่องรีดตะกอน

3) สภาพบ่อบำบัดน้ำเสียของ **อปท. จำนวน 10 แห่ง** ได้แก่ ทม.พะเยา ทม.น่าน ทม.กำแพงเพชร ทม.พิจิตร ทม.อุทัยธานี ทม.ตะพานหิน ทม.ชุมแสง ทต.จันจว้า ทต.สลกบาตร และ ทต.ท่าตะโก **มีรอยแตกร้าวบริเวณขอบบ่อ และมีจอก แหน สาหร่าย และวัชพืชน้ำขึ้นกระจายอยู่ภายในบ่อบำบัด**

4) การใช้ประโยชน์จากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำของ **อปท. จำนวน 7 แห่ง พบว่า มี อปท. จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 57.14** ได้แก่ ทน.เชียงใหม่ ทม.ลำพูน ทน.ลำปาง และ ทม.น่าน **ไม่มีการใช้ประโยชน์สำหรับใช้ตรวจสอบคุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสีย** โดยห้องปฏิบัติการฯ ของ ทน.เชียงใหม่ ทางสำนักงานจัดการน้ำเสีย สาขาเชียงใหม่ ไม่ได้ใช้ประโยชน์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจคุณภาพน้ำของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวม แต่ใช้ประโยชน์ห้องปฏิบัติการในการตรวจคุณภาพน้ำตามภารกิจของ ทน.เชียงใหม่ ได้แก่ การตรวจคุณภาพน้ำแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำอุปโภคบริโภค น้ำเสียจากสถานประกอบการต่าง ๆ และการควบคุมและตรวจสอบระบบบำบัดน้ำเสีย ในกรณีที่มีหน่วยงานอื่นร้องขอ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ด้านการบริการสาธารณะ สำหรับ ทม.ลำพูน ทน.ลำปาง และ ทม.น่าน พบว่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งทำให้สารเคมีที่ ทม.ลำพูน จัดซื้อไว้ไม่ได้ใช้ประโยชน์และหมดอายุทั้งหมด เป็นจำนวน 64 รายการ ส่วน อปท. จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 42.86 ได้แก่ ทน.เชียงราย ทม.พะเยา และ ทน.นครสวรรค์ มีการใช้ประโยชน์จากห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจคุณภาพน้ำของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย โดยครุภัณฑ์ภายในห้องปฏิบัติการ สามารถตรวจคุณภาพน้ำตามพารามิเตอร์ที่กำหนดตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ จำนวน 3 พารามิเตอร์ จาก 6 พารามิเตอร์ ได้แก่ pH BOD และ SS สำหรับ อปท. ที่เหลือ จำนวน 17 แห่ง ไม่มีห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ

นอกจากนี้ยังพบว่ามีรายการเครื่องจักรอุปกรณ์ งานก่อสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสีย งบประมาณ 498 ล้านบาท ของ ทน.เชียงใหม่ ไม่สอดคล้องกับสภาพการใช้งานในปัจจุบัน

องค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) ได้รับงบประมาณในการดำเนินโครงการก่อสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียของ ทน.เชียงใหม่ งบประมาณ 498 ล้านบาท เพื่อปรับปรุงระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ ทน.เชียงใหม่ โดยอยู่ในแผนการจัดซื้อจัดจ้างปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำหรับงานก่อสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียดังกล่าว ประกอบด้วย

งานปรับปรุงอาคารสถานที่ (สถานีสูบน้ำเสีย โรงงานปรับปรุงคุณภาพน้ำ) งานก่อสร้างอาคาร งานขุดลอกตะกอน งานปรับปรุงระบบไฟฟ้า รวมทั้งงานเครื่องจักรอุปกรณ์ โดยมีการประกาศรายชื่อผู้ชนะการเสนอราคาแล้วเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2566 แต่ปัจจุบัน ณ วันที่ตรวจสอบยังไม่มีการลงนามในสัญญา

ทั้งนี้ จากรายละเอียดการคำนวณราคากลางงานก่อสร้างตาม BOQ เอกสารแนบท้ายเอกสารประกวดราคาจ้างพบว่ามีงบประมาณในการปรับปรุงอาคารสถานที่ การจัดซื้อและปรับปรุงครุภัณฑ์หลายรายการ สำหรับระบบท่อรวบรวมน้ำเสีย และครุภัณฑ์ระบบบำบัดน้ำเสียและสถานีสูบน้ำเสีย โดยมีข้อสังเกตบางประการที่ส่งผลต่อการใช้งบประมาณ สำหรับการจัดซื้อครุภัณฑ์ ดังนี้

(1) ในปัจจุบันเครื่องจักรอุปกรณ์บางรายการไม่มีการใช้งานในระบบบำบัดน้ำเสีย แต่พบว่ามีรายการจัดซื้อครุภัณฑ์ในโครงการดังกล่าว เช่น

เครื่องเติมอากาศ ไม่ได้นำมาใช้งานในระบบบำบัดน้ำเสีย โดยผู้จัดการสำนักงานจัดการน้ำเสีย สาขาเชียงใหม่ ได้มีการปรับระบบการบำบัดน้ำเสียจากแบบเติมอากาศเป็นแบบบ่อปรับเสถียร โดยได้ชี้แจงว่า มีการพิจารณาจากปริมาณน้ำเสียและคุณภาพน้ำเสียที่เข้าระบบแล้ว ระยะเวลาที่น้ำเสียอยู่ในบ่อบำบัดน้ำเสียเพียงพอที่จะทำให้น้ำได้รับการบำบัดมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด จึงไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องเติมอากาศ ซึ่งจะทำให้ประหยัดค่าไฟฟ้าในการบำบัดน้ำเสียได้อีกด้วย สำหรับเครื่องเติมอากาศบางส่วนที่ไม่ได้ใช้งาน ทน.เชียงใหม่ ได้ขอยืมไปติดตั้งบริเวณคูเมืองเชียงใหม่ จำนวน 4 เครื่อง เพื่อแก้ปัญหาตะไคร่น้ำสีเขียวที่เกิดบริเวณประตูเชียงใหม่

เครื่องกวนผสมคลอรีนและเครื่องจ่ายคลอรีนน้ำ ไม่ได้ใช้งาน โดยผู้จัดการสำนักจัดการคุณภาพน้ำ สาขาเชียงใหม่ ให้ข้อมูลว่าคุณภาพน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดของโรงงานปรับปรุงคุณภาพน้ำไม่มีความจำเป็นต้องฆ่าเชื้อโรคด้วยคลอรีน อีกทั้งต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูงในการดำเนินการ

(2) รายการเครื่องสูบน้ำเสียในบางสถานีไม่สอดคล้องกับปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นจริง โดยสถานีสูบน้ำเสียบางแห่งมีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบน้อยมาก เช่น สถานีสูบน้ำเสียที่ 7 และ 8 ได้รับเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่กว่าสถานีสูบที่ 2 3 6 และ 9 ในขณะที่มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าน้อยกว่า และ**สถานีสูบน้ำเสียที่ 6** ได้รับเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่กว่าสถานีสูบที่ 2 และ 9 ในขณะที่มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าน้อยกว่า

ทั้งนี้การติดตั้งเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับการใช้งานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียในปัจจุบัน อาจทำให้เป็นภาระในการบำรุงดูแลรักษาในอนาคต รวมทั้งอาจเกิดการไม่ใช้ประโยชน์เป็นการใช้จ่ายงบประมาณอย่างไม่ประหยัด และสูญเปล่าได้

ภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างเครื่องจักรและอุปกรณ์ของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้

เครื่องผสมคลอรีนและเครื่องจ่ายคลอรีนไม่ได้มีการใช้งาน

เครื่องเติมอากาศของโรงงานปรับปรุงคุณภาพน้ำที่ติดตั้งบริเวณบ่อบำบัดน้ำเสีย ไม่ได้เปิดใช้งาน

รายละเอียด : อุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ ทน.เชียงใหม่ ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์/ชำรุดไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้
สถานที่ : โรงงานปรับปรุงคุณภาพน้ำ ทน.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่
วันที่สังเกตการณ์ : วันที่ 3 พฤษภาคม 2566

เครื่องฆ่าเชื้อโรคด้วยแสงยูวี ชำรุด

เครื่องรีดตะกอนชำรุด

รายละเอียด : อุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ ทม.ลำพูน ที่ชำรุดไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้
สถานที่ : สถานีปรับคุณภาพน้ำ ทม.ลำพูน จ.ลำพูน
วันที่สังเกตการณ์ : วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2566

อาคารเติมคลอรีนที่ไม่ได้ใช้งาน

Ultrasonic Flowmeter ไม่มีการใช้งาน

รายละเอียด : อาคารและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ ทม.กำแพงเพชร ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์
สถานที่ : โรงปรับปรุงคุณภาพ ทม.กำแพงเพชร จ.กำแพงเพชร
วันที่สังเกตการณ์ : วันที่ 15 ธันวาคม 2565

เครื่องสูบน้ำแบบจุ่ม ชำรุด 2 เครื่อง

เครื่องตักขยะ ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้

รายละเอียด : อาคารและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ ทม.ตะพานหิน ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์
สถานที่ : สถานีสูบน้ำ ของ ทม.ตะพานหิน จ.พิจิตร
วันที่สังเกตการณ์ : วันที่ 15 ธันวาคม 2565

1.4 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียในปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบได้ทั้งหมด

ความสำคัญของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย โดยโรงบำบัดน้ำเสียจะเป็นสถานที่รวบรวมน้ำเสียจากบ้านเรือน แหล่งพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และสถาบันและองค์กรต่าง ๆ เข้าสู่กระบวนการบำบัดแบบต่าง ๆ เพื่อกำจัดมลสารที่อยู่ในน้ำเสีย ให้มีคุณภาพดีขึ้นและไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อแม่น้ำ ลำคลอง แหล่งน้ำธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ดังนั้นระบบรวบรวมน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรวางแนวท่อรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมพื้นที่รับน้ำเสียอย่างทั่วถึง เพื่อให้มีการรวบรวมน้ำเสียที่เกิดขึ้นเข้าสู่ระบบบำบัดให้มากที่สุด

จากการตรวจสอบข้อมูลพื้นที่ในเขตรับผิดชอบเปรียบเทียบกับพื้นที่บริการบำบัดน้ำเสียชุมชนของระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 22 แห่ง (ยกเว้น ทต.แม่สาย ที่อยู่ระหว่างการทดลองเดินระบบ และ ทม.อุทัยธานี ที่หยุดเดินระบบถาวร) พบว่า ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ทั้งหมด ยังไม่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมพื้นที่ในเขตรับผิดชอบ โดยภาพรวมสามารถให้บริการได้ จำนวน 143.85 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 22.01 ของพื้นที่ทั้งสิ้น จำนวน 653.45 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเมื่อพิจารณาพื้นที่ให้บริการของระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมชุมชน ของ อปท. จำนวน 16 แห่ง พบว่า มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ของ อปท. จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.75 ได้แก่ ทม.เชียงราย ทน.ลำปาง ทน.แม่สอด ทม.พะเยา ทม.ตาก ทม.กำแพงเพชร และ ทต.สลกบาตร ที่มีพื้นที่ให้บริการน้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่ในเขตรับผิดชอบทั้งหมด โดย ทน.เชียงราย มีพื้นที่ให้บริการน้อยที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 17.50 เท่านั้น ทั้งที่ส่วนใหญ่ได้เปิดเดินระบบมานานกว่า 20 ปี แล้ว และเมื่อพิจารณาถึงอัตราค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย พบว่า ทม.ตาก มีอัตราค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างสูงถึง 191,641,379.31 บาทต่อตารางกิโลเมตร แต่สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ในเขตรับผิดชอบได้เพียงร้อยละ 19.94 เท่านั้น สำหรับระบบบำบัดน้ำเสียแบบกลุ่มอาคารของ อปท. จำนวน 6 แห่ง พบว่า ทต.จันจว้า สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ได้น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 0.075 เท่านั้น และปัจจุบันได้หยุดเดินระบบแล้วเนื่องจากมีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบน้อยมากจนไม่สามารถเปิดเดินระบบได้ ส่วน ทม.ลำพูน และ ทม.น่าน สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ในเขตรับผิดชอบได้ทั้งหมด (รายละเอียดตามตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลพื้นที่ในเขตรับผิดชอบ พื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสีย และอัตราค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง ของระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 22 แห่ง

รายชื่อ อปท.	จำนวนเงินค่าก่อสร้าง (บาท)	ปีที่เริ่มเดินระบบ	พื้นที่ในเขตรับผิดชอบทั้งหมด (ตร.กม.)	พื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสีย (ตร.กม.)	ร้อยละพื้นที่ให้บริการ	อัตราค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง (บาท/ตร.กม.)
รูปแบบระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมชุมชน (Central Wastewater System)						
1) ทน.เชียงใหม่	269,000,000.00	2540	40.22	27.00	67.13	9,962,962.96
2) ทน.เชียงราย	153,370,000.00	2547	60.85	10.65	17.50	14,400,938.97
3) ทน.ลำปาง	631,850,000.00	2548	22.17	6.74	30.22	93,746,290.80
4) ทน.พิษณุโลก	795,740,000.00	2560	18.26	13.00	71.19	61,210,769.23
5) ทน.นครสวรรค์	715,500,000.00	2552	27.87	22.00	80.01	32,522,727.27
6) ทน.แม่สอด	413,750,000.00	2542	287.20	10.88	40.00	38,028,492.65
7) ทม.ลำพูน	583,000,000.00	2556	6.00	6.00	100.00	97,166,666.67
8) ทม.พะเยา	200,000,000.00	2543	9.00	2.20	24.44	90,909,090.91
9) ทม.น่าน	482,280,000.00	2544	7.60	7.60	100.00	63,457,894.74
10) ทม.ตาก	277,880,000.00	2542	7.27	1.45	19.94	191,641,379.31
11) ทม.สุโขทัยธานี	292,920,000.00	2545	3.50	2.94	84.00	99,632,653.06
12) ทม.กำแพงเพชร	255,000,000.00	2543	14.90	4.70	31.54	54,255,319.15
13) ทม.พิจิตร	180,000,000.00	2540	12.017	10.81	89.96	16,651,248.84
14) ทม.ตะพานหิน	123,426,000.00	2549	5.2023	4.0731	78.29	30,302,717.83
15) ทม.ชุมแสง	35,575,000.00	2541	2.40	1.20	50.00	29,645,833.33
16) ทต.สลกบาตร	7,870,000.00	2539	11.7	3.95	33.68	1,992,405.06
รูปแบบการจัดการน้ำเสียแบบกลุ่มอาคาร (Cluster Wastewater System)						
17) ทม.อุตรดิตถ์	4,950,000.00	2552	13.38	1.00	7.47	4,950,000.00
18) ทม.เพชรบูรณ์	31,090,000.00	2557	8.60	6.50	75.58	4,783,076.92
19) ทต.บางระกำ	6,010,000.00	2552	3.10	0.1872	6.04	32,104,700.85
20) ทต.วังทอง	1,580,000.00	2552	1.77	0.50	28.25	3,160,000.00
21) ทต.จันจว้า	3,219,400.00	2550	128.00	0.096	0.075	33,535,416.67
22) ทต.ท่าตะโก	3,160,000.00	2551	2.66	0.37	13.91	8,540,540.54
รวมทั้งหมด			**653.45**	**143.85**	**22.01**	

ที่มา : ฐานข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ เว็บไซต์ https://dspot.pcd.go.th/

หมายเหตุ : พื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสีย หมายถึง พื้นที่ที่มีการก่อสร้างท่อรวบรวมน้ำเสียและท่อระบายน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้ว

นอกจากจะพิจารณาด้านการครอบคลุมพื้นที่ในเขตรับผิดชอบแล้ว หากประเมินน้ำเสียจากจำนวนประชากรในเขตพื้นที่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เปรียบเทียบกับความสามารถในการรองรับน้ำเสียรวมชุมชน ของ อปท. จำนวน 16 แห่ง ซึ่งตามโครงการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูลอัตราการเกิดน้ำเสียและปริมาณความสกปรกของแหล่งกำเนิดประเภทชุมชน ของกรมควบคุมมลพิษ ได้กำหนดอัตราการเกิดน้ำเสียต่อคนต่อวันในเขตพื้นที่ภาคเหนือ อยู่ที่ 316 ลิตร/คน/วัน พบว่า ระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ทน.ลำปาง ทน.แม่สอด ทม.ชุมแสง และ ทต.สลกบาตร มีปริมาณน้ำเสียที่ประเมินจากจำนวนประชากรอยู่ที่ 15,926.72 ลบ.ม./วัน 13,142.44 ลบ.ม./วัน 2,353.25 ลบ.ม./วัน และ 2,552.96 ลบ.ม./วัน ซึ่งมากกว่าความสามารถในการรองรับน้ำเสียของระบบบำบัด ซึ่งอยู่ที่ 12,300.00 ลบ.ม./วัน 11,000.00 ลบ.ม./วัน 1,650.00 ลบ.ม./วัน และ 1,047.00 ลบ.ม./วัน ตามลำดับ (รายละเอียดตามตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลปริมาณน้ำเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากประชากรในเขตพื้นที่เฉลี่ยต่อวัน (ลบ.ม./วัน) ของ อปท. จำนวน 16 แห่ง

รายชื่อ อปท.	ความสามารถในการรองรับน้ำเสีย (ลบ.ม./วัน)	การประเมินน้ำเสียจากจำนวนประชากรในเขตพื้นที่		แหล่งระบายน้ำทิ้ง
		จำนวนประชากรในเขตพื้นที่ [1](ราย)	ปริมาณน้ำเสียเฉลี่ยต่อวัน (ลบ.ม./วัน)	
1) ทน.เชียงใหม่	50,000.00	127,240	40,207.84	คลองแม่ข่า
2) ทน.เชียงราย	27,200.00	75,890	23,981.24	แม่น้ำกก
3) ทน.ลำปาง	12,300.00	50,401	15,926.72	ลำเหมืองแม่กีย
4) ทน.พิษณุโลก	25,000.00	68,898	21,771.77	–
5) ทน.นครสวรรค์	36,000.00	80,973	25,587.47	แม่น้ำเจ้าพระยา
6) ทน.แม่สอด	11,000.00	41,590	13,142.44	ลำห้วยแม่สอด
7) ทม.ตาก	5,400.00	17,028	5,380.85	แม่น้ำปิง
8) ทม.ลำพูน	10,000.00	12,210	3,858.36	คูเมืองและแม่น้ำกวง
9) ทม.พะเยา	9,700.00	16,912	5,344.19	คลองร่องค้าน
10) ทม.น่าน	8,259.00	19,103	6,036.55	คลองเจ้าฟ้า
11) ทม.สุโขทัยธานี	8,400.00	13,972	4,415.15	แม่น้ำยม และคลองบางกระบาน
12) ทม.กำแพงเพชร	13,500.00	28,072	8,870.75	คลองท่อทองแดง
13) ทม.พิจิตร	12,000.00	20,820	6,579.12	แม่น้ำน่าน
14) ทม.ตะพานหิน	7,164.00	13,324	4,210.38	ปล่อยออกสู่ลำรางสาธารณะ (ริมคลองรถไฟ)
15) ทม.ชุมแสง	1,650.00	7,447	2,353.25	คลองระนง
16) ทต.สลกบาตร	1,047.00	8,079	2,552.96	คลองน้ำจาน

ที่มา : [1] จำนวนประชากรอ้างอิงจากเว็บไซต์ฐานข้อมูลระบบบำบัดน้ำเสีย ของกรมควบคุมมลพิษ (https://dspot.pcd.go.th/database)

หมายเหตุ : การประเมินน้ำเสียจากจำนวนประชากรคิดจากอัตราการเกิดน้ำเสียชุมชนปีฐาน พ.ศ. 2563 ซึ่งเท่ากับ 316 ลิตรต่อคนต่อวัน (โครงการพัฒนาและปรับปรุงข้อมูลอัตราการเกิดน้ำเสียและปริมาณความสกปรกของแหล่งกำเนิดประเภทชุมชน กรมควบคุมมลพิษ 2553)

อนึ่ง หากมีการประเมินปริมาณการเกิดน้ำเสียจากกิจกรรมอื่น ๆ นอกจากการใช้น้ำตามปกติของประชากรในพื้นที่แล้ว จะทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีปริมาณน้ำเสียเกิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งตามคู่มือระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน กรมควบคุมมลพิษ ได้ประเมินปริมาณน้ำเสียจากอาคารประเภทต่าง ๆ เช่น ปริมาณน้ำเสียจากโรงแรมมากถึง 1,000.00 ลิตร/วัน/ห้อง อาคารชุด/บ้านพัก จำนวน 500.00 ลิตร/วัน/ยูนิต สถานบริการ จำนวน 400.00 ลิตร/วัน/ห้อง หมู่บ้านจัดสรร จำนวน 180.00 ลิตร/วัน/คน รวมถึงจากตลาด ภัตตาคาร ห้างสรรพสินค้า และสำนักงาน อยู่ที่ 70.00 25.00 5.00 และ 3.00 ลิตร/วัน/ตารางเมตร ตามลำดับ โดยปัจจุบันพื้นที่ อปท. ทั้ง 16 แห่ง มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ทำให้มีอาคารประเภทโรงแรม หมู่บ้านจัดสรร รวมถึงสถานบริการ ปลูกสร้างมากกว่าเดิมเป็นจำนวนมาก รวมถึงรัฐบาลได้จัดให้จังหวัดเหล่านี้เป็นเมืองหลักและเมืองรองสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะทำให้ในอนาคตระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่เดิม อาจไม่สามารถรองรับน้ำเสียที่เกิดขึ้นได้

1.5 ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดจากระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 76 น้ำเสียที่ได้รับการบำบัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมของทางราชการ หรือระบบบำบัดน้ำเสียของผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย จะต้องมีคุณสมบัติตามมาตรฐานควบคุมมลพิษ ประกอบกับประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ประกาศ ณ วันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2553 สรุปได้ดังนี้

ข้อ 1 ในประกาศนี้ “ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน” หมายความว่า ระบบบำบัดน้ำเสียที่กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา หรือผู้รับจ้างให้บริการจัดให้มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์หลักในการให้บริการบำบัดน้ำเสียที่รวบรวมจากชุมชน

ข้อ 2 มาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน ต้องมีค่าดังต่อไปนี้

(1) ความเป็นกรดและด่าง (pH) ระหว่าง 5.5 – 9.0
(2) บีโอดี (Biochemical Oxygen Demand) ไม่เกิน 20 มิลลิกรัมต่อลิตร
(3) ของแข็งแขวนลอย (Suspended Solids) ไม่เกิน 30 มิลลิกรัมต่อลิตร
(4) น้ำมันและไขมัน (Fat, Oil and Grease) ไม่เกิน 5 มิลลิกรัมต่อลิตร
(5) ไนโตรเจนทั้งหมด (Total Nitrogen) ไม่เกิน 20 มิลลิกรัมไนโตรเจนต่อลิตร
(6) ฟอสฟอรัสทั้งหมด (Total Phosphorus) ไม่เกิน 2 มิลลิกรัมฟอสฟอรัสต่อลิตร

สำหรับการประเมินประสิทธิผลการลดค่าความสกปรกในน้ำเสียของระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งตามแนวทางและมาตรการการจัดการน้ำเสียชุมชนในระดับท้องถิ่น กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดการประเมินศักยภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหากคุณภาพน้ำทิ้งทุกค่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้พิจารณาร้อยละของความสกปรกที่ลดลง โดยคำนวณจากสมการ ดังนี้

$$\text{ร้อยละความสกปรกที่ลดลง} = \left(\frac{\text{ความเข้มข้นเข้าระบบ} - \text{ความเข้มข้นออกจากระบบ}}{\text{ความเข้มข้นเข้าระบบ}} \right) \times 100$$

จากการตรวจสอบข้อมูลการรายงานผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 1 – 4 ปี พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน โดยได้เผยแพร่ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำเสียและคุณภาพน้ำทิ้ง (เว็บไซต์ของกรมควบคุมมลพิษ : https://dspot.pcd.go.th) ของระบบบำบัดน้ำเสีย ของ อปท. จำนวน 17 แห่ง (รายละเอียดตามตารางที่ 7) พบว่า

1) มีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. **จำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35.29 ที่มีผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด** ได้แก่ ทม.ลำพูน ทม.พะเยา ทม.ตาก ทม.เพชรบูรณ์ ทต.สลกบาตร และ ทต.บางระกำ ดังนี้

1.1) ระบบบำบัดน้ำเสียของ ทม.ลำพูน ทม.พะเยา และ ทม.ตาก มีผลการวิเคราะห์ค่าบีโอดี (BOD) ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีค่าอยู่ที่ 44.00 33.33 และ 42.00 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ

1.2) ระบบบำบัดน้ำเสียของ ทม.เพชรบูรณ์ มีผลการวิเคราะห์ค่า ไนโตรเจนทั้งหมด (TN) และค่าฟอสฟอรัสทั้งหมด (TP) ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีค่าอยู่ที่ 26.4 มิลลิกรัมไนโตรเจนต่อลิตร และ 3.74 มิลลิกรัมฟอสฟอรัสต่อลิตร ตามลำดับ

1.3) ระบบบำบัดน้ำเสียของ ทต.สลกบาตร มีผลการวิเคราะห์ค่าไนโตรเจนทั้งหมด (TN) และค่าฟอสฟอรัสทั้งหมด (TP) ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีค่าอยู่ที่ 23.65 มิลลิกรัมไนโตรเจนต่อลิตร และ 17.36 มิลลิกรัมฟอสฟอรัสต่อลิตร ตามลำดับ

1.4) ระบบบำบัดน้ำเสียของ ทต.บางระกำ มีผลการวิเคราะห์ค่าฟอสฟอรัสทั้งหมด (TP) ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานทั้งสองจุดตรวจ โดยมีค่าอยู่ที่ 3.32 และ 3.42 มิลลิกรัมฟอสฟอรัสต่อลิตร

2) มีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. **จำนวน 12 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 70.59 ได้แก่** ทน.เชียงใหม่ ทน.ลำปาง ทม.ลำพูน ทน.นครสวรรค์ ทน.แม่สอด ทม.น่าน ทม.กำแพงเพชร ทม.พิจิตร ทม.เพชรบูรณ์ ทม.ตาก ทม.ตะพานหิน และ ทต.บางระกำ **ไม่มีประสิทธิภาพในการลดค่าความสกปรกของน้ำเสียได้** โดยค่าพารามิเตอร์บางรายการมีค่าร้อยละความสกปรกที่ลดลง ติดลบ (ค่าตัวเลขของน้ำทิ้งสูงกว่าค่าน้ำเสียเข้าระบบ) ดังนี้

2.1) ระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ทม.กำแพงเพชร ไม่มีประสิทธิภาพในการลดค่าบีโอดี (BOD) ได้ ซึ่งค่า BOD หมายถึง ปริมาณออกซิเจนที่แบคทีเรียหรือจุลินทรีย์ในน้ำใช้ในการย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำ หากค่า BOD สูงแสดงถึงการใช้ออกซิเจนของจุลินทรีย์ในน้ำเพื่อย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำสูง เนื่องจากในน้ำมีการปนเปื้อนสารอินทรีย์สูงนั้นเอง (สกปรกมาก) ดังนั้น หากน้ำทิ้งมีค่า BOD สูง จะทำให้ปริมาณออกซิเจนในแหล่งน้ำลดลง จนอาจเกิดสภาพไร้ออกซิเจนและทำให้ แหล่งน้ำนั้นเน่าเสียได้ ดังนั้นจึงต้องบำบัดน้ำเสียให้มีค่า BOD ลดลงและมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

2.2) ระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ทน.แม่สอด ทม.กำแพงเพชร และ ทม.พิจิตร ไม่มีประสิทธิภาพในการลดค่าของแข็งแขวนลอย (Suspended Solids) โดยมีค่าร้อยละความสกปรกติดลบ ซึ่งของแข็ง (Solids) ที่อยู่ในน้ำเสีย อาจสร้างปัญหาในการอุดตันเครื่องเติมอากาศ และถ้าปล่อยทิ้งในปริมาณมากจะทำให้เกิดความสกปรกและตื้นเขินในลำน้ำธรรมชาติ ตลอดจนบดบังแสงแดดที่ส่งลงสู่ท้องน้ำ

2.3) ระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ ของ ทน.เชียงใหม่ ทน.ลำปาง ทน.นครสวรรค์ ทน.แม่สอด ทม.น่าน ทม.กำแพงเพชร ทม.พิจิตร และ ทม.เพชรบูรณ์ ไม่มีประสิทธิภาพในการลดค่าน้ำมันและไขมัน (O & G) โดยมีค่าร้อยละความสกปรกติดลบ ซึ่งไขมันและน้ำมันส่วนใหญ่ ได้แก่ น้ำมัน และไขมันจากพืชและสัตว์ที่ใช้ในการทำอาหาร สบู่จากการอาบน้ำ ฟองสารซักฟอกจากการชำระล้าง สารเหล่านี้มีน้ำหนักเบาและลอยน้ำ ทำให้เกิดสภาพไม่น่าดูและ

ขวางกั้นการซึมของออกซิเจนจากอากาศสู่แหล่งน้ำ นอกจากนี้ยังทำให้ค่าบีโอดีสูงขึ้นด้วยเนื่องจากเป็นสารอินทรีย์

2.4) ระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ทน.นครสวรรค์ ทม.น่าน ทม.ตาก ทม.กำแพงเพชร ทม.ตะพานหิน และ ทต.บางระกำ ไม่มีประสิทธิภาพในการลดค่าไนโตรเจนทั้งหมด (TN) โดยมีค่าร้อยละความสกปรกติดลบ ซึ่งไนโตรเจน (Nitrogen) เป็นธาตุจำเป็นในการสร้างเซลล์ของสิ่งมีชีวิต โดยไนโตรเจนจะเปลี่ยนสภาพเป็นแอมโมเนีย ถ้าหากในน้ำมีออกซิเจนเพียงพอก็จะถูกย่อยสลายไปเป็นไนไตรท์และไนเตรท ดังนั้นการปล่อยน้ำเสียที่มีสารประกอบไนโตรเจนสูงจึงทำให้ออกซิเจนที่มีอยู่ในลำน้ำลดน้อยลง

2.5) ระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ทม.ลำพูน และ ทม.เพชรบูรณ์ ไม่มีประสิทธิภาพในการลดค่าฟอสฟอรัสทั้งหมด (TP) โดยมีค่าร้อยละความสกปรกติดลบ ซึ่งฟอสฟอรัส จะเกิดจากกิจกรรมการซักล้างทำให้เกิดปัญหาการปนเปื้อนของแร่ธาตุอาหารในน้ำ เนื่องจากสารซักล้างต่าง ๆ เช่น ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน มีส่วนประกอบของฟอสฟอรัส หากอยู่ในแหล่งน้ำในประมาณมาก จะทำให้มีปริมาณออกซิเจนละลายในแหล่งน้ำลดลงจนกระทั่งสัตว์น้ำไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ เกิดการเน่าเปื่อยของพืชน้ำและสัตว์น้ำนำไปสู่การเน่าเสียของแหล่งน้ำจนกระทั่งไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้

ตารางที่ 7 แสดงผลตรวจสอบคุณภาพน้ำเสีย ของ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 17 แห่ง

ชื่อ อปท.	1. pH		2. BOD		3. ของแข็งแขวนลอย (SS)		4. น้ำมันและไขมัน (O&G)		5. ไนโตรเจนทั้งหมด (TN)		6. ฟอสฟอรัสทั้งหมด (TP)	
	น้ำเข้า	น้ำทิ้ง	น้ำเข้า	น้ำทิ้ง	น้ำเข้า	น้ำทิ้ง	น้ำเข้า	น้ำทิ้ง	น้ำเข้า	น้ำทิ้ง	น้ำเข้า	น้ำทิ้ง
1) ทน.เชียงใหม่	6.76	6.87	17.71	11.79	21.58	15.07	0.28	0.48	8.49	5.32	2.07	1.24
2) ทน.เชียงราย	6.67	7.47	11.78	3.57	1.02	5.61	1.64	1.10	–	–	0.40	0.03
3) ทน.ลำปาง	–	–	23.29	16.38	28.35	28.27	0.64	2.07	13.34	5.07	3.26	1.01
4) ทน.นครสวรรค์	8.6	8	11.4	0.7	8	1	0.63	0.91	13.33	19.31	2.04	1.97
5) ทน.แม่สอด	7.7	7.8	14.6	3	<15	29	0.9	2.2	10.4	8.5	2.5	0.47
6) ทม.ลำพูน	7.26	7.63	9.32	8.48	7.14	44	4.27	3.49	–	–	0.49	0.51
7) ทม.พะเยา	7.9	8.77	21.74	18.42	78.5	33.33	56	4.7	10.29	0.7	0.15	0.07
8) ทม.น่าน	7.20	7.70	9.80	2.20	34.00	24.00	1.50	1.80	0.38	5.50	0.58	0.17
9) ทม.ตาก	7.8	7.8	15	5.5	<15	42	1.5	1.4	7.3	8.6	2.27	1.55
10) ทม.สุโขทัยธานี	7.3	8.5	33.1	2.6	47	27	2.2	1.6	13.8	8	3.36	0.7
11) ทม.กำแพงเพชร	7.7	7.8	8	13.2	11	23	0.76	1.85	10.19	13.49	2.36	0.89
12) ทม.พิจิตร	7	8.3	3.7	0.9	3	17	1.36	1.65	11.66	3.43	1.55	0.46
13) ทม.ตะพานหิน	6.9	7.8	12.8	1.1	17	10	1.78	1.31	2.2	5.02	2.15	0.39
14) ทม.เพชรบูรณ์	7.3	8	218.5	12.6	169	<15	30.8	2.6	37	26.4	6.64	3.74
	8.1	8.3	8.6	0.9	<15	<15	0.6	1.8	1	0.7	0.62	1.71
15) ทต.สลกบาตร	7.7	7.4	15.1	13.7	56	26	1.59	0.93	9.35	23.65	3.56	17.36
16) ทต.บางระกำ	7.4	7.5	21.4	7.1	<15	<15	1.6	1.1	8.5	9.1	2.72	3.32
	7.4	7.4	20.4	13.3	<15	<15	2.8	2.5	9.4	12.9	3.55	3.42
17) ทต.วังทอง	7.9	7.7	21.5	1	39	<15	3.8	2.1	25.1	3.8	5.2	0.18
ค่ามาตรฐาน	5.5 – 9.0		≤ 20		≤ 30		≤ 5		≤ 20		≤ 2	

ที่มา : 1. ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. ตรวจสอบโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 1 – 4 และข้อมูลจากเว็บไซต์ของกรมควบคุมมลพิษ : https://dspot.pcd.go.th

จากข้อมูลคุณภาพน้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดมีค่าพารามิเตอร์บางตัวที่สูงกว่าค่าน้ำเสียที่เข้าระบบ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากปริมาณน้ำเข้าที่น้อยกว่าความสามารถในการรองรับน้ำเสียของระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่ง อปท. ขาดเครื่องมือในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำเสียที่อยู่ระหว่างการบำบัด ได้แก่ เครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำ (Flow meter) เครื่องวัดอุณหภูมิน้ำ เครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำ และเครื่องวัดความเป็นกรด – ด่าง (pH meter) ซึ่งข้อมูลตามภาคผนวกท้ายประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง เกณฑ์การออกแบบระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียรวม ประกาศ ณ วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2553 กำหนดว่าในการเดินระบบกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำ ต้องมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำหรือพารามิเตอร์ต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการเดินระบบอย่างสม่ำเสมอ

สำหรับระบบบำบัดน้ำเสียของ ทต.สลกบาตร มีสาเหตุมาจากบ่อบำบัดน้ำเสียชุมชนยังมีการรับน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากโรงฆ่าสัตว์ ซึ่งเป็นน้ำเสียที่มีความสกปรกสูงกว่าน้ำเสียชุมชนโดยทั่วไป ทำให้น้ำเสียในบ่อบำบัดน้ำเสียมีความสกปรกมาก จนเกิดสภาวะการเจริญเติบโตของสาหร่ายอย่างหนาแน่นในบ่อบำบัดน้ำเสีย ประกอบกับน้ำเสียจากชุมชนไหลเข้าระบบบำบัดน้ำเสียในปริมาณน้อยมากส่งผลให้ไม่สามารถบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากระยะเวลาในการบำบัดน้ำเสียในแต่ละบ่อมีระยะเวลาการกักเก็บน้ำเป็นระยะเวลานานเกินไปไม่สามารถไหลอนุกรมแบบบ่อต่อบ่อในระยะเวลาที่เหมาะสมตามที่ออกแบบไว้ได้ ส่งผลให้เพิ่มปริมาณความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ ปริมาณสารแขวนลอย ปริมาณฟอสฟอรัสและไนโตรเจนทั้งหมด ตลอดจนค่าความเป็นกรด – ด่าง ในน้ำทิ้งจากระบบได้ ทำให้น้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนของ ทต.สลกบาตร ไม่ผ่านมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน ปัจจุบันได้หยุดเดินระบบชั่วคราว

ทั้งนี้จากผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรณีการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 – 11 ได้แจ้งผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะให้หน่วยรับตรวจ พิจารณาดำเนินการเพื่อให้การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้นและเกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ รวมถึงแก้ไขข้อบกพร่อง และควบคุมหรือกำกับมิให้เกิดข้อบกพร่องขึ้นอีก โดยมีข้อเสนอแนะจำแนกตามหน่วยรับตรวจ แสดงไว้ในภาคผนวกที่ 3 เรียบร้อยแล้ว

ข้อตรวจพบที่ 2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP)

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ที่ได้จัดสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ยังประสบปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการบริหารจัดการและบำรุงรักษาระบบเพื่อให้สามารถเปิดเดินระบบได้อย่างต่อเนื่อง และยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการระบบในภาพรวมของประเทศที่ผ่านมาไม่ดีเท่าที่ควร ฉะนั้น **เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องจัดหารายได้โดยการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย อันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการบริหารจัดการน้ำเสียอย่างยั่งยืน และยังเป็นการดำเนินการตามหลักการ “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle: PPP)”** ซึ่งเป็นหลักการของการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยผู้ก่อมลพิษหรือผู้ก่อความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสุขภาพของมนุษย์ หรือสิ่งแวดล้อม **และการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ในการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม** ซึ่งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติในคราวประชุมครั้งที่ 2/2563 เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2563 ได้มีมติเห็นชอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียทุกแห่งจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ให้บริการ เพื่อนำรายได้มาใช้ในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย ตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle: PPP) ทั้งนี้หลักดังกล่าวมุ่งเน้นให้ประชาชนในพื้นที่ซึ่งอยู่ในฐานะเป็นผู้ก่อให้เกิดมลพิษประเภทน้ำเสียในชุมชน จะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบความเสียหายหรือรับภาระในการบำบัดมลพิษดังกล่าว ด้วยการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม กระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลดปริมาณการผลิตของเสีย รวมทั้งเพื่อให้มีรายได้เพียงพอสำหรับใช้ในการบริหารจัดการและดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่องและยั่งยืน

สำหรับการกำหนดค่าบริการบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีกฎหมายและแนวทางที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

มาตรา 88 ในเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ใดซึ่งได้จัดให้มีการก่อสร้างและดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ โดยเงินงบประมาณแผ่นดินหรือเงินรายได้ของราชการส่วนท้องถิ่นและเงินกองทุนซึ่งจัดสรรตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษพิจารณากำหนดอัตราค่าบริการที่จะประกาศใช้ในแต่ละเขตควบคุมมลพิษหรือเขตท้องที่ที่เป็นที่ตั้งของระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมดังกล่าว

การกำหนดอัตราค่าบริการตามวรรคหนึ่งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 89 อัตราค่าบริการที่กำหนดตาม มาตรา 88 สำหรับการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 71 และ มาตรา 72 อาจกำหนดให้มีอัตราแตกต่างกันได้ตามความเหมาะสม

เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตาม มาตรา 72 ประเภทบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นผู้ใช้รายย่อย มีสิทธิได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าบริการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ

มาตรา 93 ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการ มีอำนาจหน้าที่จัดเก็บค่าบริการ ค่าปรับและเรียกร้องค่าเสียหายตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ ทั้งนี้ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวมของทางราชการที่ราชการส่วนท้องถิ่น หรือส่วนราชการนั้นจัดให้มีขึ้น

2. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

มาตรา 23 เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้ จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ดังต่อไปนี้

(19) ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่จัดให้มีขึ้น

3. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

มาตรา 60 เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อบทกฎหมายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(2) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติหรือให้มีอำนาจตราเทศบัญญัติ

ในเทศบัญญัตินั้น จะกำหนดโทษปรับผู้ละเมิดเทศบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนดเกินกว่าหนึ่งพันบาท

4. คู่มือการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาและดำเนินการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยมีแนวทางการศึกษาและขั้นตอนการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย แสดงตามภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงแนวทางการศึกษาและขั้นตอนการกำหนด อัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ตามคู่มือการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ของกรมควบคุมมลพิษ

5. ประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง แนวทางการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชน เพื่อเป็นองค์ความรู้และแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ให้บริการบำบัดน้ำเสียในชุมชน นำไปประยุกต์ใช้ในการคำนวณต้นทุนการบำบัดน้ำเสียและการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ เพื่อนำไปประกอบการตราเทศบัญญัติในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งมีขั้นตอนการกำหนดอัตราค่าบริการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย อาทิ ประเภทของระบบความสามารถในการบำบัดน้ำเสีย ปริมาณน้ำเสียเข้าระบบ ค่าก่อสร้างระบบ บุคลากร ขนาดกำลังไฟฟ้าของเครื่องจักร ชั่วโมงการทำงานของเครื่องจักร ความต้องการพลังงาน ความยาวท่อรวบรวมน้ำเสีย ปริมาตรบ่อ สารเคมีที่ใช้ในระบบ รวมทั้งข้อมูลประเภทและปริมาณการใช้น้ำของผู้ใช้บริการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจัดทำเป็นพิกัดผู้ใช้น้ำ และจัดทำบัญชีจำนวนผู้ใช้น้ำแต่ละประเภทในพื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งสามารถกำหนดตามประเภทผู้ใช้น้ำของการประปาส่วนภูมิภาค หรือประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรณีผลิตน้ำประปาเอง) ได้ เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บค่าบริการ หรือแบ่งตามประเภทหรือแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำเป็นแผนที่แสดงพื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสีย โดยมีรายละเอียดของแนวท่อรวบรวมน้ำเสีย สถานีสูบน้ำเสีย (ถ้ามี) ที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสียประกอบด้วย เพื่อใช้ในการประกอบการประกาศเขตพื้นที่จัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย

ขั้นตอนที่ 3 คำนวณต้นทุนการบำบัดน้ำเสียตามแนวทางการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชน และกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งสามารถกำหนดได้ทั้งแบบ “อัตราคงที่ (Flat rate)” หรือแบบ “อัตราไม่คงที่ในแบบก้าวหน้า (Progressive rate)”

ขั้นตอนที่ 4 นำ (ร่าง) อัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียไปรับฟังความคิดเห็นกับผู้ใช้บริการและประเมินความสามารถในการจัดเก็บรายได้จากผู้ใช้บริการ

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์กระแสเงินสด (Cash flow) เพื่อพิจารณารายรับที่จัดเก็บได้ว่าครอบคลุมต้นทุนการบำบัดน้ำเสียหรือไม่ สำหรับประกอบการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ให้บริการบำบัดน้ำเสียในการเสนออัตราค่าบริการต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 จัดทำ (ร่าง) ประกาศ ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องสำหรับจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย เพื่อเสนอสภาของท้องถิ่นให้ความเห็นชอบ และนำไปประกาศใช้หรือเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

จากการตรวจสอบการดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP) ของ อปท. จำนวน 22 แห่ง (ยกเว้น ทม.อุทัยธานี เนื่องจากได้หยุดเดินระบบถาวร และ ทต.แม่สาย ที่อยู่ระหว่างการทดลองเดินระบบ) **พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ จำนวน 21 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 95.45 ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย** โดยส่วนใหญ่ยังไม่มีการเตรียมความพร้อมในการกำหนดการจัดเก็บค่าบริการน้ำเสีย และมี อปท. เพียงจำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.55 ได้ดำเนินการออกเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียและได้ดำเนินการจัดเก็บตามประกาศแล้ว (รายละเอียดตามตารางที่ 8) ดังนี้

1. อปท. ที่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย จำแนกได้ ดังนี้

1.1 อปท. จำนวน 13 แห่ง ได้แก่ ทน.เชียงราย ทม.ลำพูน ทม.น่าน ทม.อุตรดิตถ์ ทม.กำแพงเพชร ทม.พิจิตร ทม.ตะพานหิน ทม.ชุมแสง ทต.จันจว้า ทต.บางระกำ ทต.วังทอง ทต.ท่าตะโก และ ทต.สลกบาตร ยังไม่ได้ดำเนินการออกเทศบัญญัติในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และยังไม่มีการเตรียมความพร้อมในการกำหนดการจัดเก็บค่าบริการน้ำเสียไว้ในแผนพัฒนา 3 ปีของหน่วยงาน รวมทั้งยังไม่ดำเนินการประชาสัมพันธ์ ประชุมหรือชี้แจงให้ประชาชน สถานประกอบการ เจ้าของแหล่งกำเนิดน้ำเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในพื้นที่ให้เข้าใจถึงผลกระทบของปัญหาน้ำเสีย และความสำคัญของระบบบำบัดน้ำเสียรวม รวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสียตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ตลอดจนการสอบถามความคิดเห็นถึงความเต็มใจและอัตราที่เหมาะสมในการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสียแต่อย่างใด โดยเฉพาะ ทม.ลำปาง และ ทม.กำแพงเพชร ซึ่งได้จัดทำข้อตกลงการให้บริการรับบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลกับองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) ซึ่งตามข้อตกลง อจน. จะต้องให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และการประชาสัมพันธ์ โดยดำเนินการสำรวจ ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการจัดเก็บอัตราการจัดเก็บ จัดทำร่างเทศบัญญัติสำหรับเทศบาลในการประกาศจัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และจัดวางระบบการจัดเก็บ แต่ปัจจุบันระยะเวลาการจัดทำบันทึกข้อตกลงดังกล่าวผ่านมามากกว่า 8 ปี แล้ว เทศบาลทั้งสองแห่งยังไม่สามารถออกประกาศเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการน้ำเสียได้

1.2 อปท. จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ทน.เชียงใหม่ ทน.ลำปาง ทน.พิษณุโลก ทม.พะเยา ทม.ตาก ทม.สุโขทัยธานี และ ทม.เพชรบูรณ์ ยังไม่มีการดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัด น้ำเสีย แต่มีการศึกษาความเหมาะสมของการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยบางส่วนมีการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนว่าจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการใช้น้ำและปล่อยน้ำเสียไปสู่ที่หรือทางสาธารณะตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” แล้ว

1.3 อปท. จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ทน.นครสวรรค์ ได้มีการออกเทศบัญญัติเทศบาลนครนครสวรรค์ เรื่องการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2553 แล้ว แต่ปัจจุบันผ่านมามากกว่า 10 ปี

ยังไม่สามารถจัดเก็บได้ตามที่ประกาศ ซึ่งตามเทศบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่จะจัดเก็บจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดน้ำเสีย และน้ำเสียนั้นไหลผ่านท่อรวบรวมน้ำเสียไปสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวม รวมทั้งหมด 13 ประเภท โดยอัตราค่าธรรมเนียมอยู่ระหว่าง 2 – 8 บาทต่อลูกบาศก์เมตร รวมถึงได้กำหนดค่าบริการบำบัดน้ำเสียรวมอยู่ในใบแจ้งค่าน้ำประปาแล้วก็ตาม

2. อปท. จำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 4.55 ได้แก่ ทน.แม่สอด ได้มีการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งในการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียจะมีเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมรวมอยู่ด้วย จึงเป็นอำนาจของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ ในการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และมีการประกาศใช้เทศบัญญัติ เรื่อง การจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียและค่าใบอนุญาตให้ต่อท่อเชื่อม พ.ศ. 2557 เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2557 พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเริ่มจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียจากผู้ที่อยู่ในพื้นที่ให้บริการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2558 เป็นต้นมา โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สามารถจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดน้ำเสียในพื้นที่ให้บริการได้ประมาณ ร้อยละ 49.56 – 58.96 จากผู้ที่ต้องชำระค่าบริการบำบัดน้ำเสียทั้งหมด ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ทน.แม่สอด มีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการฯ รวมทั้งสิ้น จำนวนเงิน 2,246,448.23 บาท และสามารถจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียและค่าต่อท่อเชื่อมได้จำนวนเงิน 1,226,439.27 บาท จึงมีค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการฯ เป็นจำนวนเงิน 1,020,008.96 บาท การที่ไม่สามารถจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียได้ครบถ้วน เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในพื้นที่ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด รวมถึงยังไม่สามารถเชื่อมท่อเข้าสู่ระบบได้ครอบคลุมพื้นที่ และจากการสัมภาษณ์ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ทน.แม่สอด พบว่า ส่วนใหญ่เต็มใจที่จะจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ส่วนที่ไม่เต็มใจจ่ายให้เหตุผลว่าไม่ทราบรายละเอียดว่า ทน.แม่สอด จะนำค่าบริการที่จัดเก็บได้ไปใช้ประโยชน์ด้านใดบ้าง รวมถึงบางรายเห็นว่าภารกิจการบำบัดน้ำเสียเป็นหน้าที่ให้บริการของเทศบาล ซึ่งประชาชนไม่ควรรับภาระค่าใช้จ่ายในส่วนนี้

สำหรับ ทต.แม่สาย ซึ่งได้ก่อสร้างแล้วเสร็จและอยู่ระหว่างการทดลองเดินระบบ อยู่ในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาคุณภาพน้ำ และคณะกรรมการพิจารณาอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย เพื่อดำเนินการพิจารณากำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และจัดทำ (ร่าง) เทศบัญญัติจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย หลังจากการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียแล้วเสร็จ และมีการเดินระบบอย่างสมบูรณ์

ทั้งนี้การดำเนินงานระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียจะมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกิดขึ้น ทั้งค่าใช้จ่ายคงที่ เช่น ค่าจ้างบุคลากร (เจ้าหน้าที่ดูแลระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ทั้งด้านวิศกรรมสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านช่างเทคนิคไฟฟ้า ช่างเทคนิคเครื่องกล/บำรุง เจ้าหน้าที่ธุรการ คนงานทั่วไป และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย) ค่าวิเคราะห์คุณภาพน้ำ หรือค่าใช้จ่ายที่แปรผันตามปริมาณน้ำเสียที่ทำการบำบัด หรือค่าความสกปรกในน้ำเสียที่บำบัด เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าสารเคมี ค่าซ่อมบำรุง เป็นต้น การจัดเก็บข้อมูลค่าใช้จ่ายการดำเนินงานระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียจะสามารถช่วยในการวิเคราะห์ต้นทุนการบำบัดน้ำเสียต่อลูกบาศก์เมตรของน้ำเสีย เพื่อนำไปกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียในอนาคต และเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อประกอบการวางแผนด้านงบประมาณในการดำเนินงานระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในอนาคตต่อไป

สำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า ทน.นครสวรรค์ มีค่าใช้จ่ายสูงที่สุดจำนวนเงิน 18,917,302.94 บาท รองลงมาคือ ทน.เชียงใหม่ จำนวนเงิน 10,466,315.87 บาท ทน.เชียงราย จำนวนเงิน 8,887,919.66 บาท และ ทม.กำแพงเพชร จำนวนเงิน 5,226,947.90 บาท (ไม่รวมค่าใช้จ่ายกระแสไฟฟ้า) โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายด้านไฟฟ้า รองลงมาคือ ค่าบุคลากร ค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษา ค่าสารเคมี และค่าตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ

ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียและค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ของ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 22 แห่ง

รายชื่อ อปท.	การจัดเก็บอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย	การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย	ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (บาท)
ยังไม่มีการดำเนินการจัดเก็บรายได้ค่าบริการบำบัดน้ำเสียและยังไม่มีการเตรียมความพร้อม			
1) ทน.เชียงราย	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	8,887,919.66
2) ทม.ลำพูน	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	1,698,110.60
3) ทม.น่าน	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	2,871,611.63
4) ทม.อุตรดิตถ์	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	n/a
5) ทม.กำแพงเพชร	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	5,226,947.90
6) ทม.พิจิตร	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	1,910,319.60
7) ทม.ตะพานหิน	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	728,619.20
8) ทม.ชุมแสง	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	1,009,325.21
9) ทต.จันจว้า	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	n/a
10) ทต.บางระกำ	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	42,401.01
11) ทต.วังทอง	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	797.23
12) ทต.ท่าตะโก	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	2,529.74
13) ทต.สลกบาตร	ไม่มีการจัดเก็บ	ยังไม่มีการดำเนินการ	230,465.40
ยังไม่มีการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยอยู่ระหว่างการศึกษาความเหมาะสมของการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย			
1) ทน.เชียงใหม่	ไม่มีการจัดเก็บ	ดำเนินการศึกษาแนวทางการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียและข้อมูลประเภทและปริมาณการใช้น้ำของผู้ใช้บริการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่บริการ และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	10,466,315.87
2) ทน.ลำปาง	ไม่มีการจัดเก็บ	มีการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน เมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยมีการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของพื้นที่ ปริมาณและคุณภาพน้ำเสียในพื้นที่ การวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย การก่อสร้างและการบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียฯ รวมถึงการวิเคราะห์ถึงการจัดเก็บค่าบริการและค่าธรรมเนียมการบำบัดน้ำเสีย การปรับปรุงอัตราค่าบริการและค่าธรรมเนียมการบำบัดน้ำเสีย แนวปฏิบัติในการจัดเก็บค่าบริการและค่าธรรมเนียมการบำบัดน้ำเสีย และมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการก่อสร้างระบบการบำบัดน้ำเสียและการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งผลการสำรวจพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าผู้ก่อปัญหาสิ่งแวดล้อมต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหา แต่ปัจจุบัน	1,200,000.00

รายชื่อ อปท.	การจัดเก็บอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย	การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย	ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (บาท)
		ระยะเวลาล่วงเลยมาเป็นเวลา 25 ปีนับตั้งแต่มีการศึกษาความเหมาะสมดังกล่าว ทน.ลำปาง ยังไม่มีการกำหนดประกาศอัตราค่าบริการการบำบัดน้ำเสีย และไม่มีการเสนอเรื่องให้สภาเทศบาลนครลำปางให้ความเห็นชอบ จึงไม่มีการตราเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียแต่อย่างใด	
3) ทน.พิษณุโลก	ไม่มีการจัดเก็บ	โดยผู้บริหารท้องถิ่นมีนโยบายที่จะจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยจะดำเนินการภายหลังจากที่ อจน. ดำเนินการซ่อมแซมปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียแล้วเสร็จสมบูรณ์และส่งมอบให้ ทน.พิษณุโลกดำเนินการแล้ว จะพิจารณาเทศบัญญัติเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียจากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการรับบริการบำบัดน้ำเสียให้กับหน่วยงาน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีความประสงค์จะให้เทศบาลดำเนินการบำบัดน้ำเสียให้	1,248,202.39
4) ทม.พะเยา	ไม่มีการจัดเก็บ	ได้ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมของการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และจัดทำร่างเทศบัญญัติเทศบาลเมืองพะเยา เรื่อง “การจัดเก็บค่าบำบัดน้ำเสียค่าบริการน้ำทิ้ง และค่าใบอนุญาตให้ต่อท่อเชื่อม พ.ศ. 25...” เมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 แต่ยังมิได้นำร่างเทศบัญญัติดังกล่าวรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เนื่องจากช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2566 ประสบปัญหาสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ทม.พะเยา ส่งผลให้ไม่สามารถตราเทศบัญญัติและจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียได้	1,200,000.00
5) ทม.ตาก	ไม่มีการจัดเก็บ	โดยผู้บริหารท้องถิ่นมีนโยบายที่จะจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยได้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับ อจน.ในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดน้ำเสีย เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2566 ซึ่งจะดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียต่อไป	1,308,343.71
6) ทม.สุโขทัยธานี	ไม่มีการจัดเก็บ	โดยผู้บริหารท้องถิ่นมีนโยบายที่จะจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยจะมีการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชน และตรวจสอบว่าผู้ใดอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย รวมถึงแจ้งให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย และทำความเข้าใจกับประชาชนว่าจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการใช้น้ำและปล่อยน้ำเสียไปสู่ที่หรือทางสาธารณะตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย”	n/a
7) ทม.เพชรบูรณ์	ไม่มีการจัดเก็บ	โดยผู้บริหารท้องถิ่นมีนโยบายที่จะจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยอยู่ระหว่างศึกษาข้อมูลและทำความเข้าใจในเรื่องการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดน้ำเสีย	292,457.39

รายชื่อ อปท.	การจัดเก็บอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย	การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย	ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (บาท)
มีการออกเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียแล้ว แต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บตามที่ได้ออกเทศบัญญัติไว้			
ทน.นครสวรรค์	ไม่มีการจัดเก็บ	มีการออกเทศบัญญัติเทศบาลนครนครสวรรค์ เรื่อง การจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2553 แต่ปัจจุบันยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมตามที่ประกาศไว้ในเทศบัญญัติแต่อย่างใด	18,917,302.94
มีการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย			
ทน.แม่สอด	มีการจัดเก็บ	มีการประกาศใช้เทศบัญญัติ เรื่อง การจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียและค่าใบอนุญาตให้ต่อท่อเชื่อม พ.ศ. 2557 เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2557 พร้อมทั้งได้จัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียจากผู้ที่อยู่ในพื้นที่ให้บริการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2558 เป็นต้นมา	2,246,448.23

สำหรับอัตราค่าธรรมเนียมตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายนั้น คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ 7/2546 เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2546 เห็นชอบในหลักการการจัดเก็บค่าจัดการน้ำเสียตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แนะนำค่าใช้จ่ายในการเดินระบบและบำรุงรักษาของระบบแต่ละประเภท ดังนี้

- ระบบปรับเสถียร เท่ากับ 2 – 4 บาทต่อลูกบาศก์เมตร
- ระบบบ่อเติมอากาศ เท่ากับ 3 – 5 บาทต่อลูกบาศก์เมตร
- ระบบเอเอส เท่ากับ 3 – 8 บาทต่อลูกบาศก์เมตร
- ระบบแผ่นหมุนชีวภาพ อ้างอิง “ระบบเอเอส”
- ระบบคู่วนเวียน อ้างอิง “ระบบเอเอส”
- ระบบแบบบึงประดิษฐ์ อ้างอิง “ระบบปรับเสถียร”

จากหนังสือองค์ความรู้ “เสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อม” กรมควบคุมมลพิษ ได้ระบุข้อมูลว่าปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียทั้งหมด จำนวน 91 แห่ง และมีการออกเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบำบัดน้ำเสียแล้วทั้งหมด จำนวน 34 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 37.36 (รายละเอียดตามภาคผนวกที่ 4)

ทั้งนี้จากผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 – 11 ได้แจ้งผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะ ที่แสดงไว้ในภาคผนวกที่ 3 เรียบร้อยแล้ว

ข้อตรวจพบที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียได้อย่างครบถ้วน

3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากจุดกำเนิดแหล่งกำเนิดน้ำเสียผ่านกลไกประชารัฐได้อย่างครบถ้วน

ตามแผนแม่บทด้านที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำภายใต้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดกลยุทธ์และค่าเป้าหมาย ด้านการป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียต้นทาง โดยลดปริมาณและความสกปรกของน้ำเสียชุมชน ณ แหล่งกำเนิด เป้าหมายคือ การป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียที่ต้นทางทุกครัวเรือนในชุมชนเมือง รวมถึงมุ่งเน้นการอนุรักษ์ และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจ รู้คุณค่า และความสำคัญในการจัดการคุณภาพน้ำก่อนระบายออกสู่ลำคลอง กำจัดวัชพืชและขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ เป้าหมายคือ อนุรักษ์ฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

ประกอบหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.5/ว 397 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2560 เรื่อง ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้ว เห็นว่า เพื่อเป็นการขับเคลื่อนนโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น จึงซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากจุดกำเนิดแหล่งกำเนิดน้ำเสียผ่านกลไก "ประชารัฐ" (ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง) เพื่อช่วยลดปริมาณความสกปรกที่ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อม ให้จังหวัดเพื่อแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสีย เป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะต้นทาง

1.1 ขอความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดออกข้อบัญญัติท้องถิ่นควบคุมให้อาคารหมู่บ้านจัดสรร บ้านเรือน ที่พักอาศัย ติดตั้งบ่อดักไขมันและระบบบำบัดน้ำเสียเฉพาะพื้นที่หรือระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนเพื่อนำน้ำทิ้งกลับไปใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ลดปริมาณและความสกปรกของน้ำเสียก่อนระบายออกสู่สิ่งแวดล้อม

1.2 รณรงค์สร้างจิตสำนึกและความตระหนักแก่บ้านเรือนทุกบ้านเรือน โรงเรียนสังกัดและไม่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานประกอบการ ร้านอาหาร หาบเร่แผงลอย ประชาชนและเยาวชน (ซึ่งอาจบรรจุเนื้อหาการจัดการน้ำเสีย วินัยและจิตสำนึกไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ) ทั้งโรงเรียนในสังกัดและไม่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการลดการทิ้งของเสียและขยะลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ พร้อมทั้งส่งเสริมการประหยัดการใช้น้ำ

1.3 สร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการ หรือเจ้าของแหล่งกำเนิดน้ำเสีย และเสริมสร้างศักยภาพองค์ความรู้ด้านการจัดการน้ำเสียให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีขีดความสามารถในการบำบัดน้ำเสียได้ตามที่กฎหมายกำหนด

2. ระยะกลางทาง

2.1 ฟื้นฟูระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่เดิมให้สามารถใช้งานได้ต่อเนื่อง บำบัดน้ำเสียได้ตามมาตรฐานที่กำหนด และให้นำน้ำทิ้งกลับไปใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

2.2 รณรงค์ให้ชุมชนหรือสถานประกอบการในชุมชนเมืองมีการเชื่อมท่อระบายน้ำเสียเข้าสู่ระบบรวบรวม ทั้งเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในน้ำที่อยู่ในระดับเสื่อมโทรมให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานหรือใกล้เคียงกับมาตรฐาน โดยส่งเสริมการใช้น้ำหมักชีวภาพ สารสกัดชีวภาพ น้ำหมัก หรือ จุลินทรีย์ (Enzyme Ionic Plasma) หรือก้อนจุลินทรีย์ (EM Ball) มาใช้บำบัดน้ำเสียในพื้นที่ที่มีน้ำเสีย

3. ระยะปลายทาง

3.1 สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ เพื่อให้มีระบบเฝ้าติดตามและแจ้งเบาะแสปัญหาน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ อาทิ จัดชุดนักสืบ/นักตรวจแห่งสายน้ำ เป็นต้น

3.2 จัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับท้องถิ่นในการจัดการน้ำเสีย โดยการนำศาสตร์พระราชาหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (ใช้ธรรมชาติบำบัด) เช่น ติดตั้งกังหันน้ำชัยพัฒนาเพื่อเพิ่มออกซิเจนในน้ำ

3.3 ศึกษาระบบเทคโนโลยีการจัดการน้ำเสียและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมถึงการนำน้ำทิ้งกลับไปใช้ประโยชน์

3.4 ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและส่งเสริมในการลดปริมาณและความสกปรกของน้ำเสีย ณ แหล่งกำเนิด โดยนำน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วมาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ เช่น การเกษตร อุตสาหกรรม เป็นต้น

จากการตรวจสอบการดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากจุดกำเนิดแหล่งกำเนิดน้ำเสียผ่านกลไก "ประชารัฐ" (ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง) เพื่อช่วยลดปริมาณความสกปรกที่ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมของ อปท. จำนวน 12 แห่ง พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากจุดกำเนิดแหล่งกำเนิดน้ำเสียผ่านกลไก "ประชารัฐ" (ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง) เพื่อช่วยลดปริมาณความสกปรกที่ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมได้อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะในส่วนของการรณรงค์สร้างจิตสำนึกและความตระหนักแก่บ้านเรือนทุกบ้านเรือน การสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการ หรือเจ้าของแหล่งกำเนิดน้ำเสีย การรณรงค์ให้ชุมชนหรือสถานประกอบการในชุมชนเมืองมีการเชื่อมท่อระบายน้ำเสียเข้าสู่ระบบรวบรวม รวมถึงการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังคุณภาพน้ำเพื่อให้มีระบบเฝ้าติดตาม สำหรับกรณีการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับมาใช้ใหม่เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่พบว่า ทน.นครสวรรค์ สามารถนำน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียรวมกลับไปใช้ใหม่ โดยปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีปริมาณน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดเฉลี่ย จำนวน 14,050.17 ลบ.ม./วัน นำไปใช้ประโยชน์ 3 ช่องทาง ได้แก่ ปล่อยลงแม่น้ำเจ้าพระยาและร่องเกาะญวณ สูบส่งไปยังสระน้ำในอุทยานสวรรค์ และใช้อุปโภคและรดน้ำต้นไม้ภายในโรงปรับปรุงคุณภาพน้ำรวมถึงมีหน่วยงานอื่นมาขอใช้น้ำเพื่อนำไปรดน้ำต้นไม้ ส่วนกากตะกอนที่เกิดขึ้นจากระบบบำบัดน้ำเสียมีการจัดการโดยการนำไปทิ้งที่ศูนย์ฝังกลบขยะมูลฝอยและตากแห้งไว้ใช้ประโยชน์เป็นปุ๋ยและสารปรับปรุงดินรวมทั้งแจกจ่ายให้กับคณะผู้ศึกษาดูงานโรงปรับปรุงคุณภาพน้ำ สำหรับกรณีการออกเทศบัญญัติเรื่อง การติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคาร พบว่า อปท. ทุกแห่งได้ดำเนินการครบถ้วนแล้ว (รายละเอียดตามตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 แสดงข้อมูลการดำเนินการเกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการน้ำเสียของ อปท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 12 แห่ง

ที่	รายชื่อ อปท.	การดำเนินการ ระยะต้นทาง			การดำเนินการ ระยะกลางทาง		การดำเนินการ ระยะปลายทาง			
		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1	3.2	3.3	3.4
1	ทน.ลำปาง	✓	✓	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗
2	ทม.พะเยา	✓	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗
3	ทม.น่าน	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✗	✗
4	ทม.อุตรดิตถ์	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
5	ทน.นครสวรรค์	✓	บางส่วน	บางส่วน	✓	บางส่วน	✗	✗	✓	✗
6	ทม.ชุมแสง	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
7	ทต.ท่าตะโก	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
8	ทม.กำแพงเพชร	✓	บางส่วน	✗	✓	บางส่วน	✗	✗	✗	✗
9	ทต.สลกบาตร	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
10	ทม.พิจิตร	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
11	ทม.ตะพานหิน	✓	✗	✗	✓	✗	✗	✗	✗	✗
12	ทม.อุทัยธานี	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗

หมายเหตุ : ✓ = มีการดำเนินการครบถ้วน ✗ = ไม่มีการดำเนินการ

นอกจากนี้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ มท 0820.3/ว 58 ลงวันที่ 6 มกราคม 2566 เรื่อง นโยบายขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ด่วนที่สุด ที่ มท 0820.3/ว 2822 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2566 เรื่อง เร่งรัดติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้แจ้งนโยบายขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้การจัดการน้ำเสียชุมชนเป็นภารกิจสำคัญตามนโยบายรัฐบาล โดยมีเป้าหมายบำบัดน้ำเสียจากชุมชนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานน้ำทิ้งชุมชนก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำสาธารณะ เนื่องจากเป็นการแก้ไขปัญหาน้ำเสียที่ต้นทาง และกำหนดแนวทางการดำเนินการระยะแรก เวลา 180 วัน (วันที่ 1 มกราคม 2566 – 30 มิถุนายน 2566) และระยะที่สอง (วันที่ 1 กรกฎาคม 2566 – 31 ธันวาคม 2566) โดยตั้งเป้าหมายให้มีการดำเนินการไม่ต่ำกว่าร้อยละ 100 ภายในเดือนธันวาคม 2566

จากการตรวจสอบผลการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันของภาพรวมทั้งประเทศ จากฐานข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ณ วันที่ 4 ธันวาคม 2566 พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ได้ดำเนินการออกเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติแล้ว จำนวน 6,554 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 84.32 จากทั้งสิ้น จำนวน 7,773 แห่ง ส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการติดตั้งบ่อดักไขมันแล้วจำนวน 9,703 และ 1,331 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 53.36 และ 74.57 จากทั้งสิ้น จำนวน 18,185 และ 1,785 แห่ง ตามลำดับ จากตัวเลขดังกล่าวจะเห็นได้ว่า**การติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีความ**

คืบหน้าการดำเนินการน้อยกว่าที่ควรโดยยังมีส่วนที่ยังไม่ได้ดำเนินการอีกจำนวน 8,482 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 46.64 (แสดงตามภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 ผลการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย

ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ข้อมูล ณ วันที่ 4 ธันวาคม 2566

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า อปท. ทั้งหมด ยังไม่สามารถบริหารจัดการระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันเรื่องน้ำและการสุขาภิบาล ให้มีการจัดการอย่างยั่งยืนและมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน เป้าหมายย่อย 6.3 ปรับปรุงคุณภาพน้ำ โดยการลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะและลดการปล่อยสารเคมีอันตรายและวัตถุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านการบำบัดลงครึ่งหนึ่ง และเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่และการใช้ซ้ำที่ปลอดภัยอย่างยั่งยืนทั่วโลก ภายในปี พ.ศ. 2573 ซึ่งตามแผนแม่บทด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ด้านที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ได้กำหนดเป้าหมายในการนำน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์ระยะเวลา 20 ปี รวมปริมาณ 132 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งกรมควบคุมมลพิษ ได้เสนอแนะวิธีการสนับสนุนการนำน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์ ดังนี้

1) เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน

2) มีระบบการตรวจสอบประเมินผล และรายงานข้อมูลการนำน้ำทิ้งกลับมาใช้ประโยชน์ให้สาธารณชนทราบ

3) จัดหาพื้นที่กักเก็บน้ำสำรองไว้ใช้ประโยชน์

4) สร้างแรงจูงใจในการนำน้ำทิ้งกลับมาใช้ประยชน์ เช่น กำหนดราคาน้ำที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ให้ต่ำกว่าน้ำสะอาดทั่วไป โดยเฉพาะพื้นที่น้ำสะอาดมีราคาแพง

5) สนับสนุนภาคเอกชนร่วมลงทุน หรือดำเนินการในเชิงพาณิชย์

3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ครบถ้วน

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักการควบคุมมลพิษที่สำคัญ ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด การกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม และการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อการควบคุม กำกับดูแลให้แหล่งกำเนิดมลพิษปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษซึ่งเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีให้ปฏิบัติการเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัตินี้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษ และบังคับการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย หากพบการกระทำที่ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการจัดเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดน้ำเสียที่กำหนดตามมาตรา 69 ที่มีการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียตามมาตรา 70 จัดเก็บสถิติ ข้อมูล และรายงานผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียของตนเอง โดยมีสาระสำคัญ กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือผู้ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียตามมาตรา 80 ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดดังกล่าวตาม แบบ ทส.1 เก็บไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษเป็นระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันที่มีการจัดเก็บสถิติและข้อมูลนั้น และจะต้อง**จัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละเดือนตามแบบ ทส.2 และเสนอรายงานดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป โดยให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่หรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับหรือรายงานด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่อธิบดีกรมควบคุมมลพิษประกาศกำหนด และกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีหน้าที่รับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) รวบรวมรายงาน กรณีที่เสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่มีอำนาจในเขตท้องถิ่นนั้น อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง** ซึ่งอาจจัดทำความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเสนอไปพร้อมกับรายงานที่รวบรวมส่งไปนั้นด้วยก็ได้ ซึ่งเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

แหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงฯ มีจำนวน 10 ประเภท ได้แก่

1) โรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม และเขตประกอบการอุตสาหกรรม
2) อาคารบางประเภทและบางขนาด
3) ที่ดินจัดสรร
4) การเลี้ยงสุกร
5) ท่าเทียบเรือประมงบางประเภท
6) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง

7) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

8) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย

9) บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

10) ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน

โดยแหล่งกำเนิดมลพิษจะต้องรายงานข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไป (ที่ตั้ง)

2) ข้อมูลเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสียและแหล่งรองรับน้ำทิ้ง ได้แก่ ประเภทระบบ การทำงานระบบ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย แหล่งรองรับน้ำทิ้ง และวิธีการจัดการตะกอน

3) สรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของระบบ ปริมาณน้ำใช้ทุกกิจกรรม ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำเสีย การระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสีย ปริมาณสารเคมี การทำงานของระบบ และปริมาณตะกอนส่วนเกินจากระบบบำบัดน้ำเสียที่นำไปกำจัด

ประกอบกับหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท 0891.4/ว 363 ลงวันที่ 7 มีนาคม 2557 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์กำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานตามกฎกระทรวง ซึ่งออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยขอความอนุเคราะห์ให้จังหวัดประชาสัมพันธ์และกำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

1) รับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดส่งในแต่ละเดือน พร้อมออกใบรับเพื่อเป็นหลักฐานให้กับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ

2) รวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ซึ่งเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดส่งมายังท้องถิ่นทุกเดือน ให้กับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดไม่เกินวันที่ 30 ของทุกเดือน เพื่อสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดจะได้สรุปนำเรียนผู้ว่าราชการจังหวัดและสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคทราบทุกเดือนต่อไป

สำหรับบทกำหนดโทษ

มาตรา 104 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ใดไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 106 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ผู้ควบคุมหรือผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียผู้ใดไม่จัดเก็บสถิติ ข้อมูล หรือไม่ทำบันทึกหรือรายงานตามมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 107 ผู้ควบคุมหรือผู้รับจ้างให้บริการผู้ใดทำบันทึกหรือรายงานใดที่ตนมีหน้าที่ต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ โดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

จากผลการตรวจสอบการควบคุมและติดตามให้เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 17 แห่ง (รายละเอียดตามภาคผนวกที่ 5) พบว่า

1) อปท. ที่ตรวจสอบทั้งหมด ยังไม่สามารถควบคุมและติดตามให้เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้เนื่องจาก อปท. ไม่มีการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

2) อปท. ที่ตรวจสอบทั้งหมด มีการรายงานผลการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ของผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ ไม่ถูกต้องครบถ้วน และบางเดือนล่าช้า รวมถึงไม่มีการออกใบรับเพื่อใช้เป็นหลักฐานให้กับเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษ

3) อปท. จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ทม.ชุมแสง ทต.ท่าตะโก และ ทต.สลกบาตร ในฐานะผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บสถิติและข้อมูลการจัดทำบันทึกรายละเอียดและรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในฐานะเจ้าของระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน (แบบ ทส.1 และ แบบ ทส.2) สำหรับจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

4) อปท. จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ทน.นครสวรรค์ ทม.กำแพงเพชร ทม.พิจิตร และ ทม.ตะพานหิน ในฐานะเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษ มีการจัดทำข้อมูลตามแบบ ทส.1 และแบบ ทส.2 แต่การรายงานข้อมูลยังไม่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เช่น ไม่มีการระบุการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของระบบ ปริมาณน้ำใช้ทุกกิจกรรม ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำเสีย ปริมาณสารเคมีหรือสารสกัดชีวภาพที่ใช้ และการทำงานของระบบ เป็นต้น

ทั้งนี้จากผลการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียได้อย่างครบถ้วน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 – 9 และ 11 ได้แจ้งผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะให้หน่วยรับตรวจ พิจารณาดำเนินการเพื่อให้การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะจำแนกตามหน่วยรับตรวจแสดงไว้ในภาคผนวกที่ 3 เรียบร้อยแล้ว

ข้อตรวจพบที่ 4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ขาดการเตรียมความพร้อมในการก่อสร้าง

เนื่องจากประเทศไทยมีระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน จำนวน 116 แห่ง และระบบบำบัดน้ำเสียแบบกลุ่มอาคาร จำนวน 77 แห่ง สามารถบำบัดน้ำเสียได้ร้อยละ 26 ของปริมาณน้ำเสียชุมชนที่เกิดขึ้น ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้วสามารถบำบัดน้ำเสียได้มากกว่าร้อยละ 75 ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย สำหรับชุมชนเพิ่มเติมให้ครอบคลุมพื้นที่สำคัญทั่วประเทศ เพื่อลดปริมาณความสกปรกที่เกิดขึ้น ส่งผลให้แหล่งน้ำที่เป็นแหล่งรองรับความสกปรกมีคุณภาพน้ำดีขึ้นสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ด้านที่ 6 การจัดการน้ำและสุขาภิบาล ที่กำหนดตัวชี้วัดร้อยละคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินและคุณภาพน้ำทะเลอยู่ในเกณฑ์ดี ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการบำบัดลง ร้อยละ 50 และเพิ่มการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ ภายในปี พ.ศ. 2573 โดยแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ด้านที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำได้มีการกำหนดให้มีการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 741 แห่ง ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยมีการบำบัดน้ำเสียได้ร้อยละ 83 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 57) (ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ คู่มือพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2561 – 2580 หน้า 19)

ทั้งนี้กรมควบคุมมลพิษ ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งจะดำเนินการโดยกรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับองค์การจัดการน้ำเสีย และสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 1 – 16 นำข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์และจัดลำดับความสำคัญพื้นที่เป้าหมายการจัดการน้ำเสียชุมชน ซึ่งเกณฑ์ที่จะใช้พิจารณา ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) พื้นที่สำคัญ 2) คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำโดยเฉลี่ย 5 ปีย้อนหลัง และ 3) จำนวนประชาชน โดยให้ระดับคะแนนในแต่ละปัจจัยแตกต่างกันตามความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการแก้ไขและฟื้นฟูคุณภาพแหล่งน้ำเพื่อให้สามารถพิจารณาจัดกลุ่มที่จะดำเนินการในระยะต่าง ๆ และเมื่อได้คะแนนพื้นที่เป้าหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อจัดลำดับความสำคัญในเบื้องต้นแล้ว จึงได้พิจารณาถึงความจำเป็นเร่งด่วนของพื้นที่เป้าหมายในด้านปัญหาคุณภาพน้ำ ซึ่งกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 แยกตามลุ่มน้ำเป็นรายปีโดยมีทั้งสิ้น 22 ลุ่มน้ำ รวมทั้งสิ้น จำนวน 741 แห่ง โดยกำหนดเป้าหมายอยู่ที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยามากที่สุด จำนวน 191 แห่ง รองลงมาคือ ลุ่มแม่น้ำท่าจีน จำนวน 67 แห่ง ลุ่มแม่ปิงและลุ่มน้ำชีเท่ากัน จำนวน 61 แห่ง มีเป้าหมายการก่อสร้างปี พ.ศ. 2574 มากที่สุด จำนวน 56 แห่ง รองลงมาคือ ปี พ.ศ. 2569 ปี พ.ศ. 2570 และ ปี พ.ศ. 2572 เท่ากัน จำนวน 53 แห่ง (รายละเอียดตามภาคผนวกที่ 6)

ตามคู่มือพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2561 – 2580 กรมควบคุมมลพิษ ได้เสนอแนะให้ อปท. จะต้องมีการสำรวจข้อมูลและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการ ดังนี้

1) การรวบรวมและสำรวจการจัดการน้ำเสีย ได้แก่

1.1) ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำและคุณภาพน้ำสาธารณะ ได้แก่ ปริมาณการใช้น้ำโดยเฉลี่ยของครัวเรือน/อาคาร ย้อนหลังอย่างน้อย 1 ปี รายละเอียดของท่อระบายเดิม การต่อเชื่อม

ท่อน้ำทิ้งของครัวเรือน/อาคาร คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะ ชนิด ขนาด และที่ตั้งของกิจการที่ก่อให้เกิดน้ำเสียและปริมาณน้ำใช้และน้ำเสียของกิจการที่ก่อให้เกิดน้ำเสีย

1.2) ข้อมูลปริมาณน้ำฝนและรูปแบบของฝนที่ตกในชุมชน (ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน) เป็นข้อมูลพื้นฐานในการคาดการณ์อัตราไหลน้ำที่สูงสุด ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการออกแบบระบบรวบรวมน้ำเสีย (แบบท่อระบายรวม) หรือท่อระบายน้ำฝน

1.3) ข้อมูลของระบบรวบรวมน้ำเสียและโรงปรับปรุงคุณภาพน้ำเดิม กรณีที่ชุมชนมีระบบรวบรวมน้ำเสียและโรงปรับปรุงคุณภาพน้ำเดิมอยู่แล้ว ควรประเมินประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของระบบ รวมทั้งควรรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินการในอดีต ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนาแนวทางในการจัดการน้ำเสียของชุมชนให้เหมาะสมมากขึ้น (ในอนาคต) เช่น ส่วนใดต้องปรับปรุงระบบหรือส่วนใดต้องก่อสร้างระบบใหม่ เป็นต้น

1.4) สภาพพื้นที่ของ อปท. ได้แก่ สภาพภูมิศาสตร์ สภาพทางธรณีวิทยา และสภาพภูมิอากาศ

1.5) ข้อมูลประชากรและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นข้อมูลพื้นฐานในการคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคต จำนวนประชากรที่คาดการณ์ได้ จำนวนนักท่องเที่ยวหรือแรงงานต่างด้าวที่มาอาศัยในพื้นที่ จะนำไปคำนวณอัตราการเกิดน้ำเสียในอนาคต

1.6) ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น รายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รายได้ของประชากรแหล่งท่องเที่ยว สถานศึกษา สถานที่ที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ ระดับการศึกษาและทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการน้ำเสีย การใช้ประโยชน์ที่ดินและราคาที่ดิน และสภาพการเมืองท้องถิ่น

1.7) แผนพัฒนาชุมชน ซึ่งการจัดการน้ำเสียชุมชนจะต้องสอดคล้องกันกับแผนพัฒนาชุมชน ได้แก่ แผนพัฒนาเมือง แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาลุ่มน้ำ แผนพัฒนาสาธารณูปโภค แผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน แผนพัฒนาการเกษตรกรรมและชลประทาน แผนพัฒนาอุตสาหกรรมหรือนิคมอุตสาหกรรม และการประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษและ/หรือพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

1.8) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียในประเทศไทย

1.9) ข้อมูลด้านการเงินและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับใช้ประเมินศักยภาพในการลงทุนและการดำเนินโครงการ และการเลือกแนวทางในการดำเนินการจัดการน้ำเสียชุมชน

2) การจัดทำฐานข้อมูลการจัดการน้ำเสีย

เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว อปท. จะต้องนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมและสำรวจมาจัดทำเป็นระบบให้สามารถสืบค้นได้ง่ายต่อการใช้งาน เช่น ในรูปแบบของแผนที่ที่แสดงขอบเขตของ อปท. ตำแหน่งแม่น้ำและท่อระบายน้ำ รวมถึงบัญชีรายชื่อแสดงรายละเอียดชื่อสถานที่ และตำแหน่งที่ตั้งของบ้านเรือน สถานประกอบการ โรงงาน และแหล่งกำเนิดมลพิษอื่น ๆ ในพื้นที่

ทั้งนี้ การสำรวจข้อมูลและเตรียมความพร้อมดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงการดำเนินการเบื้องต้นเท่านั้น ดังนั้น อปท. ที่เป็นพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย มีความพร้อมและประสงค์

ขอรับการสนับสนุนงบประมาณแผ่นดิน เพื่อดำเนินโครงการสำหรับการก่อสร้างหรือดำเนินการเพื่อให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม (กรณีก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสีย และระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ทั้งโครงการก่อสร้างใหม่ หรือเพิ่มประสิทธิภาพระบบเดิม) จะต้องบรรจุโครงการไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการสภาพแวดล้อมเมืองและมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ กลยุทธ์ที่ 4.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกัน ลด และขจัดมลพิษ โดยต้องจัดทำข้อเสนอโครงการ ประมาณการงบประมาณ และต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการจัดทำและติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ในการพิจารณาแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ซึ่งตามหลักเกณฑ์การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด อปท. ที่จะขอรับสรรงบประมาณ จะต้องมีเอกสารประกอบการพิจารณาที่ต้องนำเสนอ ดังนี้

1) นโยบาย หรือแผนแม่บท หรือ ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำของจังหวัด

2) ข้อเสนอโครงการ (TOR)

3) ผลการศึกษาความเหมาะสม (FS)

4) การสำรวจและออกแบบรายละเอียด (DD)

5) รายการประมาณราคา (BOQ)

6) กรรมสิทธิ์ที่ดิน หนังสืออนุญาตให้ใช้พื้นที่ และ/หรือหนังสืออนุญาตให้ทำกิจการนอกเขต

7) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินการโครงการ (รวมถึงการประชาสัมพันธ์ การรณรงค์สร้างจิตสำนึก และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียชุมชน)

8) การยืนยันการสมทบงบประมาณ

9) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการน้ำเสีย

10) แผนการบริหารจัดการโครงการ

11) สถานะการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย้อนหลัง 3 ปี (จากปีปัจจุบัน)

12) ผลการศึกษาการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน

13) (ร่าง) เทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน

14) การส่งคืนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม

15) รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) (สำหรับโครงการที่อยู่ในพื้นที่ที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงาน)

จากการสอบถามข้อมูลผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ของ อปท. จำนวน 25 แห่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ในพื้นที่ จำนวน 22 ลุ่มน้ำ ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อทราบว่า อปท. ดังกล่าวได้รับทราบข้อมูลและมีการเตรียมความพร้อมเพื่อขอรับงบประมาณหรือไม่ อย่างไร รวมถึงปัญหาอุปสรรค และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอื่น ๆ ในการเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย อปท. ทั้งจำนวน 25 แห่ง จะอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำปิง จำนวน 7 แห่ง ลุ่มแม่น้ำน่าน จำนวน 12 แห่ง ลุ่มแม่น้ำยม จำนวน 1 แห่ง และลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา จำนวน 5 แห่ง และเป็นพื้นที่เป้าหมาย ดังนี้

– ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 1 แห่ง เทศบาลเมืองตาคลี (จ.นครสวรรค์)

– ปี พ.ศ. 2566 จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลหนองบัว (จ.นครสวรรค์)

– ปี พ.ศ. 2567 จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลวงฆ้อง (จ.พิษณุโลก) เทศบาลตำบลพลายชุมพล (จ.พิษณุโลก) เทศบาลตำบลท่าทอง (จ.พิษณุโลก) องค์การบริหารส่วนตำบลบึงพระ (จ.พิษณุโลก) องค์การบริหารส่วนตำบลวัดจันทร์ (จ.พิษณุโลก) องค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข (จ.พิษณุโลก) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ (จ.พิษณุโลก) และ เทศบาลนครนครสวรรค์ แห่งที่ 2 (จ.นครสวรรค์)

– ปี พ.ศ. 2568 จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลไพศาลี (จ.นครสวรรค์)

– ปี พ.ศ. 2569 จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลทับกฤช (จ.นครสวรรค์) และเทศบาลตำบลสามง่าม (จ.พิจิตร)

– ปี พ.ศ. 2571 จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลปัว (จ.น่าน) และเทศบาลตำบลท่าวังผา (จ.น่าน)

– ปี พ.ศ. 2572 จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลป่าแดด (จ.เชียงใหม่) เทศบาลตำบลสันกำแพง (จ.เชียงใหม่) และเทศบาลตำบลสุเทพ (จ.เชียงใหม่)

– ปี พ.ศ. 2573 จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลป่าไผ่ (จ.เชียงใหม่) เทศบาลตำบลสันผีเสื้อ (จ.เชียงใหม่) และเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา (จ.เชียงใหม่)

– ปี พ.ศ. 2574 จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลช้างเผือก (จ.เชียงใหม่) เทศบาลตำบลกลางเวียง (จ.น่าน) เทศบาลตำบลเชียงกลาง (จ.น่าน) และองค์การบริหารส่วนตำบลไชยสถาน (จ.น่าน)

จากข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม พบว่า อปท. ส่วนใหญ่ จำนวน 15 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 60 ไม่ทราบว่าพื้นที่ในเขตรับผิดชอบของตนเองเป็นเป้าหมายในการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ทั้งที่บางแห่งเป็นพื้นที่เป้าหมาย ปี พ.ศ. 2567 เช่น เทศบาลตำบลวงฆ้อง เทศบาลตำบลพลายชุมพล และองค์การบริหารส่วนตำบลบึงพระ อปท. จำนวน 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 56 ให้ข้อมูลว่าปัจจุบันในพื้นที่รับผิดชอบกำลังประสบปัญหามลพิษทางน้ำเสียหรือปัญหาน้ำเน่าเสีย เนื่องจากมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น การมีหอพัก คอนโดมิเนียม และห้องเช่าจำนวนมาก น้ำเสียจากตลาดสดของเทศบาลไหลลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยไม่ผ่านการบำบัด และน้ำจากครัวเรือนที่สะสมทำให้เกิดเน่าเสียและไหลลงสู่พื้นที่การเกษตร นอกจากนี้มี อปท. จำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 44 ให้ข้อมูลว่าที่ผ่านมา อปท. ได้รับการร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาน้ำเน่าเสียและการปล่อยน้ำเน่าเสียทิ้งลงแหล่งน้ำสาธารณะจากประชาชนในพื้นที่ เช่น กลิ่นเหม็นจากการทิ้งน้ำเสียจากร้านอาหาร กลิ่นเหม็นจากการล้างทำความสะอาดสุกร และน้ำเสียจากครัวเรือนไหลสู่ทางระบายน้ำสาธารณประโยชน์ และการร้องเรียนผู้ประกอบการ (ปลาทู/อาหารทะเล/เนื้อสัตว์) ปล่อยน้ำเสียลงสู่ท่อระบายน้ำ รวมถึง อปท. จำนวนมากถึง 18 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 72 เห็นว่าการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในเขตพื้นมีความจำเป็นเร่งด่วน (รายละเอียดตามตารางที่ 10 และภาคผนวกที่ 7)

ตารางที่ 10 สรุปข้อมูลความคิดเห็นของ อปท. ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 25 แห่ง

ที่	ความคิดเห็น	ไม่ทราบ	ทราบ	ไม่มี	มี	ไม่จำเป็น	จำเป็น	อื่น ๆ
1	การรับรู้ข้อมูลกรณีพื้นที่ในเขตรับผิดชอบของ อปท.อยู่ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2561 – 2580 ของ กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	15 (ร้อยละ 60)	10 (ร้อยละ 40)	–	–	–	–	–
2	ปัจจุบันในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำลังประสบปัญหามลพิษทางน้ำหรือมีปัญหาน้ำเน่าเสีย	–	–	7 (ร้อยละ 28)	14 (ร้อยละ 56)	–	–	4 (ร้อยละ 16)
3	ที่ผ่านมาหน่วยงานได้รับหรือมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำ/ปัญหาน้ำเน่าเสีย/การปล่อยน้ำเน่าเสียทิ้งลงแหล่งน้ำสาธารณะ	–	–	14 (ร้อยละ 56)	11 (ร้อยละ 44)	–	–	–
4	การก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีความจำเป็นหรือไม่	–	–	–	–	7 (ร้อยละ 28)	18 (ร้อยละ 72)	–

จากการใช้ข้อมูลของ อปท. 20 แห่ง ด้านการเตรียมความพร้อมในการจัดทำเอกสารการขอรับจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 15 รายการ พบว่า

1) อปท. ทั้งสิ้น จำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ขาดการเตรียมความพร้อมและขาดการเรียนรู้ทำความเข้าใจในการจัดทำเอกสาร รวมถึงขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการจัดทำเอกสารจำนวน 7 รายการ ได้แก่ เอกสารข้อเสนอโครงการ (TOR) การศึกษาความเหมาะสม (FS) การสำรวจและออกแบบรายละเอียด (DD) การจัดทำรายการประมาณราคา (BOQ) การยืนยันการสมทบงบประมาณ การจัดทำแผนการบริหารจัดการโครงการ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งคืนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมกรณีการใช้งบประมาณของกองทุนสิ่งแวดล้อม

2) อปท. จำนวน 19 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 95 ขาดการเตรียมความพร้อมและขาดการเรียนรู้ทำความเข้าใจในการจัดทำเอกสาร รวมถึงขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญ จำนวน 6 รายการ ได้แก่ การจัดหาที่ดิน การจัดทำหนังสือขออนุญาตให้ใช้พื้นที่ และ/หรือหนังสืออนุญาตให้ทำกิจการนอกเขต การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินการโครงการ การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการน้ำเสีย การศึกษาการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน การจัดทำ (ร่าง) เทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน และการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) (สำหรับโครงการที่อยู่ในพื้นที่ที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงาน)

3) อปท. จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 45 ขาดการเตรียมความพร้อมและขาดการเรียนรู้ทำความเข้าใจในการจัดทำเอกสารด้านนโยบาย หรือแผนแม่บท หรือยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำของจังหวัด

4) อปท. จำนวน 7 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 35 ขาดการเตรียมความพร้อมและขาดการเรียนรู้ความเข้าใจในการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับสถานะการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย้อนหลัง 3 ปี (จากปีปัจจุบัน)

(รายละเอียดตามตารางที่ 11 และภาคผนวกที่ 8 และ 9)

ตารางที่ 11 สรุปข้อมูลการเตรียมความพร้อมด้านการจัดทำเอกสารการขอรับจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ของ อปท. ในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 20 แห่ง

ที่	เอกสารที่ต้องนำเสนอ	การเตรียมความพร้อม (แห่ง)		
		ไม่มี	มีไม่ครบถ้วน	มีครบถ้วน
1	นโยบาย หรือแผนแม่บท หรือ ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำของจังหวัด	9	7	4
2	ข้อเสนอโครงการ (TOR)	20	–	–
3	ผลการศึกษาความเหมาะสม (FS)	20	–	–
4	การสำรวจและออกแบบรายละเอียด (DD)	20	–	–
5	รายการประมาณราคา (BOQ)	20	–	–
6	กรรมสิทธิ์ที่ดิน หนังสืออนุญาตให้ใช้พื้นที่ และ/หรือหนังสืออนุญาตให้ทำกิจการนอกเขต	19	–	1
7	การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินการโครงการ	19	1	–
8	การยืนยันการสมทบงบประมาณ	20	–	–
9	บันทึกข้อตกลงความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการน้ำเสีย	19	–	1
10	แผนการบริหารจัดการโครงการ	20	–	–
11	สถานะการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย้อนหลัง 3 ปี (จากปีปัจจุบัน)	7	10	3
12	ผลการศึกษาการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน	19	–	1
13	(ร่าง) เทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน	19	–	1
14	การส่งคืนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม	20	–	–
15	รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) (สำหรับโครงการที่อยู่ในพื้นที่ที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงาน)	19	1	–

ที่มา : แบบสอบถามผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของ อปท. 25 แห่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ในพื้นที่ 22 ลุ่มน้ำของกรมควบคุมมลพิษ

ผลกระทบ

จากประเด็นข้อตรวจพบจากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผลกระทบที่สำคัญ ดังนี้

1. กรณีการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์

1.1 ทำให้การใช้ประโยชน์จากครุภัณฑ์และสิ่งปลูกสร้างของระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่คุ้มค่า ซึ่งแต่ละแห่งใช้งบประมาณในการก่อสร้างสูงมาก และถึงแม้ว่าจะไม่มีการเดินระบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการที่ต้องจ่ายทุกเดือน เช่น ค่าบุคลากร ค่าไฟฟ้า เป็นต้น

1.2 กรณีเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียบางส่วนชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ ซึ่งต้องใช้งบประมาณในการซ่อมแซมสูงมากจนเป็นภาระทางการคลัง อาจส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตัดสินใจหยุดเดินระบบบำบัดน้ำเสียถาวรได้

1.3 กรณีที่น้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดน้อย ส่งผลให้ไม่สามารถบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการบำบัดน้ำเสียในแต่ละบ่อใช้ระยะเวลาการกักเก็บน้ำนานเกินไป ไม่สามารถไหลอนุกรมแบบบ่อต่อบ่อภายในระยะเวลาที่เหมาะสมตามที่ออกแบบไว้ได้ ทำให้น้ำทิ้งจากระบบ

บำบัดน้ำเสียชุมชนไม่ผ่านมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน นอกจากนี้ยังทำให้ต้นทุนต่อหน่วยในการบำบัดน้ำเสียชุมชนสูงขึ้นด้วย

1.4 กรณีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียไม่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบได้ทั้งหมด ส่งผลให้มีปริมาณน้ำเสียที่ไม่ผ่านการบำบัดถูกระบายลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติและก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำได้ รวมถึงกรณีน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วแต่มีผลคุณภาพน้ำทิ้งไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กรมควบคุมมลพิษกำหนด แล้วถูกระบายลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ส่งผลให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติอาจอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม เป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค ทำให้เกิดโรคระบาด เกิดภาระทางด้านสาธารณสุขของประเทศได้ และยังส่งผลต่อภาพลักษณ์ของจังหวัดอีกด้วย

2. กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP)

2.1 การไม่ได้จัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียได้ในปัจจุบัน ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดแคลนงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ บริหารจัดการ และดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินการระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การนำงบประมาณแผ่นดินมาใช้ในการดำเนินการ บริหารจัดการ และดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย อาจทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสียโอกาสในการนำงบประมาณดังกล่าวไปใช้ในการดำเนินการกิจกรรม/โครงการอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศในด้านอื่น ๆ อีกด้วย

2.2 การที่ผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ และประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย โดยการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสียตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ทำให้ผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษและประชาชนในพื้นที่ ขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดการมลพิษเพื่อลดปริมาณน้ำเสียจากต้นทาง และขาดจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียที่เป็นบริการสาธารณะร่วมกัน

3. กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียได้อย่างครบถ้วน ส่งผลกระทบ ดังนี้

3.1 ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาน้ำเน่าเสีย รวมทั้งไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารหรือข้อเท็จจริงในการดำเนินงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 ไม่สามารถป้องกันและลดการเกิดน้ำเสียที่ต้นทางของครัวเรือนในชุมชนได้ ซึ่งทำให้น้ำเสียบางส่วนที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียถูกระบายออกสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ จะส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียในแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในลำน้ำและภาพลักษณ์ของจังหวัดได้

4. กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ขาดการเตรียมความพร้อม ทำให้ขาดโอกาสในการได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเสียในชุมชนได้ และถ้าหากได้รับการจัดสรรงบประมาณอาจเกิดปัญหาการก่อสร้างล่าช้าหรือยกเลิกโครงการได้ ตัวอย่างเช่น ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลเมืองนครพนม ที่ปัจจุบันระงับการก่อสร้าง เนื่องจากไม่สามารถส่งมอบที่สาธารณประโยชน์เพื่อใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียให้กับผู้รับจ้างได้ หรือระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลตำบล

ป่าซาง ซึ่งไม่ได้ก่อสร้างเนื่องจากขาดความพร้อมพื้นที่ดำเนินการ หรืออาจเกิดปัญหาการก่อสร้างระบบบำบัดในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น อยู่ในพื้นที่เสี่ยงเกิดอุทกภัย ทำให้เครื่องจักร/อุปกรณ์ ถูกน้ำท่วมชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้งานได้ และทำให้ต้องหยุดเดินระบบ และท้ายที่สุดทำให้ประเทศไทยไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการบำบัดน้ำเสียได้ร้อยละ 83 ตามแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

สาเหตุ

จากประเด็นข้อตรวจพบจากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีสาเหตุที่สำคัญ ดังนี้

1. ระบบรวบรวบและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนยังไม่ครอบคลุมพื้นที่เขตชุมชนเมือง ส่งผลให้ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบมีน้อยเมื่อเทียบกับความสามารถในการรองรับน้ำเสียของระบบ ประกอบกับบ้านเรือนส่วนใหญ่ไม่ต่อเชื่อมท่อระบายน้ำเสียเข้าสู่ระบบรวบรวมน้ำเสีย และยังส่งผลให้คุณภาพน้ำทิ้งไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เนื่องจากปริมาณน้ำที่เข้าระบบน้อยทำให้ระยะเวลากักเก็บนานกว่าที่ออกแบบไว้ ทำให้เกิดสาหร่ายปริมาณมากในระบบบำบัดน้ำเสีย

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดแคลนงบประมาณและ/หรือ มีงบประมาณจำกัด ในการซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรอุปกรณ์และการจัดซื้อทดแทนของเดิมที่เสื่อมสภาพตามอายุการใช้งาน รวมถึงงบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียให้สามารถเดินระบบได้อย่างต่อเนื่อง

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านการจัดการน้ำเสียและควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย โดยเฉพาะด้านการตรวจสอบและซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องจักรอุปกรณ์ให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง และไม่มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจคุณภาพน้ำในห้องปฏิบัติการได้ ประกอบกับบุคลากรดังกล่าวมีภาระงานอื่น ๆ ที่ต้องปฏิบัติทำให้ไม่สามารถดูแลระบบรวบรวมน้ำเสียได้อย่างครอบคลุมและเดินระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำโครงการขอรับสนับสนุนงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด เพื่อนำมาซึ่งงบประมาณในการก่อสร้างท่อรวบรวม หรือปรับปรุง/ซ่อมแซม รวมถึงขยายแนวท่อรวบรวมให้มีความครอบคลุมตามการขยายตัวของชุมชนมากขึ้น

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีแผนการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย เช่น แผนการรวบรวมน้ำเสียจากบ้านเรือนที่จะเข้าระบบในแต่ละปี แผนการซ่อมบำรุง และแผนงบประมาณ รวมถึงไม่มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และไม่มีการรายงานปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียให้ผู้บริหารท้องถิ่นทราบเพื่อหาแนวทางแก้ไขอย่างทันท่วงที

6. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข้อเท็จจริงแก่ชุมชนและประชาชน รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและร่วมตัดสินใจดำเนินการจัดการน้ำเสีย ตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วมดำเนินการทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ทำให้ภาคประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียชุมชน และไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรในการหาพื้นที่ก่อสร้างระบบบำบัด

การจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และการปล่อยทิ้งน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด

7. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ อปท. ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างทราบถึงแผนงานการก่อสร้าง รวมถึง อปท. ส่วนใหญ่ในพื้นที่เป้าหมายไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลน้ำเสีย ประกอบกับเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าในการจัดทำเอกสารการขอรับการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8. ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งให้ความสำคัญกับการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียน้อยกว่างานด้านอื่น ๆ และยังไม่ให้ความสำคัญในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียสำหรับนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการระบบให้สามารถเดินระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากผู้บริหารท้องถิ่นเกรงว่าจะสูญเสียคะแนนเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

9. ขาดความชัดเจนในด้านการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายหรือข้อบังคับด้านการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่ควรเป็นนโยบายที่ชัดเจนจากภาครัฐเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย

10. ขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย

ทั้งนี้รายละเอียดของสาเหตุจำแนกตามหน่วยรับตรวจ (อปท.) จำนวน 23 แห่ง ที่พบจากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ได้แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวกที่ 10

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียมีประสิทธิภาพเกิดผลสัมฤทธิ์และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาแล้วเห็นควรให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

1. ให้มีการประเมินผลการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวมทั้งประเทศที่มีการจัดสร้างไปแล้ว เพื่อศึกษาความคุ้มค่าการลงทุนและแก้ไขปัญหาให้ อปท. ดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพน้ำทิ้งเป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กำหนด

2. เห็นควรสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียและอยู่ในพื้นที่เป้าหมายก่อสร้าง ศึกษาความเหมาะสมและการออกแบบการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย (Feasibility study detail design: FS/DD) โดยการของบประมาณผ่านแผนปฏิบัติเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด รวมถึงแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียอยู่แล้ว แต่มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบน้อยเมื่อเทียบกับความสามารถในการบำบัดน้ำเสียของระบบ และพื้นที่การให้บริการบำบัดน้ำเสียไม่ครอบคลุมทั้งพื้นที่ในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียในอนาคต ให้วางแผนก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ และเชื่อมต่อท่อระบายน้ำ

เข้าสู่ระบบบำบัดได้ทั้งหมด หรือดำเนินการบำบัดน้ำเสียตามความเหมาะสมของพื้นที่ส่วนที่เหลือ โดยเลือกใช้เทคโนโลยีบำบัดน้ำเสียให้เหมาะสมกับพื้นที่และลักษณะน้ำเสีย และเมื่อเกิดความเสียหายบุคลากรของท้องถิ่นสามารถซ่อมแซมและบำรุงรักษาได้โดยง่าย โดยขอรับงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด

3. กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียแต่ไม่สามารถบริหารจัดการได้เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร หรือความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ ให้ประสานงานกับองค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) เพื่อขอคำปรึกษาหรือจัดทำข้อตกลงร่วมกับ อจน. ให้เข้ามาดำเนินการปรับปรุง ซ่อมแซม พร้อมทั้งบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนตามเงื่อนไขของข้อตกลงร่วมกัน ทั้งนี้องค์การจัดการน้ำเสียจะต้องให้ความสำคัญอย่างมากคือการนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการน้ำเสีย และส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน รวมถึงให้มีการจัดวางระบบจัดเก็บค่าบริการ ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียให้เกิดผลเป็นรูปธรรมทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำเสีย แล้วยังสามารถลดภาระงบประมาณภาครัฐได้

4. ให้พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระบบให้ อปท. มีการจัดเก็บค่าบริการน้ำเสียเพื่อให้มีรายได้เพียงพอมาใช้ในการดูแล บำรุงรักษา และขยายพื้นที่ให้บริการบำบัดน้ำเสีย และผลักดันให้มีการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ออกหนังสือซักซ้อม/สั่งการ หรือออกเป็นกฎกระทรวง เป็นต้น โดยนำหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายมาใช้ปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ชุมชนและประชาชน ทั้งอาจต้องพิจารณาถึงความเต็มใจจ่ายและความสามารถในการที่จะจ่ายของผู้ใช้บริการ ระดับรายได้ และการกระจายรายได้ของกลุ่มผู้ใช้บริการในแต่ละท้องถิ่น โดยอาจกำหนดให้กลุ่มผู้ใช้บริการประเภทอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมให้จ่ายสูงกว่ากลุ่มอื่น เพื่อลดภาระการจ่ายเงินค่าบริการให้กับกลุ่มผู้ใช้บริการประเภทบ้านเรือน รวมถึงติดตามความคืบหน้าเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบำบัดน้ำเสีย/ค่าธรรมเนียม ให้สามารถรวมกับใบแจ้งยอดค่าน้ำประปาได้ ซึ่งปัจจุบันกรมควบคุมมลพิษได้ลงนามในบันทึกความร่วมมือการจัดการคุณภาพน้ำร่วมกับองค์การจัดการน้ำเสียและอยู่ระหว่างบูรณาการความร่วมมือกับการประปาส่วนภูมิภาคและการประปานครหลวงในเรื่องการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียรวมกับใบแจ้งยอดค่าน้ำประปา

5. พิจารณานำฐานข้อมูลที่ได้จากการเชื่อมโยงฐานข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลการใช้ประโยชน์ในการจัดการมลพิษของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในการวางนโยบายบริหารจัดการน้ำเสียให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการเชื่อมโยงข้อมูลการจัดการน้ำเสีย ณ ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ผ่านระบบ Web service จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน การจัดการคุณภาพน้ำในการเฝ้าระวังและประเมินคุณภาพน้ำ และเป็นการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลที่สนับสนุนการจัดการมลพิษของทั้งสองหน่วยงาน เช่น ข้อมูลสารสนเทศด้านคุณภาพน้ำ ข้อมูลอุทกพลศาสตร์ ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษ ข้อมูลศักยภาพในการรองรับปริมาณมลพิษของระบบบำบัดน้ำเสีย ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำเสียของประเทศไทย

6. มอบหมายผู้รับผิดชอบนำรายงานภาพรวมการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานเรื่องการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฉบับนี้ ไปใช้ประโยชน์โดยการวิเคราะห์หาแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีต่าง ๆ ตามผลการตรวจสอบและกำหนดเป็นมาตรการเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบบำบัดน้ำเสียใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

7. แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

7.1 กำชับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริหารจัดการน้ำเสียตามแนวประชารัฐ ตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.5/ว 397 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2560 ทั้งนี้เพื่อสร้างให้ประชาชน สถานประกอบการ ร้านอาหาร และหาบเร่แผงลอย เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำเสีย โดยการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย ลดปริมาณความสกปรกของเสีย ณ แหล่งกำเนิด

7.2 กำชับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการติดตั้งบ่อดักไขมันในอาคารที่รับผิดชอบให้ครบถ้วนตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0820.3/ว 3546 ลงวันที่ 30 สิงหาคม 2566 เรื่อง นโยบายขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาน้ำเสียโดยการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสียในอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รณรงค์ สร้างแรงจูงใจแก่ร้านอาหาร ตลาด และโรงแรมในเขตเทศบาล และเมืองพัทยา ให้ตระหนักถึงความสำคัญในการติดตั้งบ่อดักไขมันในพื้นที่ โดยประชาสัมพันธ์เผยแพร่คู่มือแนวทางการจัดการน้ำมันและไขมันจากบ่อดักไขมันและการนำไปใช้ประโยชน์ที่จัดทำโดยกรมควบคุมมลพิษ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน

7.3 แจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยให้ผู้บริหารท้องถิ่นในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น ควบคุม กำกับดูแล และติดตามให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 รวมถึงส่งเสริมให้มีการจัดทำโครงการจัดซื้อเครื่องจักร – อุปกรณ์เดินระบบเพื่อเพิ่มประสิทธภาพระบบ เช่น เครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำเสีย ซึ่งเครื่องดังกล่าวจะนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลของน้ำเสียที่เข้าระบบและน้ำทิ้งที่ไหลออกจากระบบมาใช้ในการวางแผนการเดินระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำข้อมูลไปกรอกตามกฎหมาย (ทส.1 และ ทส.2)

7.4 แจ้งให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย เช่น แผนงบประมาณการเดินระบบและบำรุงรักษา และแผนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน รวมถึงให้จัดทำฐานข้อมูลการบริหารจัดการน้ำเสีย เช่น ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ ปริมาณการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดประเภทชุมชน ประสิทธิภาพของระบบบำบัด ปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบและปริมาณน้ำทิ้ง คุณภาพน้ำทิ้ง จำนวนครัวเรือนที่ต่อเชื่อมท่อน้ำทิ้ง ข้อมูลของระบบรวบรวมน้ำเสียและโรงปรับปรุงคุณภาพน้ำเดิม

ต้นทุนการบำบัดน้ำเสีย และคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการวางแผนบริหารจัดการ การกำหนดมาตราการหรือแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำเสีย รวมถึงให้จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน ตลอดจนรวมถึงปัญหาและอุปสรรคในช่วงดำเนินงานระบบเป็นระยะ ๆ เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ถ้าหากมีปัญหาในการดำเนินการที่เกินขีดความสามารถ จะได้จัดการแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างทันท่วงที โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือพื้นที่ที่มีเหตุร้องเรียนเป็นประจำ

สรุปผลการตรวจสอบ

จากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ในพื้นที่ จำนวน 15 จังหวัด ทั้งสิ้น จำนวน 24 ระบบ พบว่า การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ โดยมีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีการใช้ประโยชน์ หรือมีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบน้อยกว่าความสามารถของระบบ และเครื่องจักร/อุปกรณ์ ของระบบบางส่วนชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ และยังพบว่าคุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดบางส่วนยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด รวมถึงปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกือบทั้งหมดยังไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสียเป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” นอกจากนี้ยังพบว่าการดำเนินการตรวจสอบและควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่ครบถ้วน นอกจากนี้ อปท. ที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ทั้งสิ้น จำนวน 25 แห่ง ขาดการเตรียมความพร้อมและขาดการเรียนรู้ทำความเข้าใจในการจัดทำเอกสาร รวมถึงขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญในการจัดทำเอกสารเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้การใช้ประโยชน์จากครุภัณฑ์และสิ่งปลูกสร้างของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่คุ้มค่า มีปริมาณน้ำเสียที่ไม่ผ่านการบำบัดถูกระบายลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางน้ำได้ และส่งผลให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติอาจอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม โดยสาเหตุสำคัญเกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่ให้ความสำคัญเรื่องการบริหารจัดการน้ำเสียที่เกิดจากชุมชนเท่าที่ควร และขาดการวางแผนในการดูแลบำรุงรักษาเครื่องจักรและสภาพบ่อบำบัดน้ำเสียให้มีสภาพพร้อมใช้งาน นอกจากนี้ยังขาดงบประมาณในการก่อสร้างหรือขยายแนวท่อรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนมากขึ้น ประกอบกับเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการขอรับการจัดสรรงบประมาณจากแหล่งอื่น และขาดทักษะและความรู้ด้านเทคนิคและข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียเกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียที่ชัดเจน เช่น แผนการรวบรวมน้ำเสียจากบ้านเรือนที่จะเข้าระบบในแต่ละปี แผนการดูแลบ่อบำบัดให้มีสภาพที่สามารถบำบัดน้ำเสียได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน จัดทำแผนการซ่อมบำรุงเครื่องจักร/อุปกรณ์ รวมถึงการจัดทำแผนงบประมาณประจำปีในการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถเปิดเดินระบบได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงวางแผนพัฒนาบุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบงานให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานบำบัดน้ำเสีย นอกจากนี้ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย ลดปริมาณความสกปรกของเสีย ณ แหล่งกำเนิด โดยให้บ้านเรือนและอาคารทุกประเภทมีการจัดการน้ำเสียเบื้องต้นด้วยการติดตั้งถังดักไขมันและ/หรือระบบบำบัดน้ำเสีย ณ แหล่งกำเนิด เพิ่มมากขึ้น

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1 แสดงรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประเด็นที่ตรวจพบจากการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานเรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 24 แห่ง

ที่	หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	❶					❷	❸	
		1.1	1.2	1.3	1.4	1.5		3.1	3.2
สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 (จังหวัดเชียงใหม่)									
1	ทน.เชียงใหม่	–	✓	✓	✓	–	✓	–	✓
2	ทม.ลำพูน	–	✓	✓	✓	✓	✓	–	✓
3	ทน.เชียงราย	–	✓	✓	✓	–	✓	–	✓
4	ทต.จันจว้า	✓	–	✓	✓	–	✓	–	✓
5	ทต.แม่สาย	–	–	–	–	–		–	✓
สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 9 (จังหวัดลำปาง)									
6	ทน.ลำปาง	–	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓
7	ทม.พะเยา	–	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓
8	ทม.น่าน	–	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓
9	ทม.อุตรดิตถ์	✓	–	✓	✓	–	✓	✓	✓
สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 10 (จังหวัดพิษณุโลก)									
10	ทน.พิษณุโลก	✓	–	–	✓	–	✓	–	–
11	ทต.บางระกำ	✓	–	–	✓	✓	✓	–	–
12	ทต.วังทอง	✓	–	–	✓	–	✓	–	–
13	ทม.ตาก	✓	–	✓	✓	✓	✓	–	–
14	ทน.แม่สอด	–	✓	–	✓	✓	–	–	–
15	ทม.เพชรบูรณ์	–	n/a	–	✓	✓	✓	–	–
16	ทม.สุโขทัยธานี	–	–	✓	✓	–	✓	–	–
สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 11 (จังหวัดนครสวรรค์)									
17	ทน.นครสวรรค์	–	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓
18	ทม.ชุมแสง	✓	–	✓	✓	–	✓	✓	✓
19	ทต.ท่าตะโก	✓	–	✓	✓	–	✓	✓	✓
20	ทม.กำแพงเพชร	–	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓
21	ทต.สลกบาตร	✓	–	✓	✓	✓	✓	✓	✓
22	ทม.พิจิตร	✓	–	✓	✓	–	✓	✓	✓
23	ทม.ตะพานหิน	–	✓	✓	✓	–	✓	✓	✓
24	ทม.อุทัยธานี	✓	–	✓	–	–	–	✓	✓

ที่มา : รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 – 11 จำนวน 7 รายงาน

หมายเหตุ : ❶ **หมายถึง** **การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์**

1.1 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีการใช้ประโยชน์ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้

1.2 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องส่วนใหญ่มีปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบน้อยกว่าความสามารถในการบำบัดน้ำเสีย

1.3 เครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วนไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือและชำรุดเสียหาย

1.4 ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียในปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ไม่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบได้ทั้งหมด

1.5 ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดจากระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

❷ **หมายถึง** **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP)**

❸ **หมายถึง** **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียได้อย่างครบถ้วน**

3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากจุดกำเนิดแหล่งกำเนิดน้ำเสียผ่านกลไกประชารัฐได้อย่างครบถ้วน

3.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ครบถ้วน

ภาคผนวกที่ 2 ข้อมูลสภาพและการใช้ประโยชน์ของเครื่องจักร/อุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของ อปท. จำนวน 18 แห่ง

รายชื่อ อปท.	เครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย			ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ
	ไม่ได้ใช้ประโยชน์	ชำรุด ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้	สภาพบ่อบำบัด	
1) ทน.เชียงใหม่	1. เครื่องเซ็นเซอร์วัดปริมาณน้ำเข้าระบบ จำนวน 3 แห่ง 2. เครื่องเติมอากาศ จำนวน 56 เครื่อง 3. เครื่องจ่ายคลอรีน จำนวน 2 เครื่อง 4. เครื่องกวนผสมคลอรีน จำนวน 2 เครื่อง	1. เครื่องสูบน้ำ จำนวน 15 เครื่อง จากทั้งสิ้นจำนวน 35 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 42.86 2. เครื่องตักขยะ จำนวน 2 เครื่อง 3. ชุดระบบ scada จำนวน 2 ระบบ 4. เครื่องเติมอากาศ Jet Acrator จำนวน 15 เครื่อง 5. เครื่องเติมอากาศ air blower จำนวน 4 เครื่อง 6. เซ็นเซอร์วัดปริมาณน้ำ จำนวน 3 ชุด	–	ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ
2) ทน.เชียงราย	–	1. อุปกรณ์ประกอบเครื่องสูบน้ำ ชำรุดจำนวน 2 ตัว (วาล์วน้ำและอุปกรณ์ยึดเครื่องสูบ) 2. ระบบควบคุมอัตโนมัติ จำนวน 1 ระบบ 3. เครื่องวัดปริมาณน้ำ จำนวน 1 เครื่อง 4. เครืองผสมคลอรีน จำนวน 2 เครื่อง 5. เครื่องกวนสารละลายคลอรีน จำนวน 2 ชุด 6. เครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำเข้าระบบบำบัดน้ำเสีย	–	มีการใช้ประโยชน์
3) ทน.ลำปาง	เครื่องสูบน้ำ จำนวน 1 เครื่อง	–	–	ไม่มีการใช้ประโยชน์ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563
4) ทน.นครสวรรค์	–	เครื่องสูบน้ำชำรุด จำนวน 9 เครื่อง จากทั้งสิ้นจำนวน 20 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 45.00	–	มีการใช้ประโยชน์
5) ทม.ลำพูน	–	1. เครื่องสูบน้ำ จำนวน 4 เครื่อง จากทั้งสิ้นจำนวน 9 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 44.44 2. เครื่องตักขยะ จำนวน 1 เครื่อง 3. เครื่องฆ่าเชื้อโรคด้วยแสงยูวี จำนวน 1 เครื่อง 4. เครื่องรีดตะกอน จำนวน 1 เครื่อง	–	ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ

รายชื่อ อปท.	เครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย			ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ
	ไม่ได้ใช้ประโยชน์	ชำรุด ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้	สภาพบ่อบำบัด	
6) ทม.พะเยา	–	–	สภาพบ่อบ่มมีรอยแตกร้าว บริเวณขอบบ่อเป็นจุด ๆ และมีวัชพืชขึ้นตามรอยแตกร้าว	มีการใช้ประโยชน์
7) ทม.น่าน	–	เครื่องสูบน้ำจำนวน 4 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 100.00	ขอบบ่อบำบัดมีรอยร้าวเป็นช่วง ๆ และ มีวัชพืชขึ้นตามรอยร้าวและบริเวณรอยต่อของขอบปูนซีเมนต์	ไม่มีการใช้ประโยชน์ตั้งแต่ได้รับโอนระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน
8) ทม.อุตรดิตถ์	–	ระบบไฟฟ้า อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักร ได้รับความเสียหายทั้งหมด โดยไม่ได้รับการซ่อมแซม ดูแลบำรุงรักษา **(หยุดเดินระบบ)**	–	ไม่มีห้องปฏิบัติการ
9) ทม.ตาก	–	เครื่องสูบน้ำของโรงสูบน้ำเสียเทศบาลเมืองตาก ซึ่งตั้งอยู่บริเวณเชิงสะพานกิตติขจร ชำรุดจนไม่สามารถใช้งานได้ตั้งแต่ประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 **(หยุดเดินระบบ)**	–	ไม่มีห้องปฏิบัติการ
10) ทม.สุโขทัยธานี	–	ประตูกั้นน้ำบางส่วนชำรุดปิดไม่สนิท	–	ไม่มีห้องปฏิบัติการ
11) ทม.กำแพงเพชร	เครื่องวัดอัตราการไหลแบบอัลตราโซนิก (Ultrasonic Flowmeter)	–	– บริเวณลานเติมอากาศพบการสะสมของตะไคร่น้ำจำนวนมาก – บริเวณขอบบ่อหมักบ่อแฟคัลเททีฟ บ่อบ่มและลานตากตะกอนเกิดการทรุดตัวและแตกหักหลายจุด มีหญ้าขึ้นปกคลุมตามแนวขอบบ่อ – บ่อฆ่าเชื้อโรคเติมคลอรีนเพื่อฆ่าเชื้อโรคก่อนปล่อยน้ำลงลานเติมอากาศไม่ได้ใช้งาน	ไม่มีห้องปฏิบัติการ
12) ทม.พิจิตร	–	1. เครื่องสูบน้ำจำนวน 7 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 100 2. เครื่องเติมอากาศ **(หยุดเดินระบบ)**	สภาพบ่อเติมอากาศ (Aerated Pond) น้ำในบ่อมีสีเขียวขุ่น มีตะไคร่น้ำและใบไม้ร่วงบนผิวน้ำ	ไม่มีห้องปฏิบัติการ
13) ทม.อุทัยธานี	–	–	สภาพของบ่อบำบัดบางส่วนมีน้ำท่วมขังและมีหญ้าขึ้นรกชัน	ไม่มีห้องปฏิบัติการ

รายชื่อ อปท.	เครื่องจักรและอุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย			ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ
	ไม่ได้ใช้ประโยชน์	ชำรุด ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้	สภาพบ่อบำบัด	
14) ทม.ตะพานหิน	–	1. เครื่องสูบน้ำแบบจุ่ม ซึ่งติดตั้งอยู่ที่สถานีสูบน้ำเสีย ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ จำนวน 3 เครื่อง จากจำนวนทั้งสิ้น 6 เครื่อง คิดเป็นร้อยละ 50.00 2. เครื่องตักขยะซึ่งติดตั้งบริเวณสถานีสูบน้ำที่ 2 ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้	– บริเวณขอบบ่อบำบัดน้ำเสียทั้ง 3 บ่อ มีตะไคร่น้ำมีจอก แหน หรือวัชพืชขึ้นปกคลุมภายในบ่อบำบัด – ดาดคอนกรีตมีลักษณะทรุดตัวบางส่วนร่อนแตกร้าวแยกจากพื้น	ไม่มีห้องปฏิบัติการ
15) ทม.ชุมแสง	เครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำ (Flow meter) ซึ่งตั้งแต่ได้รับมายังไม่มีการใช้ประโยชน์	–	บ่อบำบัดมีจอก แหน สาหร่าย พืชน้ำและวัชพืชน้ำกระจายทั่วไป	ไม่มีห้องปฏิบัติการ
16) ทต.จันจว้า	–	–	ลานตากตะกอนมีสภาพชำรุด	ไม่มีห้องปฏิบัติการ
17) ทต.สลกบาตร	–	–	– บ่อบำบัดทั้ง 3 บ่อ มีจอก แหน สาหร่าย ขึ้นปกคลุมผิวน้ำกระจายทั่วไป – ดาดคอนกรีตรอบบ่อชำรุดเป็นแนวยาว	ไม่มีห้องปฏิบัติการ
18) ทต.ท่าตะโก	–	–	บ่อบำบัดมีหญ้าขึ้นรกทึบและมีเศษขยะอยู่ในบริเวณลานตากตะกอน	ไม่มีห้องปฏิบัติการ

ภาคผนวกที่ 3 ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 24 แห่ง ที่ได้แจ้งผลให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการแล้ว

หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับแจ้งให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการ
หน่วยตรวจสอบ : สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 (จังหวัดเชียงใหม่) **หน่วยรับตรวจ :** 1) ทน.เชียงใหม่ 2) ทม.ลำพูน 3) ทน.เชียงราย 4) ทต.จันจว้า 5) ทต.แม่สาย	**1) ให้นายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ พิจารณาดำเนินการ ดังนี้** 1.1) ให้คณะกรรมการกำกับโครงการการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย เทศบาลนครเชียงใหม่ กำหนดแนวทางการดำเนินการเพื่อให้การดำเนินงานระบบรวบรวมน้ำเสียมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับศักยภาพของระบบตามการออกแบบ ดังนี้ 1.1.1) ให้สำนักงานจัดการน้ำเสีย สาขาเชียงใหม่ ติดตามความคืบหน้า กรณีการสนับสนุนงบประมาณงานก่อสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อสามารถกำหนดแนวทางการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ และร่วมกับเทศบาลนครเชียงใหม่ ในการเตรียมความพร้อมพื้นที่ดำเนินการตามโครงการ 1.1.2) การกำหนดแผน/แนวทาง ในการเพิ่มพื้นที่ให้บริการระบบรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมเขตพื้นที่ให้บริการ รวมทั้งเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาล ให้สามารถรวบรวมน้ำเสียเข้าระบบได้เพิ่มขึ้น และป้องกันแก้ไขปัญหาการเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากน้ำเสียชุมชนในพื้นที่ที่น้ำเสียไม่ถูกรวบรวมเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาล 1.2) ให้คณะกรรมการกำกับโครงการฯ พิจารณากรณีการปรับรูปแบบการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบเติมอากาศ (Aerated Lagoon) เป็นระบบบำบัดน้ำเสียแบบบ่อปรับเสถียร (Stabilization Pond) ว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ดำเนินงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ของเทศบาลนครเชียงใหม่ เพียงใด และให้มีการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการใช้ประโยชน์เครื่องจักรอุปกรณ์กรณีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบระบบการดำเนินงาน (เช่น เครื่องเติมอากาศ จำนวนทั้งสิ้น 56 ตัว) ทั้งนี้ รูปแบบการดำเนินงาน ควรพิจารณาถึงความสอดคล้องกับแผนการจัดการและงบประมาณที่ได้รับสนับสนุน และคำนึงถึงแผน/แนวทางการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมในอนาคตด้วย 1.3) ให้พิจารณาการนำผลตรวจคุณภาพน้ำมาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงานและประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งการใช้ประโยชน์ห้องปฏิบัติการในการตรวจคุณภาพน้ำเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานการควบคุมคุณภาพน้ำ 1.4) ให้พิจารณาจัดวางระบบการบริหารพัสดุของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย เพื่อให้การบริหารเครื่องจักรอุปกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในด้านการตรวจสอบ บำรุงรักษาเครื่องจักรอุปกรณ์ ดังนี้ 1.4.1) กำหนดแผนและแนวทางในการติดตามสภาพการทำงานของเครื่องจักรอุปกรณ์ เพื่อป้องกันปัญหาการบริหารจัดการเครื่องจักรอุปกรณ์ชำรุดบกพร่องไม่ได้รับการซ่อมแซมหรือจัดซื้อทดแทนอย่างเหมาะสม 1.4.2) จัดวางระบบการบันทึกผลการปฏิบัติงานและการรายงานผลการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจนสามารถติดตามตรวจสอบได้ 1.4.3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอข้อมูลตำแหน่งบ่อดักน้ำเสีย (CSO) พร้อมทั้งวางแผนการตรวจสอบสภาพบ่อดักน้ำเสียอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นข้อมูลในการขุดลอกทำความสะอาด 1.5) มอบหมายให้คณะกรรมการกำกับโครงการฯ ดำเนินการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียโดยพิจารณานำคู่มือการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียของกรมควบคุมมลพิษ และประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง แนวทางการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชน มาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการกำหนดขั้นตอน วิธีการ รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามหลักวิชาการ เพื่อให้ได้รับอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม และสามารถนำไปประกอบการตราเทศบัญญัติเพื่อจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียต่อไป 1.6) ควบคุม กำกับดูแล และติดตามให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในการรับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) รวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่มีอำนาจในเขต

หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับแจ้งให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการ
	ท้องถิ่นนั้น อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลรายงานข้อมูลการรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ในระบบฐานข้อมูลเพื่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ให้ถูกต้องและครบถ้วนทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ 1.7) กำหนดแผนงานและแนวทางปฏิบัติในการสำรวจข้อมูลเพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และดำเนินการทบทวนและปรับปรุงฐานข้อมูลดังกล่าวให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ **2) ให้นายกเทศมนตรีนครเชียงราย พิจารณาดำเนินการ ดังนี้** 2.1) กรณีเครื่องจักร/อุปกรณ์ในระบบรวบรวมน้ำเสียชำรุดเสียหาย เสื่อมสภาพ ไม่สามารถซ่อมแซมได้ ให้กำหนดแผน/แนวทาง เพื่อดำเนินการจัดซื้อทดแทนส่วนที่ชำรุด เสียหาย เสื่อมสภาพโดยพิจารณาตามลำดับความสำคัญ ความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้สามารถรวบรวมน้ำเสียเข้าสู่ระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.2) กำหนดแผน/แนวทาง ในการเพิ่มพื้นที่ให้บริการระบบรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมเขตพื้นที่ให้บริการ รวมทั้งเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลให้สามารถรวบรวมน้ำเสียเข้าระบบได้เพิ่มขึ้นและป้องกันแก้ไขปัญหาการเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากน้ำเสียชุมชนในพื้นที่ที่น้ำเสียไม่ถูกรวบรวมเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาล 2.3) กำหนดแผนการตรวจสอบสภาพบ่อดักน้ำเสีย (CSO) อย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นข้อมูลในการขุดลอกทำความสะอาด 2.4) มอบหมายหรือแต่งตั้งคณะทำงาน (ประกอบด้วยบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียอย่างครอบคลุมรอบด้าน) เพื่อดำเนินการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยพิจารณานำคู่มือการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียของกรมควบคุมมลพิษ และประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่องแนวทางการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชน มาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการกำหนดขั้นตอน วิธีการ รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามหลักวิชาการ เพื่อให้ได้รับอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม และสามารถนำไปประกอบการตราเทศบัญญัติเพื่อจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียต่อไป 2.5) ควบคุม กำกับดูแล และติดตามให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในการรับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) รวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่มีอำนาจในเขตท้องถิ่นนั้น อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลรายงานข้อมูลการรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ในระบบฐานข้อมูลเพื่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ให้ถูกต้องและครบถ้วนทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ 2.6) กำหนดแผนงานและแนวทางปฏิบัติในการสำรวจข้อมูลเพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และดำเนินการทบทวนและปรับปรุงฐานข้อมูลดังกล่าวให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ **3) ให้นายกเทศมนตรีเมืองลำพูน พิจารณาดำเนินการ ดังนี้** 3.1) ให้จัดทำแผนการตรวจสอบการทำงานของระบบรวบรวมน้ำเสียเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ โดยมอบหมายบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านวิศวกรรมและการดูแลระบบบำบัดน้ำเสียเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบตามแผนงานเพื่อให้การดำเนินงานระบบรวบรวมน้ำเสียเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการดูแลบำรุงรักษาต่อเนื่อง และสามารถแก้ไขกรณีชำรุดเสียหายได้ทันกาล กรณีขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ เกี่ยวกับระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ บุคลากรที่มีความรู้ทางด้านวิศวกรรมเพื่อดูแลการเดินระบบ และบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในการตรวจคุณภาพน้ำ ให้เร่งพิจารณากำหนดแนวทางที่มีความเป็นไปได้ในการจัดหาบุคลากรเพื่อให้การดำเนินการของสถานีปรับปรุงคุณภาพน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 3.2) กรณีเครื่องจักร/อุปกรณ์ในระบบรวบรวมน้ำเสียชำรุดเสียหาย เสื่อมสภาพ ไม่สามารถซ่อมแซมได้ ให้กำหนดแผน/แนวทาง ในการจัดหางบประมาณเพื่อดำเนินการจัดซื้อทดแทนส่วนที่ชำรุด เสียหาย

หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับแจ้งให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการ
	เสื่อมสภาพโดยพิจารณาตามลำดับความสำคัญ ความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้สามารถรวบรวมน้ำเสียเข้าสู่ระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักวิชาการ โดยอาจขอรับคำแนะนำปรึกษาจากองค์การจัดการน้ำเสีย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย 3.3) กำหนดแผน/แนวทาง ในการเพิ่มพื้นที่ให้บริการระบบรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมเขตพื้นที่ให้บริการ รวมทั้งเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาล ให้สามารถรวบรวมน้ำเสียเข้าระบบได้เพิ่มขึ้นและป้องกันแก้ไขปัญหาการเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากน้ำเสียชุมชนในพื้นที่ที่น้ำเสียไม่ถูกรวบรวมเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาล 3.4) ให้ตรวจสอบคุณภาพน้ำให้ครบทั้ง 6 พารามิเตอร์ตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฯ โดยเก็บตัวอย่างน้ำและวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำที่เหมาะสมอย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี (ช่วงฤดูแล้ง และฤดูฝน) ตามที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 1 (เชียงใหม่) แนะนำ และควรจัดส่งบุคลากรประจำสถานีปรับปรุงคุณภาพน้ำเข้าร่วมรับการฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวกับการดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย การเก็บตัวอย่างน้ำ เพื่อให้การดำเนินงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้มีการพิจารณากำหนดแนวทางเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ห้องปฏิบัติการและเครื่องมืออุปกรณ์ในการตรวจสอบคุณภาพน้ำเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสีย 3.5) จัดวางระบบการบันทึกผลการปฏิบัติงานและการรายงานผลการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจนสามารถติดตามตรวจสอบได้ 3.6) กำหนดแผนการตรวจสอบสภาพบ่อดักน้ำเสีย (CSO) อย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นข้อมูลในการขุดลอกทำความสะอาด 3.7) มอบหมายหรือแต่งตั้งคณะทำงาน (ประกอบด้วยบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียอย่างครอบคลุมรอบด้าน) เพื่อดำเนินการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยพิจารณานำคู่มือการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียของกรมควบคุมมลพิษ และประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง แนวทางการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชน มาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการกำหนดขั้นตอน วิธีการ รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามหลักวิชาการเพื่อให้ได้รับอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม และสามารถนำไปประกอบการตราเทศบัญญัติเพื่อจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียต่อไป 3.8) ควบคุม กำกับดูแล และติดตามให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูลการจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในการรับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) รวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่มีอำนาจในเขตท้องถิ่นนั้น อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลรายงานข้อมูลการรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ในระบบฐานข้อมูลเพื่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ให้ถูกต้องและครบถ้วนทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ 3.9) กำหนดแผนงานและแนวทางปฏิบัติในการสำรวจข้อมูลเพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และดำเนินการทบทวนและปรับปรุงฐานข้อมูลดังกล่าวให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ **4) ให้นายกเทศมนตรีตำบลจันจว้า พิจารณาดำเนินการดังนี้** 4.1) จากสภาพปัญหาที่ระบบบำบัดน้ำเสียไม่ได้ใช้ประโยชน์เนื่องจากปริมาณน้ำไม่เพียงพอให้เดินระบบได้ และยังไม่มีการศึกษาถึงความคุ้มค่าของการก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสียในเขตพื้นที่เทศบาลเพิ่มเติม ซึ่งหากต้องการเพิ่มปริมาณน้ำเข้าสู่ระบบ อาจต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการสูงเนื่องจากระบบท่อระบายน้ำอยู่ต่ำกว่าระบบบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งการพิจารณาปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อนำไปใช้ประโยชน์อื่นจะต้องมีการรื้อถอนเครื่องจักรอุปกรณ์ และโครงสร้างอาคารบริเวณที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งแนวปฏิบัติในการปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียที่ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น เทศบาลตำบลจันจว้า ยังไม่ทราบวิธีการดำเนินการที่ชัดเจน จึงมีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการ ดังนี้

หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับแจ้งให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการ
	4.1.1) สรุปประเด็นปัญหาในการใช้ประโยชน์ระบบบำบัดน้ำเสีย พร้อมทั้งพิจารณากำหนดแนวทางการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียในอนาคต โดยคำนึงถึงความจำเป็นเหมาะสม และความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณ 4.1.2) จัดทำหนังสือหารือสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เพื่อทราบถึงแนวทางปฏิบัติในกรณีที่ต้องการยกเลิกการใช้งานระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลตำบลจันจว้า เพื่อนำที่ดินไปใช้ประโยชน์อื่น 4.2) ควบคุม กำกับดูแล และติดตามให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในการรับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) รวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่มีอำนาจในเขตท้องถิ่นนั้น อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง 4.3) มอบหมายเจ้าหน้าที่เพื่อรับผิดชอบการดำเนินการบันทึกข้อมูลการรายงานข้อมูลการรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ในระบบฐานข้อมูลเพื่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 โดยนำคู่มือการรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียหรือการรายงาน (แบบ ทส.2) ทางอิเล็กทรอนิกส์ (เจ้าพนักงานท้องถิ่น) ของกรมควบคุมมลพิษมาปฏิบัติตาม พร้อมทั้งควบคุม กำกับดูแล และติดตามให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อมูลในระบบฐานข้อมูลฯ ดังกล่าวให้ถูกต้องและครบถ้วนทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ 4.4) กำหนดแผนงานและแนวทางปฏิบัติในการสำรวจข้อมูลเพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และดำเนินการทบทวนและปรับปรุงฐานข้อมูลดังกล่าวให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ **5 ให้นายกเทศมนตรีตำบลแม่สาย พิจารณาดำเนินการดังนี้** 5.1) มอบหมายหรือแต่งตั้งคณะทำงาน (ประกอบด้วยบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียอย่างครอบคลุมรอบด้าน) เพื่อดำเนินการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยพิจารณานำคู่มือการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียของกรมควบคุมมลพิษ และประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่องแนวทางการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชน มาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการกำหนดขั้นตอน วิธีการ รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นไปตามหลักวิชาการ เพื่อให้ได้รับอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่ถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรม และสามารถนำไปประกอบการตราเทศบัญญัติเพื่อจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียต่อไป 5.2) ควบคุม กำกับดูแล และติดตามให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในฐานะเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในการรับรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) รวบรวมรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่มีอำนาจในเขตท้องถิ่นนั้น อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลรายงานข้อมูลการรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ในระบบฐานข้อมูลเพื่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ให้ถูกต้องและครบถ้วนทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ 5.3) กำหนดแผนงานและแนวทางปฏิบัติในการสำรวจข้อมูลเพื่อจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และดำเนินการทบทวนและปรับปรุงฐานข้อมูลดังกล่าวให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
หน่วยตรวจสอบ : สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 9 (จังหวัดลำปาง) **หน่วยรับตรวจ :** 6) ทน.ลำปาง 7) ทม.พะเยา	**1. เทศบาลนครลำปาง และเทศบาลเมืองพะเยา** **กรณีเทศบาลนครลำปางบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนไม่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด มีข้อเสนอแนะให้นายกเทศมนตรีนายกเทศมนตรีนครลำปาง และนายกเทศมนตรีเมืองพะเยา พิจารณาดำเนินการ ดังนี้** 1) ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง ปรับปรุง ดูแล บำรุงรักษาถนนและระบบระบายน้ำเสียและน้ำฝนชุมชนภายในจังหวัดลำปาง และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดลำปาง เพื่อดำเนินการดังนี้

หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับแจ้งให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการ
8) ทม.น่าน 9) ทม.อุตรดิตถ์	1.1) กำหนดแนวทาง หรือมาตรการเพื่อบูรณาการการดำเนินการร่วมกันในการป้องกันความเสียหายจากการก่อสร้าง ปรับปรุง ดูแลบำรุงรักษาถนนและระบบระบายน้ำเสียและน้ำฝนชุมชนภายในจังหวัดลำปางแล้วทำให้ปริมาณน้ำเสียไม่มีการเชื่อมต่อเข้าสู่ระบบรวบรวมน้ำเสียของเทศบาลนครลำปาง 1.2) วางแผนหรือกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาให้ระบบระบายน้ำเสียและน้ำฝนชุมชนบริเวณใต้สะพานข้ามแม่น้ำวัง เชื่อมต่อเข้าสู่ระบบรวบรวมน้ำเสียของเทศบาลนครลำปาง 2) กำกับ ควบคุม ดูแล ให้มีการตรวจสอบและประเมินผลคุณภาพน้ำทิ้งให้มีคุณภาพน้ำ ตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด และให้ความสำคัญต่อค่าร้อยละความสกปรกที่ลดลงหรือประสิทธิผลของระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลนครลำปาง เพื่อให้ระบบดังกล่าวเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่อย่างแท้จริง 3) ดำเนินการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ หากพบว่ามีค่าพารามิเตอร์ใดเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญให้เร่งรัดหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข ปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียตามหลักวิชาการเพื่อป้องกันมิให้เกิดการสะสมปริมาณความสกปรกในน้ำทิ้งจนเกินค่ามาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด และส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติในอนาคต 4) วางแผนหรือกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสีย โดยพิจารณาจัดทำกิจกรรมตามความเหมาะสมและศักยภาพในพื้นที่ชุมชนของเทศบาลนครลำปาง อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.5/ว 397 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2560 เรื่อง ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5) จัดทำฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ ให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ให้ดำเนินการร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง **2. เทศบาลเมืองน่าน** **กรณีเทศบาลเมืองน่านบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีข้อเสนอแนะให้นายกเทศมนตรีเมืองน่าน พิจารณาดำเนินการ ดังนี้** 1) กำหนดแนวทางการบริหารจัดการ การใช้ประโยชน์ และการดูแลบำรุงรักษาพัสดุ ครุภัณฑ์ เครื่องมือ อุปกรณ์ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงควบคุมให้มีการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด โดยประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน การตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำเสียและน้ำทิ้ง โดยพิจารณานำพัสดุ อุปกรณ์ และห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ 2) ดำเนินการสำรวจและตรวจสอบอาคาร สถานที่ และรายการทรัพย์สิน ของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน หากพบว่ารายการใดชำรุด เสียหายให้ดำเนินการหาแนวทางการปรับปรุงซ่อมแซม ให้สามารถอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ทั้งนี้หากเทศบาลเมืองน่านไม่มีความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร หรือความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการให้พิจารณาประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งดำเนินการบริหารจัดการและควบคุมพัสดุ ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 3) กำหนดแนวทางการตราเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียของเทศบาลเมืองน่าน ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับลงวันที่ 14 สิงหาคม 2563 เรื่อง ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียของระบบบำบัดน้ำเสียรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 15 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2563 และเป็นไปตามกฎระเบียบ และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำหนดแนวทางการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความคุ้มค่า ความเป็นไปได้ในการจัดเก็บและเกิดความเป็นธรรมในสังคม ตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย”

หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับแจ้งให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการ
	กรณีเทศบาลเมืองน่านบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียไม่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด มีข้อเสนอแนะให้นายกเทศมนตรีเมืองน่าน พิจารณาดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดแนวทางหรือมาตรการความร่วมมือระหว่างเทศบาลเมืองน่าน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริเวณใกล้เคียงและภาคประชาชน เพื่อบูรณาการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองน่านและจังหวัดน่าน เพื่อให้ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลเมืองน่านเกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ และตามความสามารถของระบบที่รองรับได้ 8,259 ลบ.ม./วัน ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงความพร้อมในด้านงบประมาณหรือการจัดหาแหล่งงบประมาณ บุคลากร และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ 2) กำกับ ควบคุม ดูแล ให้มีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด เพื่อลดความเสี่ยงที่คุณภาพน้ำทิ้งจะไม่เป็นไปตามมาตรฐานและสามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้อย่างทันท่วงที รวมถึงให้ความสำคัญต่อค่าร้อยละความสกปรกที่ลดลงหรือประสิทธิผลของระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนเพื่อให้ระบบดังกล่าวเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการบำบัดน้ำเสียในพื้นที่อย่างแท้จริง 3) ดำเนินการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ หากพบว่าค่าพารามิเตอร์ใดเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญให้เร่งรัดหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข ปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียตามหลักวิชาการเพื่อป้องกันมิให้เกิดการสะสมปริมาณความสกปรกในน้ำทิ้งจนเกินค่ามาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดจนส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติในอนาคต 4) วางแผนหรือกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสีย โดยพิจารณาตามความเหมาะสมและศักยภาพในพื้นที่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องให้เป็นตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.5/ว 397 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2560 เรื่อง ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5) จัดทำฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ให้ดำเนินการร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน **3. เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์** **กรณีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ มีข้อเสนอแนะให้นายกเทศมนตรีเมืองอุตรดิตถ์ พิจารณาดำเนินการ ดังนี้** 1) กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสียในเขตเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์และจังหวัดอุตรดิตถ์ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณความเป็นไปได้ในการดำเนินการ และความเหมาะสมระหว่างการปรับปรุงซ่อมแซมกับการก่อสร้างขึ้นใหม่ รวมทั้งคำนึงถึงความซ้ำซ้อนของการใช้จ่ายงบประมาณในพื้นที่ดำเนินการของ อจน. ร่วมด้วย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) การรวบรวมปริมาณน้ำเสียให้ครอบคลุมพื้นที่ความรับผิดชอบ (2) การควบคุมคุณภาพน้ำทิ้งให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด (3) การกำหนดอัตราการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียเพื่อให้เกิดการผลักดันการตราเทศบัญญัติจัดเก็บค่าบำบัดน้ำเสีย รวมถึงการกำหนดแนวทางหรือวิธีการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียโดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความคุ้มค่า ความเป็นไปได้ในการจัดเก็บ และวิธีการที่สามารถทำได้สะดวกบริหารจัดการได้ง่าย มีประสิทธิภาพ เกิดความเป็นธรรมในสังคม ตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” 2) วางแผนหรือกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสีย โดยพิจารณาตามความเหมาะสมและศักยภาพในพื้นที่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องให้เป็นไปตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.5/ว 397 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2560 เรื่อง ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) จัดทำฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ให้ดำเนินการร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุตรดิตถ์

หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับแจ้งให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการ
หน่วยตรวจสอบ : สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 10 (จังหวัดพิษณุโลก) **หน่วยรับตรวจ :** 10) ทน.พิษณุโลก 11) ทต.บางระกำ 12) ทต.วังทอง 13) ทม.ตาก 14) ทน.แม่สอด 15) ทม.เพชรบูรณ์ 16) ทม.สุโขทัยธานี	**กรณีปริมาณน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด** เพื่อให้การบำบัดน้ำเสียเป็นไปตามเป้าหมายของการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมีข้อเสนอแนะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง พิจารณาดำเนินการ ดังนี้ 1) เทศบาลนครพิษณุโลก เมื่อดำเนินการซ่อมแซมปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสียแล้วเสร็จ ต้องมีการกำกับดูแลและติดตามผลการดำเนินงานการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์การจัดการน้ำเสียอย่างต่อเนื่อง หากปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ต้องหาสาเหตุและดำเนินการแก้ไขให้สามารถรวบรวมและบำบัดน้ำเสียได้ตามที่ออกแบบและก่อสร้างไว้ 2) เทศบาลนครแม่สอด ต้องกำกับดูแลให้มีการเปิดเดินระบบรวบรวมน้ำเสียอย่างต่อเนื่อง และควรหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการอุดตันของขยะหรือตะกอนในระบบรวบรวมน้ำเสียที่เป็นการแก้ไขปัญหาแบบถาวร รวมถึงศึกษาความเหมาะสมและพิจารณาปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสียให้มีความครอบคลุมพื้นที่ ทั้งนี้ อาจเสนอขอรับงบประมาณเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียเพื่อนำรายได้ดังกล่าวมาพัฒนาระบบรวบรวมน้ำเสียของตนเอง 3) เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ต้องเร่งตรวจสอบความชำรุดบกพร่องของระบบรวบรวมน้ำเสียและซ่อมแซมให้เป็นปกติโดยเร็ว รวมทั้งกำชับให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อไม่ให้มีการระบายน้ำเสียลงสู่แม่น้ำยม โดยไม่ผ่านการบำบัด 4) เทศบาลเมืองตาก ต้องเร่งตรวจสอบความชำรุดบกพร่องของระบบรวบรวมน้ำเสียและดำเนินการซ่อมแซมให้กลับมาใช้งานได้ตามปกติโดยเร็ว รวมทั้งกำชับให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลบำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์ตามคู่มือการบริหารจัดการและดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียอย่างสม่ำเสมอ 5) เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ ต้องมีการเปิดเดินระบบรวบรวมน้ำเสียอย่างต่อเนื่อง รวมถึงศึกษาความเหมาะสมและพิจารณาปรับปรุงแนวท่อรับน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดให้มีการเชื่อมต่อกับระบบรวบรวมน้ำเสียเพื่อนำน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัด หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียเพิ่มเติมในพื้นที่ ที่เหมาะสมคุ้มค่าเพื่อให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ อาจเสนอขอรับงบประมาณเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด หรือดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียเพื่อนำรายได้ดังกล่าวมาบริหารจัดการและพัฒนาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียของตนเอง 6) เทศบาลตำบลบางระกำ ต้องเร่งแก้ไขปัญหาเรื่องระบบกระแสไฟฟ้าเพื่อให้ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียสามารถใช้งานได้ตามปกติโดยเร็ว รวมถึงศึกษาความเหมาะสมและพิจารณาปรับปรุงแนวท่อรับน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดให้มีการเชื่อมต่อกับระบบรวบรวมน้ำเสียเพื่อนำน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัด หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียเพิ่มเติมในพื้นที่ ที่เหมาะสมคุ้มค่าเพื่อให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ อาจเสนอขอรับงบประมาณเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด หรือดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียเพื่อนำรายได้ดังกล่าวมาพัฒนาระบบรวบรวมน้ำเสียของตนเอง 7) เทศบาลตำบลวังทอง ต้องเร่งตรวจสอบความชำรุดบกพร่องและดำเนินการซ่อมแซมระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียให้กลับมาใช้งานได้ตามปกติโดยเร็ว รวมถึงศึกษาความเหมาะสมและพิจารณาปรับปรุงแนวท่อรับน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดให้มีการเชื่อมต่อกับระบบรวบรวมน้ำเสียเพื่อนำน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัด หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียเพิ่มเติมในพื้นที่ ที่เหมาะสมคุ้มค่าเพื่อให้มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ อาจเสนอขอรับงบประมาณเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด หรือดำเนินการจัดเก็บ **กรณีคุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียบางแห่งไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด** เทศบาลเมืองตาก เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ และเทศบาลตำบลบางระกำต้องมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียอย่างสม่ำเสมอตามคู่มือการบริหารจัดการและดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย หรืออย่างน้อยต้องนำผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียซึ่งตรวจวิเคราะห์โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา เพื่อหาสาเหตุและดำเนินการแก้ไขให้ระบบบำบัดน้ำเสียสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้คุณภาพน้ำทิ้งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดก่อนปล่อยลงสู่สิ่งแวดล้อม

หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับแจ้งให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการ
	กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย 1) เทศบาลนครพิษณุโลก เทศบาลเมืองตาก เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เทศบาลตำบลบางระกำ และเทศบาลตำบลวังทอง ต้องมีการศึกษาแนวทางการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียจากคู่มือหรือแนวทางที่เกี่ยวข้อง เช่น คู่มือการกำหนดค่าบริการบำบัดน้ำเสีย จัดทำโดยสำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดให้การจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียเป็นนโยบายหรือแผนงานที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียต่อไป 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 7 แห่ง ต้องมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานที่สำคัญของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ เพื่อให้ผู้ก่อมลพิษประเภทน้ำเสียตระหนักถึงความสำคัญของระบบบำบัดน้ำเสียและสร้างความร่วมมือที่ดี เช่น ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียในปีที่ผ่านมา ค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่จัดเก็บได้จะมีการบริหารจัดการอย่างไร ผลการดำเนินงานทำให้คุณภาพของแหล่งน้ำในพื้นที่ดีขึ้นอย่างไร หรือหากไม่มีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียจะส่งผลอย่างไร เป็นต้น ซึ่งสามารถดำเนินการในช่องทางที่หลากหลายทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชน เสียงตามสาย แผ่นพับ หรือหลังใบเสร็จค่าบริการบำบัดน้ำเสีย
หน่วยตรวจสอบ : สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 11 (จังหวัดนครสวรรค์) **หน่วยรับตรวจ :** 17) ทน.นครสวรรค์ 18) ทม.ชุมแสง 19) ทต.ท่าตะโก 20) ทม.กำแพงเพชร 21) ทต.สลกบาตร 22) ทม.พิจิตร 23) ทม.ตะพานหิน 24) ทม.อุทัยธานี	**กรณีการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์** เพื่อให้การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน จึงมีข้อเสนอแนะให้นายกเทศมนตรีพิจารณาดำเนินการ ดังนี้ 1) กรณีหยุดเดินระบบอย่างถาวรหรือเดินระบบไม่ต่อเนื่อง ให้ดำเนินการ ดังนี้ 1.1) กรณีเทศบาลเมืองอุทัยธานี ให้ดำเนินการจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ก่อสร้าง รูปแบบการก่อสร้าง แผนการดำเนินงาน และการดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาจเป็นการดำเนินการเองหรือร่วมกับ อจน. ทั้งนี้ให้พิจารณาถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในพื้นที่ และเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน 1.2) กรณีเทศบาลตำบลท่าตะโก ให้ดำเนินการเร่งรัดศึกษาวิเคราะห์ออกแบบการปรับปรุงบ่อบำบัดเดิมให้สามารถรับน้ำเสียจากชุมชนแล้วเข้าสู่กระบวนการบำบัดให้คุณภาพน้ำทิ้งผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้อาจใช้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาช่วยในการดำเนินการดังกล่าว 1.3) กรณีเทศบาลเมืองชุมแสง ให้ปรับปรุงดูแลสภาพบ่อบำบัดให้สามารถบำบัดน้ำเสียได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด รวมถึงดูแลบำรุงรักษาเครื่องสูบน้ำและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของสถานีสูบน้ำเสียให้มีสภาพพร้อมใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้ติดตั้งเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำ (Flow meter) เพื่อใช้ประโยชน์ในการวัดประสิทธิภาพของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย และเกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่ากับงบประมาณแผ่นดินที่ได้เสียไป 1.4) กรณีเทศบาลตำบลสลกบาตร ให้เร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเสียจากโรงฆ่าสัตว์ไม่ให้ไหลเข้าสู่บ่อบำบัดน้ำเสียของเทศบาล โดยให้มีการก่อสร้างระบบบำบัดเฉพาะของโรงฆ่าสัตว์ก่อนปล่อยลงสู่บ่อบำบัดน้ำเสียรวม ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเปิดเดินระบบบำบัดได้และส่งผลให้น้ำเสียที่ผ่านการบำบัดแล้วมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 1.5) กรณีเทศบาลเมืองพิจิตร ให้เร่งรัดดำเนินการซ่อมแซมเครื่องสูบน้ำที่ชำรุดให้สามารถใช้งานได้เพื่อทำการเปิดเดินระบบบำบัดน้ำเสียต่อไป 2) กำชับเจ้าหน้าที่ให้สำรวจและประเมินสภาพแนวท่อรวบรวมน้ำเสีย และแนวท่อรวบรวมน้ำเสียอื่น ๆ ที่มีการตัดต่อเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงจากที่ออกแบบไว้ ว่ามีการอุดตันของเศษขยะสิ่งสกปรกและก้อนไขมันภายในท่อรวบรวมน้ำเสียหรือไม่ และเนื่องจากระบบท่อรวบรวมน้ำเสียมีอายุการใช้งานเป็นระยะเวลานานอาจมีการรั่วซึม แตกหัก ชำรุด และตกท้องช้างหรืออยู่ในสภาพที่ไม่สามารถรวบรวมน้ำเสีย และทำให้น้ำเสียไม่สามารถไหลรวมเข้าสู่ระบบบำบัดได้อย่างสะดวก ส่งผลให้ปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียมีปริมาณที่น้อย หากพบปัญหาควรเร่งดำเนินการซ่อมบำรุงท่อรวบรวมเพื่อให้สามารถรวบรวมน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถบำบัดน้ำเสียให้มีคุณภาพน้ำทิ้งที่ผ่านการบำบัดอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กรมควบคุมมลพิษกำหนด 3) ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการต่อท่อเชื่อมกับท่อรวบรวมน้ำเสีย สำหรับบ้านเรือนหรือชุมชนที่ยังไม่ได้ต่อท่อเชื่อมให้ครอบคลุม หรืออาจขอรับการจัดสรรงบประมาณโดยจัดทำ

หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับแจ้งให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการ
	โครงการผ่านแผนปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด หรือจากกองทุนสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจประสานข้อมูลหรือปรึกษาการจัดทำโครงการกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัด เพื่อใช้ในการขยายแนวท่อรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมชุมชน และปรับปรุงบ่อบำบัดน้ำเสียเดิมให้สามารถรองรับน้ำเสียได้เพิ่มขึ้น สำหรับเทศบาลนครนครสวรรค์ ซึ่งได้จัดทำโครงการจัดจ้างที่ปรึกษาศึกษาความเหมาะสมและออกแบบโครงการก่อสร้างระบบรวบรวมและปรับปรุงคุณภาพน้ำพื้นที่ชุมชนเพิ่มเติม และได้บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ให้เร่งรัดดำเนินการให้เป็นไปตามแผน 4) แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งรัดจัดทำแผนการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียที่ชัดเจน เช่น แผนการรวบรวมน้ำเสียจากบ้านเรือนที่จะเข้าระบบในแต่ละปี แผนการดูแลบ่อบำบัดให้มีสภาพที่สามารถบำบัดน้ำเสียได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยให้มีการทำความสะอาดและตัดหญ้ากำจัดวัชพืชโดยรอบบริเวณบ่อบำบัดน้ำเสียเป็นประจำสม่ำเสมอและซ่อมแซมดาดคอนกรีตรอบขอบบ่อบำบัดน้ำเสีย ซึ่งการทรุดตัวของขอบบ่ออาจส่งผลให้การไหลของน้ำเสียที่ต่ออนุกรมบ่อต่อบ่อไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพส่งผลให้คุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และอาจมีน้ำเสียรั่วซึมออกนอกพื้นที่ได้ การจัดทำแผนการซ่อมบำรุงเครื่องจักร/อุปกรณ์ รวมถึงการจัดทำแผนงบประมาณประจำปีในการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถเปิดเดินระบบได้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งกำชับเจ้าหน้าที่พัสดุดำเนินการจัดทำทะเบียนคุมพัสดุและบันทึกข้อมูลให้ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน รวมทั้งดำเนินการตรวจสอบพัสดุตามระเบียบ กฎหมาย ที่กำหนดอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ให้พิจารณาจัดหาอุปกรณ์วัดอัตราการไหลของน้ำ (Flow meter) เครื่องวัดอุณหภูมิน้ำ เครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำ และเครื่องวัดความเป็นกรด – ด่าง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย และให้มีการจัดหาเครื่องมือหรือกำหนดมาตรการเพื่อความปลอดภัย สำหรับการใช้คนลงไปตรวจสอบหรือตักขยะหรือการบำรุงรักษาท่อรวบรวมน้ำเสีย 5) พิจารณาวางแผนพัฒนาบุคลากรที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านบำบัดน้ำเสีย เช่น ให้เข้าร่วมฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีระบบบำบัดประเภทเดียวกันและประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย หรือขอความร่วมมือเชิงวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 4 (นครสวรรค์) รวมถึงพิจารณานำคู่มือแนวทางและมาตรการการจัดการน้ำเสียชุมชนในระดับท้องถิ่น คู่มือระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคู่มือมาตรฐานการบำบัดน้ำเสีย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน รวมถึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจัดทำผังการทำงานของอุปกรณ์ควบคุมไฟฟ้า แผนผังการทำงานตามอนุกรมของบ่อบำบัดน้ำเสีย พร้อมแนวทางการดูแลรักษา และรวบรวมเอกสารคู่มือเกี่ยวกับการบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสีย เพื่อไว้ใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียในอนาคต **กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสียเป็นไปตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle: PPP)** 1) ดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างการยอมรับเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสียผ่านโครงการต่าง ๆ ให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเตรียมความพร้อมการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย เช่น ประชาสัมพันธ์และสร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำเสียตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ดำเนินการศึกษาการกำหนดอัตราค่าบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมและกำหนดวิธีการจัดเก็บรายได้ สำรวจความยินยอมที่จะจ่ายค่าบำบัดน้ำเสียของประชาชน รวมถึงการจัดทำร่างเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบำบัดน้ำเสีย 2) สำหรับเทศบาลเมืองกำแพงเพชร เห็นควรแจ้งให้ อจน. ดำเนินการสำรวจ ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการจัดเก็บ อัตราการจัดเก็บ และจัดทำร่างเทศบัญญัติสำหรับเทศบาลในการประกาศจัดเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการบำบัดน้ำเสีย รวมถึงจัดวางระบบการจัดเก็บ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมหากจำเป็นต้องมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย 3) เทศบาลนครนครสวรรค์ ให้เร่งรัดดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัติเทศบาลนครนครสวรรค์ เรื่อง การจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสีย ปี พ.ศ. 2553 หรืออาจมีการทบทวน ปรับปรุงหรือแก้ไขเทศบัญญัติที่ได้ออกไว้แล้ว ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมตามสถานการณ์ปัจจุบัน 4) พิจารณานำคู่มือการกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ของสำนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ และนำโปรแกรมช่วยคำนวณสำหรับกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียชุมชน (WISE) ของ

หน่วยตรวจสอบ/ รายชื่อ อปท.	ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับแจ้งให้หน่วยรับตรวจพิจารณาดำเนินการ
	กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้สามารถประเมินอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียได้โดยง่าย ลดความยุ่งยากซับซ้อนในการคำนวณ และอำนวยความสะดวกให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดอัตราค่าบริการได้อย่างเหมาะสม ตามหลักการ “รายรับที่ได้จากการจัดเก็บค่าบริการต้องครอบคลุมต้นทุนการบำบัดหรืออัตราคืนทุน (Cost Recovery)” เพื่อให้มีรายรับเพียงพอสำหรับการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งโปรแกรมได้ติดตั้งบนเว็บไซต์และระบบเครือข่ายของกรมควบคุมมลพิษ www.pcd.go.th หรือ http://wise.pcd.go.th มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน **กรณีการตรวจสอบและควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพ** 1) กำชับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท 0810.5/ว 397 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2560 เรื่อง ซักซ้อมแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อสร้างให้ประชาชน สถานประกอบการ ร้านอาหาร และหาบเร่แผงลอย เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำเสีย 2) กำชับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำฐานข้อมูลและสถิติแหล่งกำเนิดมลพิษ ที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยให้ประสานงานกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด รวมถึงจัดให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษในเขตพื้นที่รับผิดชอบทราบและถือปฏิบัติตามกฎกระทรวงอย่างเคร่งครัด 3) กำชับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบให้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและแบบการเก็บสถิติและข้อมูล การจัดทำบันทึกรายละเอียด และรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2555 ในฐานะที่เป็นผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ประเภทระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน เพื่อให้เป็นไปตามที่กฎกระทรวงกำหนด ทั้งนี้อาจนำคู่มือแนวทางการดำเนินงานตามมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาใช้ในการปฏิบัติงาน 4) แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลน้ำเสียให้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน และพิจารณานำคู่มือมาตรฐานการบำบัดน้ำเสีย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย รวมถึงแนวทางและมาตรการจัดการน้ำเสียชุมชนในระดับท้องถิ่น กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน 5) กรณีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานหรือรายงานติดตามประเมินผลระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ให้นายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลท่าตะโก เทศบาลเมืองชุมแสง เทศบาลตำบลสลกบาตร เทศบาลเมืองพิจิตร และเทศบาลเมืองตะพานหิน แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดทำรายงานการติดตามประเมินผลหรือรายงานผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย สำหรับใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพต่อไป และให้นายกเทศมนตรี ของเทศบาลนครนครสวรรค์ และเทศบาลเมืองกำแพงเพชร แจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบปรับปรุงข้อมูลในเอกสารรายงานให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียประจำเดือน เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าใช้จ่ายบุคลากร ค่าวัสดุสำนักงานและอื่น ๆ ค่าตรวจวิเคราะห์น้ำและสารเคมี ค่าบำรุงรักษาเชิงป้องกัน ค่าจัดฝึกอบรม และค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 6) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินการจัดการน้ำเสีย ลดปริมาณความสกปรกของเสีย ณ แหล่งกำเนิด โดยให้บ้านเรือนและอาคารทุกประเภทมีการจัดการน้ำเสียเบื้องต้นด้วยการติดตั้งถังดักไขมันและ/หรือระบบบำบัดน้ำเสีย ณ แหล่งกำเนิด

ที่มา : รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 – 11

ภาคผนวกที่ 4 แสดงรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการออกเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย

รายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการออกเทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย	
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการออกเทศบัญญัติและจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย 19 แห่ง (22 ระบบ)	1) เทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก 2) เทศบาลตำบลท่าแร่ จังหวัดสกลนคร 3) เทศบาลนครอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี 4) เทศบาลตำบลโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 5) เทศบาลตำบลกุดจิก จังหวัดนครราชสีมา 6) เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 7) เทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร 8) เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี (2 ระบบ) 9) เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี (2 ระบบ) 10) เทศบาลตำบลบางเสร่ จังหวัดชลบุรี 11) เทศบาลตำบลบ้านเพ จังหวัดระยอง 12) เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 13) เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2 ระบบ) 14) เทศบาลเมืองป่าตอง จังหวัดภูเก็ต 15) เทศบาลตำบลกะรน จังหวัดภูเก็ต 16) เทศบาลเมืองกะทู้ จังหวัดภูเก็ต 17) เทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ 18) เทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 19) เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา
การออกประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง กำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสีย ของระบบบำบัดน้ำเสียรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 15 แห่ง ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนพิเศษ 186 ง ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2563 ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้เงินกองทุนสิ่งแวดล้อมในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย	1) เทศบาลตำบลบรบือ จังหวัดมหาสารคาม 2) เทศบาลเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท 3) เทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี 4) เทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต 5) เทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน 6) เทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 7) เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี 8) เทศบาลตำบลท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี 9) เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี จังหวัดสุโขทัย 10) เทศบาลตำบลโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา 11) เทศบาลตำบลกุดจิก จังหวัดนครราชสีมา 12) เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา 13) เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 14) เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 15) องค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล จังหวัดภูเก็ต

ที่มา : หนังสือ องค์ความรู้ “เสริมสร้างศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อม” กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เผยแพร่ในเว็บไซต์ https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2022/05/pcdnew-2022-05-11_03-54-14_380591.pdf

ภาคผนวกที่ 5 สรุปผลการปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ของ อปท. จำนวน 17 แห่ง

รายชื่อ อปท.	สรุปผลการปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
1) ทน.เชียงใหม่ 2) ทม.ลำพูน 3) ทน.เชียงราย 4) ทต.จันจว้า 5) ทต.แม่สาย	1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานผลการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ของผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในพื้นที่ ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน และล่าช้า 1.1) การรายงานผลการรวบรวมรายงาน (แบบ ทส.2) ของผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ เสนอต่อสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด (ทสจ.) 1.1.1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้รายงานผลการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ทน.เชียงใหม่ ไม่ได้รายงานผล จำนวน 14 เดือน 1.1.2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายงานผลการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ล่าช้า (มากกว่า 1 เดือน) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ทน.เชียงใหม่ ทน.เชียงราย และ ทต.แม่สาย 1.2) การบันทึกข้อมูลจำนวนรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ของผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ในระบบฐานข้อมูลเพื่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 1.2.1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้บันทึกข้อมูลจำนวนรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ในระบบฐานข้อมูลเพื่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ทน.เชียงใหม่ ทน.เชียงราย ทม.ลำพูน และ ทต.จันจว้า 1.2.2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บันทึกข้อมูลจำนวนรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) ในระบบฐานข้อมูลเพื่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ไม่ถูกต้อง จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ทม.ลำพูน 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงที่ออกตามความในมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ทน.เชียงใหม่ ทน.เชียงราย ทม.ลำพูน
6) ทน.ลำปาง	พบว่า ทน.ลำปาง ดำเนินการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) และได้จัดส่งให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปางเป็นประจำทุกเดือน โดยไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงดังกล่าว ทำให้ไม่ทราบว่าข้อมูลที่รวบรวมและจัดส่งนั้นครบถ้วนหรือไม่ ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีการรวบรวม (แบบ ทส.2) ของแหล่งกำเนิดมลพิษ จำนวน 35 แห่ง ทั้งนี้แหล่งกำเนิดมลพิษ จำนวน 16 แห่ง รายงานไม่ครบถ้วนทุกเดือน
7) ทม.พะเยา	พบว่า ทม.พะเยา ดำเนินการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) และได้จัดส่งให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยาเป็นประจำทุกเดือน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีการรวบรวม (แบบ ทส.2) ของแหล่งกำเนิดมลพิษ จำนวน 5 แห่ง ทั้งนี้แหล่งกำเนิดมลพิษ จำนวน 1 แห่ง รายงานไม่ครบถ้วน 1 เดือน และพบว่าเทศบาลเมืองพะเยาไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษที่เข้าข่ายต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงดังกล่าว ทำให้ไม่ทราบว่าข้อมูลที่รวบรวมและจัดส่งให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยานั้นครบถ้วน หรือไม่
8) ทม.น่าน	พบว่า ทม.น่าน ดำเนินการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) และได้จัดส่งให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน โดย ทม.น่าน ไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษทั้งหมดในพื้นที่ ทำให้ไม่ทราบว่าข้อมูลที่รวบรวมและจัดส่งนั้นครบถ้วน หรือไม่
9) ทม.อุตรดิตถ์	พบว่า ทม.อุตรดิตถ์ ดำเนินการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) และได้จัดส่งให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุตรดิตถ์เป็นประจำทุกเดือน โดย ทม.อุตรดิตถ์ ไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษทั้งหมดในพื้นที่ ทำให้ไม่ทราบว่าข้อมูลที่รวบรวมและจัดส่งนั้นครบถ้วนหรือไม่ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 การรวบรวมและรายงาน (แบบ ทส.2) ของแหล่งกำเนิดมลพิษในเขตพื้นที่แต่ละเดือนมีจำนวนไม่เท่ากัน
10) ทน.นครสวรรค์ 11) ทม.ชุมแสง 12) ทต.ท่าตะโก 13) ทม.กำแพงเพชร 14) ทต.สลกบาตร 15) ทม.พิจิตร	1) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ทต.ท่าตะโก และ ทม.ชุมแสง ไม่มีการรวบรวมข้อมูลรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) จัดส่งให้กับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เนื่องจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษไม่มีการจัดส่งข้อมูลมาให้ ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 2 แห่ง ยังไม่ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ที่เป็นเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษจัดทำรายงานตามที่กฎหมายกำหนด

รายชื่อ อปท.	สรุปผลการปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความมาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
16) ทม.ตะพานหิน 17) ทม.อุทัยธานี	2) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ทน.นครสวรรค์ ทม.กำแพงเพชร ทต.สลกบาตร ทม.พิจิตร ทม.ตะพานหิน และ ทม.อุทัยธานี มีการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) จัดส่งให้กับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด น้อยกว่าจำนวนข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีอยู่ ดังนี้ – ทน.นครสวรรค์ มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดส่งมากที่สุดจำนวน 27 แห่ง ซึ่งเป็นประเภทโรงงานอุตสาหกรรม อาคารชุด/โรงแรม โรงพยาบาล ศูนย์การค้า ร้านอาหาร สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สถานศึกษา และระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาล – ทม.กำแพงเพชร มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดส่งทั้งหมด 7 แห่ง ซึ่งเป็นประเภทโรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง และระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาล – ทต.สลกบาตร มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดส่งทั้งหมด 4 แห่ง ซึ่งเป็นประเภทร้านค้าสหกรณ์การเกษตร และบริษัทเอกชน – ทม.พิจิตร มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดส่งทั้งหมด 11 แห่ง ซึ่งเป็นประเภทตลาดสด โรงพยาบาล สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง สถานบริการ เรือนจำ โรงฆ่าสัตว์ โรงเรียน/สถาบันการศึกษา โรงแรม ห้างสรรพสินค้า สหกรณ์การเกษตร หน่วยงานราชการ และระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาล – ทม.ตะพานหิน มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดส่งทั้งหมด 8 แห่ง ซึ่งเป็นประเภทโรงงานอุตสาหกรรม สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง และระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาล – ทม.อุทัยธานี มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจัดส่งทั้งหมด 3 แห่ง ซึ่งเป็นประเภทโรงแรม และตลาดกลางเกษตรกร โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ไม่มีการออกใบรับเพื่อใช้เป็นหลักฐานให้กับเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษ และยังพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ทน.นครสวรรค์ ทม.พิจิตร และ ทต.สลกบาตร ได้มีการรวบรวมรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (แบบ ทส.2) จัดส่งให้กับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดล่าช้าเป็นบางเดือน 3) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ทม.ชุมแสง ทต.ท่าตะโก และ ทต.สลกบาตร ในฐานะผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บสถิติและข้อมูลการจัดทำบันทึกรายละเอียดและรายงานสรุปผลการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียในฐานะเจ้าของระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน (แบบ ทส.1 และ แบบ ทส.2) สำหรับจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ทน.นครสวรรค์ ทม.กำแพงเพชร ทม.พิจิตร และ ทม.ตะพานหิน มีการจัดทำข้อมูลตาม (แบบ ทส.1) และ (แบบ ทส.2) แต่การรายงานข้อมูลยังไม่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เช่น ไม่มีการระบุการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ ปริมาณการใช้ไฟฟ้าของระบบ ปริมาณน้ำใช้ทุกกิจกรรม ปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำเสีย ปริมาณสารเคมีหรือสารสกัดชีวภาพที่ใช้ และการทำงานของระบบ เป็นต้น

ภาคผนวกที่ 6 จำนวนพื้นที่เป้าหมายในการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 รายลุ่มน้ำ

ลุ่มน้ำ	2561 - 64	2565	2566	2567	2568	2569	2570	2571	2572	2573	2574	2575	2576	2577	2578	2579	2580	รวม
1) สาละวิน								2				1						3
2) โขงเหนือ													1				5	6
3) โขงตะวันออกเฉียงเหนือ	1			4					10					4	1		9	29
4) ชี	2			7			6		9	7	6	6	4	5	6	3		61
5) มูล	1		3				4						6		12	14	12	52
6) ปิง							1		6	9	1	20	7		17			61
7) วัง													1	4				5
8) ยม						3								7				10
9) น่าน				7		1		2			3					3	3	19
10) เจ้าพระยา	3	36	29	14	17	19	17	7	10	18	4		7	3	3	4		191
11) สะแกกรัง							1				1							2
12) ป่าสัก			6		5	4	7	5	5		4		5				4	45
13) ท่าจีน	2	1	1	10	11	16	8	1		2	12			3				67
14) แม่กลอง			1						2	1				1		1		6
15) บางปะกง							3	3	4	2	3	4	5	5				29
16) โตนเลสาป								4					1			6		11
17) ชายฝั่งทะเลตะวันออก			2	1	12	11	4			2		1						33
18) เพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์	1								3	2	21	9						36
19) ภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน			5	5			2	4		3		2	1					22
20) ทะเลสาบสงขลา								17	3		1	2	1		2	7		33
21) ภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนล่าง								2					3	3				8
22) ภาคใต้ฝั่งตะวันตก									1					10		1		12
รวม	**10**	**37**	**47**	**48**	**45**	**54**	**53**	**47**	**53**	**46**	**56**	**45**	**42**	**45**	**41**	**39**	**33**	**741**

ที่มา : คู่มือพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2561 – 2580 กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ หน้า 22

ภาคผนวกที่ 7 แสดงข้อมูลความคิดเห็นของ อปท. ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย จำนวน 25 แห่ง

ที่	รายชื่อ	เป้าหมาย/ลุ่มน้ำ	❶		❷			❸		❹	
			ไม่ทราบ	ทราบ	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	อื่น ๆ	ไม่มี	มี	ไม่จำเป็น	จำเป็น
1	เทศบาลตำบลช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่	2574 ลุ่มน้ำปิง	–	✓	–	✓	–	–	✓	–	✓
2	เทศบาลตำบลป่าแดด อ.เมือง จ.เชียงใหม่	2572 ลุ่มน้ำปิง	✓	–	–	✓	–	–	✓	–	✓
3	เทศบาลตำบลป่าไผ่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่	2573 ลุ่มน้ำปิง	✓	–	–	–	✓	–	✓	✓	–
4	เทศบาลตำบลสันกำแพง อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่	2572 ลุ่มน้ำปิง	✓	–	–	✓	–	–	✓	–	✓
5	เทศบาลตำบลสันผีเสื้อ อ.เมือง จ.เชียงใหม่	2573 ลุ่มน้ำปิง	✓	–	–	✓	–	–	✓	–	✓
6	เทศบาลตำบลสุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่	2572 ลุ่มน้ำปิง	–	✓	–	✓	–	–	✓	–	✓
7	เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่	2573 ลุ่มน้ำปิง	–	✓	✓	–	–	✓	–	✓	–
8	เทศบาลตำบลปัว อ.ปัว จ.น่าน	2571 ลุ่มน้ำน่าน	✓	–	–	✓	–	–	✓	–	✓
9	เทศบาลตำบลท่าวังผา อ.ท่าวังผา จ.น่าน	2571 ลุ่มน้ำน่าน	–	✓	–	–	✓	✓	–	–	✓
10	เทศบาลตำบลกลางเวียง อ.เวียงสา จ.น่าน	2574 ลุ่มน้ำน่าน	–	✓	–	✓	–	–	✓	–	✓
11	เทศบาลตำบลเชียงกลาง อ.เชียงกลาง จ.น่าน	2574 ลุ่มน้ำน่าน	–	✓	✓	–	–	✓	–	✓	–
12	องค์การบริหารส่วนตำบล ไชยสถาน อ.เมือง จ.น่าน	2574 ลุ่มน้ำน่าน	✓	–		✓	–	–	✓	–	✓
13	เทศบาลตำบลวงฆ้อง อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก	2567 ลุ่มน้ำน่าน	✓	–	–	✓	–	✓	–	–	✓
14	เทศบาลตำบลพลายชุมพล อ.เมือง จ.พิษณุโลก	2567 ลุ่มน้ำน่าน	✓	–	✓	–	–	✓	–	–	✓
15	เทศบาลตำบลท่าทอง อ.เมือง จ.พิษณุโลก	2567 ลุ่มน้ำน่าน	–	✓	–	✓	–	–	✓	–	✓
16	องค์การบริหารส่วนตำบล บึงพระ อ.เมือง จ.พิษณุโลก	2567 ลุ่มน้ำน่าน	✓	–	✓	–	–	✓	–	✓	–
17	องค์การบริหารส่วนตำบล วัดจันทร์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก	2567 ลุ่มน้ำน่าน	✓	–	–	✓	–	✓	–	–	✓
18	องค์การบริหารส่วนตำบล สมอแข อ.เมือง จ.พิษณุโลก	2567 ลุ่มน้ำน่าน	✓	–	–	✓	–		✓	–	✓
19	องค์การบริหารส่วนตำบล ท่าโพธิ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก	2567 ลุ่มน้ำน่าน	–	✓	–	✓	–	✓	–	–	✓
20	เทศบาลนครนครสวรรค์ อ.เมือง จ.นครสวรรค์	2567 ลุ่มน้ำเจ้าพระยา	✓	–	✓	–	–	✓	–	–	✓
21	เทศบาลเมืองตาคลี อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์	2565 ลุ่มน้ำเจ้าพระยา	–	✓	–	–	✓	✓	–	–	✓

ที่	รายชื่อ	เป้าหมาย/ลุ่มน้ำ	❶		❷			❸		❹	
			ไม่ทราบ	ทราบ	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	อื่น ๆ	ไม่มี	มี	ไม่จำเป็น	จำเป็น
22	เทศบาลตำบลทับกฤช อ.ชุมแสง จ.นครสวรรค์	2569 ลุ่มน้ำเจ้าพระยา	✓	–	–	✓	–	✓	–	–	✓
23	เทศบาลตำบลไพศาลี อ.ไพศาลี จ.นครสวรรค์	2568 ลุ่มน้ำเจ้าพระยา	✓	–	✓	–	–	✓	–	✓	–
24	เทศบาลตำบลหนองบัว อ.หนองบัว จ.นครสวรรค์	2566 ลุ่มน้ำเจ้าพระยา	–	✓	✓	–	–	✓	–	✓	–
25	เทศบาลตำบลสามง่าม อ.สามง่าม จ.พิจิตร	2569 ลุ่มน้ำยม	✓	–	–	–	✓	✓	–	✓	–
รวม			15	10	7	14	4	14	11	7	18
ร้อยละ			60.00	40.00	28.00	56.00	16.00	56.00	44.00	28.00	72.00

ที่มา : แบบสอบถามผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของ อปท. 25 แห่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ในพื้นที่ 22 ลุ่มน้ำของกรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ :
- ❶ หมายถึง ท่านได้รับทราบข้อมูลกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านอยู่ในพื้นที่เป้าหมายการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย พ.ศ. 2561 – 2580 ของ กองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือไม่
- ❷ หมายถึง ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านปัจจุบันประสบปัญหามลพิษทางน้ำหรือมีปัญหาน้ำเน่าเสีย หรือไม่
- ❸ หมายถึง ที่ผ่านมาหน่วยงานของท่านได้รับหรือมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำ/ปัญหาน้ำเน่าเสีย/การปล่อยน้ำเน่าเสียทิ้งลงแหล่งน้ำสาธารณะหรือไม่
- ❹ หมายถึง ท่านคิดว่าการก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของท่านมีความจำเป็นหรือไม่

ภาคผนวกที่ 8 แสดงภาพรวมด้านการเตรียมความพร้อมด้านการจัดทำเอกสารการขอรับจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ของ อปท. ในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 20 แห่ง

ที่	เอกสารที่ต้องนำเสนอ	จำนวน อปท. ที่สอบถามทั้งหมด (แห่ง)	การเตรียมความพร้อม (แห่ง)		
			ไม่มี	มีไม่ครบถ้วน	มีครบถ้วน
1	**นโยบาย หรือแผนแม่บท หรือ ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำของจังหวัด** 1.1) ข้อมูลพื้นฐาน (1) จำนวน ขอบเขต ขนาด ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ (2) ปริมาณน้ำเสียชุมชน และค่าความสกปรก ที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) ความพร้อมด้านบุคลากร การบริหารจัดการ และการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง	20	8	11	1
	1.2) การจัดการน้ำเสีย ณ ปัจจุบัน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง พร้อมทั้งการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการน้ำเสียชุมชน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว	20	9	7	4
	1.3) เป้าหมายของนโยบาย หรือ แผนแม่บท หรือ ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำของจังหวัด	20	9	7	4
	1.4) แนวทางการจัดการน้ำเสียชุมชน	20	8	8	4
	1.5) แผนการดำเนินงาน	20	12	4	4
2	**ข้อเสนอโครงการ (TOR)** ข้อเสนอโครงการที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ประกอบด้วย ความเป็นมา ปัญหา – อุปสรรค สถานการณ์ปัจจุบัน วัตถุประสงค์ กิจกรรมที่จะดำเนินการตั้งแต่การเตรียมความพร้อมจนถึงการเปิดเดินระบบ ที่ตั้งโครงการที่แสดงพิกัดทางภูมิศาสตร์ (Latitude/Longitude) ที่ชัดเจน ขอบเขตงานที่ระบุรายละเอียดของงานหรือรายการที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ วงเงินงบประมาณ แหล่งงบประมาณ ระยะเวลาดำเนินการ (จำนวนวัน) ผู้รับผิดชอบโครงการ ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด เป็นต้น	**20**	**20**	**–**	**–**
3	**ผลการศึกษาความเหมาะสม (FS)** ต้องดำเนินการแล้วเสร็จ ไม่เกิน 3 ปี นับถึงปีที่เสนอแผนปฏิบัติการฯ ในระดับจังหวัด และจะต้องระบุผู้จัดทำ ชื่อโครงการ และวัน เดือนปีที่แล้วเสร็จที่ชัดเจน	20	20	–	–
4	**การสำรวจและออกแบบรายละเอียด (DD)** มีรายการคำนวณทางวิศวกรรม และลงนามการออกแบบและรับรองแบบให้ถูกต้องและครบถ้วน โดยผู้มีอำนาจลงนาม พร้อมแนบเอกสารใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของผู้ที่ออกแบบและรับรองแบบดังกล่าว	20	20	–	–
5	**5.1 แบบรายละเอียด เป็นเอกสารพิมพ์เขียว และมีวิศวกรลงนามรับรองในทุกหน้า**	20	20	–	–
	5.2 รายการประมาณราคา (BOQ)	20	20	–	–
6	**กรรมสิทธิ์ที่ดิน หนังสืออนุญาตให้ใช้พื้นที่ และ/หรือหนังสืออนุญาตให้ทำกิจการนอกเขตแสดงสถานภาพพื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการโครงการ** อาทิ แนววางท่อรวบรวมน้ำเสียและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ตำแหน่งที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย โดยนำเสนอเอกสาร หลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินและ/หรือหนังสืออนุญาตให้ใช้พื้นที่จากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ	20	19	–	1

ที่	เอกสารที่ต้องนำเสนอ	จำนวน อปท. ที่สอบถามทั้งหมด (แห่ง)	การเตรียมความพร้อม (แห่ง)		
			ไม่มี	มีไม่ครบถ้วน	มีครบถ้วน
7	**การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินการโครงการ**	20	19	1	–
8	**การยืนยันการสมทบงบประมาณ** 8.1) หนังสือยืนยันการสมทบงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอัตราไม่น้อยกว่า ร้อยละ 10 ของวงเงินงบประมาณทั้งโครงการที่ได้รับจัดสรร จากนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถึงเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	20	20	–	–
	8.2) รายงานการประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีมติเห็นชอบการสมทบงบประมาณที่สอดคล้องกับข้อ 8.1	20	20	–	–
9	**บันทึกข้อตกลงความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการน้ำเสีย**	20	19	–	1
10	**แผนการบริหารจัดการโครงการ** ให้นำเสนอแผนการบริหารจัดการโครงการ ภายหลังการก่อสร้างระบบแล้วเสร็จ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการโครงการได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ 10.1) แผนงานการเดินระบบและบำรุงรักษาระบบ	20	20	–	–
	10.2) แผนงบประมาณการเดินระบบและบำรุงรักษา	20	20	–	–
	10.3) แผนการจัดโครงสร้างองค์กรและบุคลากร	20	20	–	–
	10.4) แผนการมีส่วนร่วมของประชาชน	20	19	1	–
	10.5) แผนการติดตามและประเมินผลโครงการ	2	20	–	–
11	**สถานะการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย้อนหลัง 3 ปี (จากปีปัจจุบัน) ดังต่อไปนี้** 11.1) ข้อมูลรายได้ – รายจ่าย	20	7	10	3
	11.2) เงินสะสมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจ่ายได้	20	7	2	11
12	**ผลการศึกษาการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน** นำเสนอข้อมูลรายรับและรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการเดินระบบบำบัดน้ำเสียที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ พร้อมแสดงที่มาและรายการคำนวณ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดอัตราค่าบริการที่จะประกาศใช้ในแต่ละเขตท้องที่ที่เป็นที่ตั้งของระบบ	20	19	–	1
13	**(ร่าง) เทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน**	**20**	**19**	**–**	**1**
14	**การส่งคืนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม** 14.1) กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเคยได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมในการเดินระบบ ให้นำส่งรายงานหรือหลักฐานแสดงผลการส่งคืนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมในการเดินระบบและนำส่งแผนการดำเนินงานตามมาตรา 88 และมาตรา 93 เพื่อการจัดเก็บค่าบริการและการส่งเงินคืนกองทุนสิ่งแวดล้อม	20	20	–	–
	14.2) กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เคยได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมในการเดินระบบ ให้นำส่งแผนการดำเนินงานตามมาตรา 88 และมาตรา 93 เพื่อการจัดเก็บค่าบริการและการส่งเงินคืนกองทุนสิ่งแวดล้อม	20	20	–	–

ที่	เอกสารที่ต้องนำเสนอ	จำนวน อปท. ที่สอบถามทั้งหมด (แห่ง)	การเตรียมความพร้อม (แห่ง)		
			ไม่มี	มีไม่ครบถ้วน	มีครบถ้วน
15	**รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE)** (สำหรับโครงการที่อยู่ในพื้นที่ที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงาน)	20	19	1	–

ที่มา : แบบสอบถามผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของ อปท. จำนวน 20 แห่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ในพื้นที่ 22 ลุ่มน้ำของกรมควบคุมมลพิษ

ภาคผนวกที่ 9 แสดงการเตรียมความพร้อมด้านการจัดทำเอกสารการขอรับจัดสรรงบประมาณการก่อสร้างระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ของ อปท. ในพื้นที่เป้าหมาย จำแนกตาม อปท. จำนวน 20 แห่ง

ที่	รายชื่อ อปท.	1.					2.	3.	4.	5.		6.	7.	8.		9.	10.					11.		12.	13.	14.	15.
		1.1	1.2	1.3	1.4	1.5				5.1	5.2			8.1	8.2		10.1	10.2	10.3	10.4	10.5	11.1	11.2				
1	เทศบาลตำบลช้างเผือก	✓ ไม่ครบ	✓	✓	✓	✓	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	✓	×	×	×	×	×	✓	✓	×	×	×	×
2	เทศบาลตำบลป่าแดด	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	✓	✓	×	×	×	✓
3	เทศบาลตำบลป่าไผ่	×	✓	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	✓ ไม่ครบ	✓	×	×	×	×
4	เทศบาลตำบลสันกำแพง	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
5	เทศบาลตำบลสันผีเสื้อ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	×	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×
6	เทศบาลตำบลสุเทพ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	✓	✓	×	×	×	×
7	เทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	✓	✓	×	×	×	×
8	เทศบาลตำบลปัว	×	×	×	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	✓	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×
9	เทศบาลตำบลท่าวังผา	✓	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	✓	✓	×	×	×	×
10	เทศบาลตำบลกลางเวียง	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓	✓	✓	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	✓	✓	✓	✓	×	×

ที่	รายชื่อ อปท.	1.					2.	3.	4.	5.		6.	7.	8.		9.	10.					11.		12.	13.	14.	15.
		1.1	1.2	1.3	1.4	1.5				5.1	5.2			8.1	8.2		10.1	10.2	10.3	10.4	10.5	11.1	11.2				
11	เทศบาลตำบลเชียงกลาง	×	✓	×	✓	✓	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
12	องค์การบริหารส่วนตำบลไชยสถาน	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	×	×	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	×	×	✓ ไม่ครบ	×	✓	✓	×	×	×	×
13	เทศบาลตำบลท่าทอง	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	✓	✓	×	×	×	×
14	องค์การบริหารส่วนตำบลวัดจันทร์	✓ ไม่ครบ	×	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
15	องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
16	เทศบาลเมืองตาคลี	✓ ไม่ครบ	×	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	✓	✓	×	×	×	×
17	เทศบาลตำบลทับกฤช	✓ ไม่ครบ	✓	✓ ไม่ครบ	✓	×	×	×	×	×	×	✓	×	×	×	×	×	×	×	×	×	–	–	×	×	×	×
18	เทศบาลตำบลไพศาลี	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
19	เทศบาลตำบลหนองบัว	×	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	✓ ไม่ครบ	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
20	เทศบาลตำบลสามง่าม	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
ไม่มี/ไม่ทำ		8	9	9	8	12	19	19	19	19	19	19	19	19	20	19	20	20	20	19	20	7	7	19	19	20	19
มีทำไม่ครบ		12	8	8	9	5	1	1	1	1	1	–	1	1	–	–	–	–	–	1	–	10	2	–	–	–	–
ทำครบ		–	3	3	3	3	–	–	–	–	–	1	–	–	–	1	–	–	–	–	–	3	11	1	1	–	1
รวม		20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20

ที่มา : แบบสอบถามผู้บริหาร/เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของ อปท. 20 แห่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มเป้าหมายในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน พ.ศ. 2561 – 2580 ในพื้นที่ 22 ลุ่มน้ำ ของกรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ :
1. หมายถึง นโยบาย หรือแผนแม่บท หรือ ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำของจังหวัด
2. หมายถึง ข้อเสนอโครงการ (TOR)
3. หมายถึง ผลการศึกษาความเหมาะสม (FS)
4. หมายถึง การสำรวจและออกแบบรายละเอียด (DD)
5. หมายถึง รายการประมาณราคา (BOQ)
6. หมายถึง กรรมสิทธิ์ที่ดิน หนังสืออนุญาตให้ใช้พื้นที่ และ/หรือหนังสืออนุญาตให้ทำกิจการนอกเขต
7. หมายถึง การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินการโครงการ
8. หมายถึง การยืนยันการสมทบงบประมาณ
9. หมายถึง บันทึกข้อตกลงความร่วมมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการน้ำเสีย
10. หมายถึง แผนการบริหารจัดการโครงการ
11. หมายถึง สถานะการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย้อนหลัง 3 ปี (จากปีปัจจุบัน)
12. หมายถึง ผลการศึกษาการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน
13. หมายถึง (ร่าง) เทศบัญญัติการจัดเก็บค่าบริการ/ค่าธรรมเนียมการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชน
14. หมายถึง การส่งคืนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม
15. หมายถึง รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น (IEE) (สำหรับโครงการที่อยู่ในพื้นที่ที่เข้าข่ายต้องจัดทำรายงาน)

ทั้งนี้รายละเอียดข้อ 1 – 15 และข้อย่อยอ้างอิงข้อมูลตามภาคผนวกที่ 8

ภาคผนวกที่ 10 แสดงปัญหา/สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 22 แห่ง ส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน

รายชื่อ อปท.	สรุปปัญหา/สาเหตุที่สำคัญ
1) ทน.เชียงใหม่ 2) ทม.ลำพูน 3) ทนเชียงราย	**กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 3 แห่ง ไม่สามารถรวบรวมน้ำเสียเข้าระบบได้สอดคล้องกับศักยภาพของระบบที่ออกแบบไว้เกิดจากปัญหาในระบบรวบรวมน้ำเสีย มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** 1. เครื่องจักร/อุปกรณ์ในระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียชำรุด/เสียหาย เสื่อมสภาพตามอายุการใช้งาน - เทศบาลนครเชียงใหม่ มีปัญหาท่อส่งน้ำเสียชำรุดอย่างต่อเนื่องช่วงปี 2561 – 2565 - เทศบาลเมืองลำพูนประตูน้ำชำรุดเป็นผลมาจากการดำเนินโครงงานก่อสร้างของหน่วยงานอื่นช่วงประมาณกลางปี พ.ศ. 2565 ส่งผลให้น้ำเสียชุมชน (ฝั่งสนามกีฬา) ไม่สามารถส่งมาที่สถานีสูบ เพื่อส่งต่อไปยังสถานีปรับคุณภาพน้ำได้ - เทศบาลนครเชียงราย มีสภาพปัญหาในระบบรวบรวมน้ำเสีย ที่ทำให้น้ำบางส่วนรั่วไหลออกจากระบบ เนื่องจาก 1) เส้นท่อที่อยู่ใต้พื้นดินบางจุดไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบได้ ซึ่งพิจารณาจากอายุการใช้งานคาดว่ามีบางจุดที่เสื่อมสภาพและมีน้ำเสียรั่วไหลออกจากระบบได้ 2) ระบบบ่อดักชำรุด/ทรุดตัวตามอายุการใช้งาน 3) สันเวียร์ (ผนังกั้นเพื่อดักน้ำเสีย) ในบ่อดักเสื่อมสภาพทำให้ไม่สามารถดักน้ำเสียได้เต็มประสิทธิภาพ และ 4) ปัญหาเส้นท่อที่นำน้ำเข้าโรงสูบย่อยอุดตัน ทำให้ไม่สามารถนำน้ำเสียเข้าระบบได้ 2. การรวบรวมน้ำเสียไม่ครอบคลุมทุกชุมชนในเขตพื้นที่ให้บริการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวม 3. โครงสร้าง เครื่องจักร/อุปกรณ์ ในระบบรวบรวมน้ำเสียชำรุด/เสียหาย หรือเสื่อมสภาพตามอายุการใช้งาน **กรณีเทศบาลเมืองลำพูนไม่สามารถระบุสถานะการทำงานของเครื่องจักรในระบบบำบัดน้ำเสีย** เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการตรวจสอบ ดูแล บำรุงรักษาระบบ โดยเฉพาะส่วนหลักที่อยู่ใต้ดิน **กรณีเทศบาลเมืองลำพูน ไม่ได้ใช้ประโยชน์ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจคุณภาพน้ำ มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** เทศบาลเมืองลำพูนไม่ได้ใช้ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจคุณภาพน้ำของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย เนื่องจาก ไม่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญสามารถปฏิบัติหน้าที่ตรวจคุณภาพน้ำในห้องปฏิบัติการได้ **กรณีปัญหาในการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้ 1. ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครเชียงใหม่ - เทศบาลนครเชียงใหม่ ไม่ทราบข้อมูลตำแหน่งของบ่อดักน้ำเสียที่ชัดเจน เนื่องจากรับโอนระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียมาจากสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ปัจจุบันข้อมูลบางส่วนขาดความครบถ้วน 2. ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลเมืองลำพูน - ได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับการซ่อมแซมบำรุงรักษาและจัดซื้อเครื่องจักรทดแทนไม่เพียงพอ และยังไม่มีการดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการจัดการน้ำเสียเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการระบบฯ ในพื้นที่เทศบาลเมืองลำพูน - เครื่องจักรอุปกรณ์บางส่วนไม่มีแผนในการซ่อมแซมและการจัดซื้อเครื่องจักรทดแทน เนื่องจากปริมาณน้ำเสียที่เข้าสู่ระบบค่อนข้างน้อย การซ่อมแซมเครื่องจักรอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ ต้องใช้งบประมาณสูงและอาจไม่มีการใช้งาน - ขาดบุคลากรในการกำกับดูแลการตรวจสอบสภาพการทำงานของเครื่องจักรอุปกรณ์อย่างเป็นระบบ และไม่มีการจัดวางระบบการรายงานผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนตรวจสอบได้ - ขาดการวางแผนในการตรวจสอบบ่อดักน้ำเสียอย่างชัดเจนเป็นระบบ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนในการขุดลอกทำความสะอาดในกรณีที่มีตะกอนสะสม

รายชื่อ อปท.	สรุปปัญหา/สาเหตุที่สำคัญ
	3. ระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครเชียงราย - เทศบาลนครเชียงราย ยังไม่มีการดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการจัดการน้ำเสียเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการระบบฯ - ขาดการวางแผนในการตรวจสอบบ่อดักน้ำเสียอย่างชัดเจนเป็นระบบ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนในการขุดลอกทำความสะอาดในกรณีที่มีตะกอนสะสม **กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตาม หลักการ "ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย" ได้ และขาดการดำเนินการเพื่อเตรียมการสำหรับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียในอนาคต มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** 1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ บริหารจัดการ และดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย โดยขาดการมอบนโยบาย หรือมอบหมายงานให้มีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมและขับเคลื่อนไปสู่การจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสียที่สำเร็จได้ในอนาคต 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีความเชี่ยวชาญในการดำเนินการเพื่อกำหนดอัตราค่าบริการบำบัดน้ำเสียให้เป็นธรรม เหมาะสมกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ และถูกต้องตามหลักวิชาการ
4) ทน.ลำปาง	**กรณีเทศบาลนครลำปางบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด** มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้ 1. ไม่มีการวางแผนในการผลักดันให้เกิดการขยายเขตพื้นที่บริการหรือวางแนวท่อรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมเขตเทศบาล 2. ขาดการประสานงานหรือบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียฯ ให้มีประสิทธิภาพ ทั้งการขอรับจัดสรรงบประมาณเพื่อขยายเขตพื้นที่บริการ และการผลักดันให้ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และค่าธรรมเนียม หรือด้านอื่น ๆ **กรณีเทศบาลนครลำปางบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนไม่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** 1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง ปรับปรุง ดูแล บำรุงรักษาถนน และระบบระบายน้ำทิ้งและน้ำฝนชุมชนภายในจังหวัดลำปาง ขาดการบูรณาการร่วมกันในการวางแผนก่อสร้างหรือปรับปรุงถนนและระบบระบายน้ำทิ้งและน้ำฝนทำให้ไม่มีการเชื่อมต่อระบบดังกล่าวเข้าสู่ระบบรวบรวมน้ำเสียของเทศบาลนครลำปาง 2. เทศบาลนครลำปางไม่มีการตรวจสอบ วิเคราะห์และประเมินผลสัมฤทธิ์ และบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนบริหารจัดการให้มีการรวบรวมปริมาณน้ำเสียให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือตามความสามารถของระบบที่รองรับได้ และบำบัดน้ำเสียให้มีคุณภาพดีขึ้นตามวัตถุประสงค์
5) ทม.พะเยา	**กรณีเทศบาลเมืองพะเยาบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** 1. เทศบาลเมืองพะเยาไม่มีการวางแผนในการผลักดันให้เกิดการขยายเขตพื้นที่บริการหรือรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมพื้นที่ที่มีปัญหาน้ำเสีย 2 .เทศบาลเมืองพะเยาขาดการประสานงานหรือบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพ ทั้งการขอรับจัดสรรงบประมาณเพื่อขยายเขตพื้นที่บริการ และการผลักดันให้ดำเนินการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย และค่าธรรมเนียม หรือด้านอื่น ๆ **กรณีเทศบาลเมืองพะเยาบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนไม่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** เทศบาลเมืองพะเยาไม่มีการตรวจสอบ วิเคราะห์และประเมินผลสัมฤทธิ์ รวมถึงบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนบริหารจัดการให้มีการรวบรวมปริมาณน้ำเสียให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือตามความสามารถของระบบที่รองรับได้ และบำบัดน้ำเสียให้มีคุณภาพดีขึ้นตามวัตถุประสงค์
6) ทม.น่าน	**กรณีเทศบาลเมืองน่านบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** 1. เทศบาลเมืองน่านขาดแนวทางและระบบควบคุม ตรวจสอบ และติดตามประเมินผลการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

รายชื่อ อปท.	สรุปปัญหา/สาเหตุที่สำคัญ
	2. เทศบาลเมืองน่านขาดการประสานงานหรือบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ในการใช้ประโยชน์จากพัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ การขอรับจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุง ซ่อมแซมระบบต่าง ๆ รวมทั้งการจัดเก็บค่าบริการบำบัดน้ำเสีย **กรณีเทศบาลเมืองน่านบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียไม่เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** เทศบาลเมืองน่าน ไม่มีการตรวจสอบวิเคราะห์และประเมินผลสัมฤทธิ์ รวมถึงการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนบริหารจัดการให้มีการรวบรวมปริมาณน้ำเสียให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือตามความสามารถของระบบที่รองรับได้ และสามารถบำบัดน้ำเสียให้มีคุณภาพดีขึ้นตามวัตถุประสงค์
7) ทม.อุตรดิตถ์	**กรณีระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ชำรุดเสียหายไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ขาดการวางแผน รวมถึงขาดการประสานงานหรือบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการบำบัดน้ำเสียชุมชนโดยตรง อย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสียของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์และจังหวัดอุตรดิตถ์ อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์
8) ทน.พิษณุโลก 9) ทต.บางระกำ 10) ทต.วังทอง 11) ทม.ตาก 12) ทน.แม่สอด 13) ทม.เพชรบูรณ์ 14) ทม.สุโขทัยธานี	**กรณีปริมาณน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** 1. ระบบรวบรวมน้ำเสียของเทศบาลนครพิษณุโลกมีการชำรุดและไม่ครอบคลุมพื้นที่ทำให้การรวบรวมน้ำเสียไม่มีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ ขณะตรวจสอบอยู่ระหว่างการซ่อมแซมเพื่อฟื้นฟูปรับปรุงระบบรวบรวมน้ำเสียทำให้ต้องหยุดเดินระบบรวบรวมน้ำเสียจนกว่าจะซ่อมแซมปรับปรุงแล้วเสร็จ 2. เทศบาลตำบลบางระกำ ประสบปัญหาเรื่องสภาพการใช้ไฟฟ้าในชุมชนบริเวณที่ตั้งระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จนส่งผลกระทบต่อการเปิดเดินระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย ประกอบกับแนวท่อระบายน้ำซึ่งรับน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดยังไม่ครอบคลุมพื้นที่และท่อระบายน้ำที่มีอยู่บางส่วนไม่ได้เชื่อมต่อกับระบบรวบรวมน้ำเสีย 3. เทศบาลตำบลวังทอง ขาดการดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมน้ำเสียอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามที่ออกแบบไว้ ประกอบกับแนวท่อระบายน้ำซึ่งรับน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดยังไม่ครอบคลุมพื้นที่และท่อระบายน้ำที่มีอยู่บางส่วนไม่ได้เชื่อมต่อกับระบบรวบรวมน้ำเสีย รวมถึงสภาพพื้นที่ในแต่ละชุมชนมีความลาดเอียงที่แตกต่างกันทำให้น้ำเสียไหลเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียน้อย 4. เทศบาลเมืองตาก ขาดการดูแลบำรุงรักษาระบบรวบรวมน้ำเสียอย่างสม่ำเสมอ และไม่มีการซ่อมแซมเมื่อมีเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ชำรุดอย่างทันกาล เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามที่ออกแบบไว้ 5. เทศบาลนครแม่สอด ประสบปัญหาการอุดตันของเศษขยะและตะกอนซึ่งอาจทำให้ปั๊มน้ำในระบบรวบรวมน้ำเสียชำรุดเสียหาย ประกอบกับแนวท่อระบายน้ำซึ่งรับน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดยังไม่ครอบคลุมพื้นที่และท่อระบายน้ำที่มีอยู่บางส่วนไม่ได้เชื่อมต่อกับระบบรวบรวมน้ำเสียจึงทำให้ปริมาณน้ำเสียเข้าระบบบำบัดน้ำเสียน้อยกว่าที่ควรจะเป็น 6. เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ ประสบปัญหาเรื่องภาระค่าใช้จ่ายของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียโดยเฉพาะค่าไฟฟ้า จึงทำให้การเปิดเดินระบบไม่ต่อเนื่องตามที่ออกแบบและก่อสร้างไว้ ประกอบกับแนวท่อระบายน้ำซึ่งรับน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดยังไม่ครอบคลุมพื้นที่และท่อระบายน้ำที่มีอยู่บางส่วนไม่ได้เชื่อมต่อกับระบบรวบรวมน้ำเสีย 7. ประตูกั้นน้ำของบ่อดักน้ำเสียบางแห่งในระบบรวบรวมน้ำเสียของเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี มีการชำรุดตามอายุการใช้งาน ประกอบกับมีการเปิดประตูกั้นน้ำบางแห่งเพื่อระบายน้ำในช่วงที่ฝนตกแล้วไม่ได้มีการปิด ทำให้มีน้ำเสียบางส่วนไหลลงแม่น้ำยมโดยไม่เข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย **กรณีคุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียบางแห่งไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** เทศบาลเมืองตาก เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ และเทศบาลตำบลบางระกำขาดการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนในความรับผิดชอบ รวมทั้งยังไม่มีการนำผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา เพื่อหาสาเหตุและดำเนินการแก้ไขให้ระบบบำบัดน้ำเสียสามารถบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ได้ออกแบบไว้อย่างสม่ำเสมอ

รายชื่อ อปท.	สรุปปัญหา/สาเหตุที่สำคัญ
15) ทน.นครสวรรค์ 16) ทม.ชุมแสง 17) ทต.ท่าตะโก 18) ทม.กำแพงเพชร 19) ทต.สลกบาตร 20) ทม.พิจิตร 21) ทม.ตะพานหิน 22) ทม.อุทัยธานี	**กรณีการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องการบริหารจัดการน้ำเสียที่เกิดจากชุมชนเท่าที่ควร 2. กรณีการเดินระบบบำบัดน้ำเสียไม่ต่อเนื่อง เกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการดูแลบ่อบำบัดน้ำเสียให้อยู่ในสภาพที่สามารถบำบัดน้ำเสียให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานได้ ขาดการวางแผนในการดูแลบำรุงรักษาเครื่องจักรโดยเฉพาะเครื่องสูบน้ำให้มีสภาพพร้อมใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงขาดการวางแผนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับน้ำเสียที่มาจากโรงฆ่าสัตว์ไหลเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย 3. กรณีมีปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบน้อยกว่าที่ออกแบบไว้ เนื่องจากแนวท่อรวบรวมน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้ก่อสร้างมานานไม่ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนทั้งหมด และการต่อท่อเชื่อมกับท่อระบายน้ำทิ้งจากบ้านเรือนไม่ครอบคลุม รวมถึงท่อรวบรวมน้ำเสียบางส่วนเกิดชำรุดรั่วซึมหรือตกท้องช้าง ไม่สามารถรวบรวมน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียได้ทั้งหมด 4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดงบประมาณหรือมีงบประมาณจำกัดที่จะนำมาก่อสร้างหรือขยายแนวท่อรวบรวมน้ำเสียให้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนมากขึ้น ประกอบกับขาดความรู้ความเข้าใจในการขอรับการจัดสรรงบประมาณจากแหล่งอื่น เช่น จากกองทุนสิ่งแวดล้อม หรือการจัดทำโครงการเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณผ่านแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด รวมถึงบางแห่งการจัดสร้างระบบท่อรวบรวมเพิ่มเติมยังไม่เป็นไปตามแผนงาน/โครงการที่วางไว้ 5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการวางแผนด้านงบประมาณในการดูแลบำรุงรักษาซ่อมแซมเครื่องสูบน้ำให้มีสภาพพร้อมใช้งานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงดูแลบ่อบำบัดน้ำเสียให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำทะเบียนคุมพัสดุของระบบบำบัดน้ำเสียให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อให้การบันทึกและรายงานข้อมูลสอดคล้องกับข้อเท็จจริง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการจัดทำทะเบียนคุมครุภัณฑ์ของระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสีย แต่ไม่มีการแยกรายการครุภัณฑ์ให้ชัดเจน เช่น ทะเบียนคุมระบุว่าเป็นรายการครุภัณฑ์สถานีสูบน้ำเสียที่ 1 แต่ไม่มีการจำแนกรายการว่ามีเครื่องสูบน้ำจำนวนกี่เครื่อง ขนาดเท่าใด รวมถึงไม่มีการระบุรายการตู้ควบคุมไฟฟ้าและรอกไฟฟ้าซึ่งมีอยู่ในสถานีสูบน้ำไว้ในทะเบียนคุมแต่อย่างใด นอกจากนี้ผลการตรวจสอบพัสดุประจำปีบางแห่งยังไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง เช่น ระบุว่าเครื่องสูบน้ำใช้งานได้ปกติ ทั้งที่ข้อเท็จจริงคือชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ และยังพบว่าทุกแห่งไม่มีการเขียนรหัสครุภัณฑ์ไว้ที่ตัวครุภัณฑ์เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ 6. เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดทักษะและความรู้ด้านเทคนิคในการดำเนินงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพบว่าหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบคือกองช่าง/สำนักช่าง และกองสาธารณสุข ซึ่งเจ้าหน้าที่ยังไม่เชี่ยวชาญหรือมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียเท่าที่ควร ทั้งนี้ตามคู่มือมาตรฐานการบำบัดน้ำเสีย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดประเภทและหน้าที่ของบุคลากรในโรงบำบัดน้ำเสีย เช่น เจ้าหน้าที่ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย ควรมีวุฒิไม่ต่ำกว่าวิศวกรรมศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์สาขาสิ่งแวดล้อมหรือเทียบเท่า ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบสังเกตและตรวจสอบการทำงานของเครื่องจักรอุปกรณ์ในระบบว่าทำงานปกติหรือไม่ และควบคุมดูแลการซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องกล รวมถึงตรวจสอบและจัดเตรียมเครื่องจักรอุปกรณ์สำรองให้พร้อมใช้งาน เป็นต้น แต่จากการตรวจสอบพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่มีเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ตรงตามสายงานหรือมีประสบการณ์ในการดูแลรักษาระบบบำบัดน้ำเสียตามที่ได้ระบุไว้ในคู่มือมาตรฐาน ประกอบกับในสถานีสูบน้ำเสียส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดทำแผนผังแสดงการทำงานของอุปกรณ์ควบคุมไฟฟ้า การทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย รวมถึงผังท่อรวบรวมน้ำเสีย และบางแห่งยังไม่มีคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสียที่เป็นภาษาไทย ทั้งนี้คู่มือการปฏิบัติงานเปรียบเสมือนแผนที่บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ และคู่มือการปฏิบัติงานจะทำให้ได้งานที่มีคุณภาพตามที่กำหนด ผู้ปฏิบัติงานไม่เกิดความสับสนและเมื่อมีการโยกย้ายตำแหน่งงานเจ้าหน้าที่จะสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว 7. กรณีระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งมีคุณภาพน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดไม่ผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานที่กำหนด เนื่องจากขาดการวางแผนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับน้ำเสียที่มาจากโรงฆ่าสัตว์ไหลเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเป็นน้ำเสียที่มีค่าความสกปรกสูงกว่าน้ำเสียชุมชนทั่วไป ทำให้น้ำเสียในบ่อบำบัดมีความสกปรกมาก จนเกิดสภาพการเจริญเติบโตของสาหร่ายอย่างหนาแน่น

รายชื่อ อปท.	สรุปปัญหา/สาเหตุที่สำคัญ
	ในบ่อบำบัดน้ำเสีย และมีผลทำให้ระบบบำบัดน้ำเสียไม่สามารถบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด สำหรับกรณีระบบบำบัดน้ำเสียที่มีค่าพารามิเตอร์คุณภาพน้ำเสีย เช่น ไนโตรเจนทั้งหมด และค่าฟอสฟอรัสทั้งหมด ออกจากระบบสูงกว่าค่าน้ำเสียที่เข้าระบบ ส่วนหนึ่งมาจากมีปริมาณน้ำเสียเข้าระบบบำบัดน้อยเกินไป **กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำบัดน้ำเสียเป็นไปตามหลัก "ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย" (Polluter Pays Principle: PPP) มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** 1. ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ให้ความสำคัญในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการบำบัดน้ำเสียเนื่องจากคิดว่าเป็นการบริการสาธารณะของท้องถิ่นอยู่แล้ว ประกอบกับกลัวเสียคะแนนเสียงหรือถูกต่อต้านจากประชาชน 2. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางและวิธีการในการกำหนดอัตราค่าบริการ รวมทั้งกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง **กรณีการตรวจสอบและควบคุมแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพ มีสาเหตุสรุปได้ดังนี้** 1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรในการให้ประชาชน สถานประกอบการ ร้านอาหาร และหาบเร่แผงลอย เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำเสีย หรือการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ รวมถึงการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดกลับมาใช้ประโยชน์ 2. เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำรายงานตามแบบ ทส. 1 และแบบ ทส. 2 สำหรับจัดส่งให้แก่สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานข้อมูลผู้เป็นเจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 80 ในเขตพื้นที่ยังไม่ครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของแหล่งกำเนิดมลพิษในเขตพื้นที่รับผิดชอบรับทราบและถือปฏิบัติตามกฎกระทรวงดังกล่าว 3. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำฐานข้อมูลน้ำเสีย รวมถึงการจัดทำรายงานการติดตามประเมินผลหรือรายงานผลการดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ประกอบกับเข้าใจว่าเป็นงานประจำตามปกติจึงไม่จำเป็นต้องมีการจัดทำรายงานแต่อย่างใด

ที่มา : รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 – 11

ภาคผนวกที่ 11 ชื่อรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 8 รายงาน

ที่	ชื่อรายงานการตรวจสอบ	หน่วยรับตรวจ	หนังสือแจ้งผลการตรวจสอบ
สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 8 (จังหวัดเชียงใหม่)			
1	รายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และลำพูน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	ทน.เชียงใหม่	ที่ ตผ 0058 ชม/ 244 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2566
		ทน.เชียงราย	ที่ ตผ 0058 ชม/ 245 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2566
		ทม.ลำพูน	ที่ ตผ 0058 ชม/ 246 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2566
		ทต.จันจว้า	ที่ ตผ 0058 ชม/ 247 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2566
		ทต.แม่สาย	ที่ ตผ 0058 ชม/ 248 ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2566
สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 9 (จังหวัดลำปาง)			
2	การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	ทน.ลำปาง	ที่ ตผ 0059 ลป/ 572 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566
3	การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	ทม.พะเยา	ที่ ตผ 0059 ลป/ 574 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566
4	การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	ทม.น่าน	ที่ ตผ 0059 ลป/ 576 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566
5	การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565	ทม.อุตรดิตถ์	ที่ ตผ 0059 ลป/ 578 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566
สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 10 (จังหวัดพิษณุโลก)			
6	การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวม และระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดตาก จังหวัดเพชรบูรณ์ และจังหวัดสุโขทัย	ทน.พิษณุโลก	ที่ ตผ 0060 พล/ 283 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566
		ทต.บางระกำ	ที่ ตผ 0060 พล/ 284 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566
		ทต.วังทอง	ที่ ตผ 0060 พล/ 285 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566
		ทน.แม่สอด	ที่ ตผ 0060 พล/ 286 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566
		ทม.ตาก	ที่ ตผ 0060 พล/ 287 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566
		ทม.เพชรบูรณ์	ที่ ตผ 0060 พล/ 288 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566
		ทม.สุโขทัยธานี	ที่ ตผ 0060 พล/ 289 ลงวันที่ 25 กันยายน 2566

ที่	ชื่อรายงานการตรวจสอบ	หน่วยรับตรวจ	หนังสือแจ้งผลการตรวจสอบ
สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 11 (จังหวัดนครสวรรค์)			
7	การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงาน เรื่อง การบริหารจัดการระบบรวบรวม และระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร และจังหวัดอุทัยธานี	ทน.นครสวรรค์	ที่ ตผ 0061 นว/ 112 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2566
		ทม.ชุมแสง	ที่ ตผ 0061 นว/ 113 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2566
		ทต.ท่าตะโก	ที่ ตผ 0061 นว/ 114 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2566
		ทม.ตะพานหิน	ที่ ตผ 0061 นว/ 115 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2566
		ทม.กำแพงเพชร	ที่ ตผ 0061 นว/ 116 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2566
		ทต.สลกบาตร	ที่ ตผ 0061 นว/ 117 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2566
		ทม.พิจิตร	ที่ ตผ 0061 นว/ 118 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2566
		ทม.อุทัยธานี	ที่ ตผ 0061 นว/ 119 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2566

ความเห็นของหน่วยรับตรวจ

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๘๒๐.๓/๖๑๘๓

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ เขตพระนคร กทม. ๑๐๒๐๐

๑๗ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ร่างรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เรียน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

อ้างถึง หนังสือสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๑ ที่ ตผ ๐๐๖๑ นว/๒๖ ลงวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๗

ตามที่ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ ๑๑ (จังหวัดนครสวรรค์) แจ้งว่า ได้ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๘๙ และ ๙๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงขอส่งร่างรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแสดงความเห็นแล้วจัดส่งให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ภายในวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๗ เพื่อจะได้นำมาประกอบไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการตรวจสอบต่อไป ทั้งนี้ หากไม่ตอบกลับภายในระยะเวลาที่กำหนด จะถือว่าเห็นด้วยกับร่างรายงานการตรวจสอบดังกล่าว ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาแล้วเห็นด้วยกับร่างรายงานการตรวจสอบดังกล่าว ทั้งนี้ จะแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องพิจารณานำข้อเสนอแนะตามประเด็นข้อตรวจพบในรายงานฯ ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปดำเนินการอย่างถูกต้องต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น
โทร ๐ ๒๒๔๑ ๙๐๐๐ ต่อ ๒๑๑๒
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@dla.go.th
ผู้ประสานงาน นายพีรวิทย์ พงค์สุรชีวิน

คณะผู้บริหารการตรวจสอบ

1. นายมณเฑียร	เจริญผล	รองผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รักษาราชการแทน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
2. นางสาวอารีย์	ฤทธิศร	ผู้ตรวจเงินแผ่นดิน (สตภ.11)
3. นายพัฒนา	สมบัติบูรณ์	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ รักษาราชการแทน ผู้ช่วยผู้ตรวจเงินแผ่นดิน (สตภ.11)

คณะผู้จัดทำรายงานการตรวจสอบ

1. นางสาววิมล	พุ่มใย	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ
2. นางสาวภัทรา	บุญเจริญ	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ
3. นางสาวอิศราภรณ์	สุขสุ่ม	นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ